

B 352/52

V

350
F 87

I. Bp. 14.)

406
T

621.
1876. SZÁM.

A

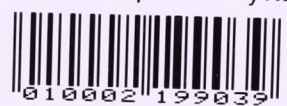
FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

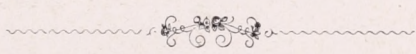
1875-İK ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL.

FSZEK Központi Könyvtár

0 010002 199039

BUDAPEST, 1876.

NYOMATTA HORNYÁNSZKY VICTOR.

(Bálványuteza 20. szám alatt.)

1976

350
F 87

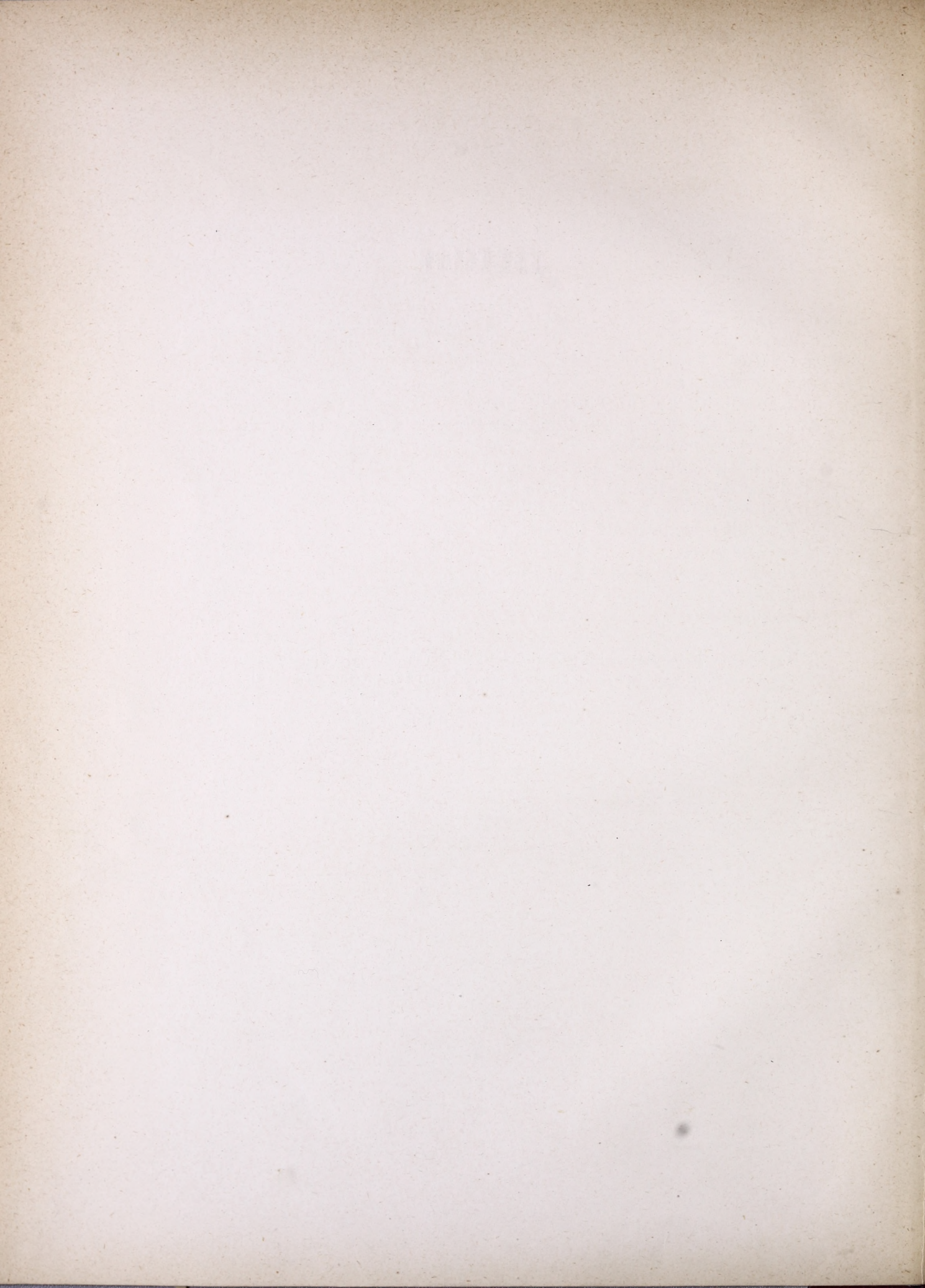
B 352 / 52

96 29

K

TARTALOM.

	Lap.
Bevezetés	1
I. A sugárút	2
II. A belső és nagy körút	6
III. A fővárosi kisajátítási törvény módosítása	10
IV. A kültelki utak, utcák és terek előállításának módozatáról és azok költségeiről	14
V. Az ördögárok beboltoztatása	17
VI. A főváros jobbparti részének világitása	20
VII. A budai királyi főgymnasium és környéke	21
VIII. A csapadékok mérése és új vízmércze felállítása	22
IX. A Gellért-hegyi sziklacsoportok eltávolítása	23
X. Budakeszi határút	25
XI. A budai vár erődítési jellegének megszüntetése	26
XII. Pénzügy	27
XIII. Statistikai adatok	28
Befejezés	31
Zárszámadás a fővárosi alap pénzforgalmáról 1875. évi Január hó 1-től 1875. évi Deczember hó 31-ig	32
Zárszámadás az alatt következő alapok pénzforgalmáról 1875. Január hó 1-től 1875. Deczember hó 31-ig	36
A fővárosi közmunkák tanácsának 1876. évi belkezelési költségelőirányzata	38

Nagyméltóságú magyar királyi Ministerium!

Az 1870. X. t. czik 27. §-ának értelmében bátorkodunk az általunk kezelt fővárosi pénzalap és egyéb alapok 1875-ik évi zárszámadásait a következő jelentés kíséretében kötelességszerűleg bemutatni.

Hogy ezen kötelességnek az idén csak későbbben feleltünk meg, részint a Február és Márczius havában volt árvízben, mely munkáinkat szaporitá, részben és kiválólág azon tárgyalásokban találja indokát, melyek a sugárúti vállalkozók azon beadványa folytán váltak szükségessékké, melyben az eddigi szerződés felbontását kérelmezték. — E tárgyalások igen fontosak és hosszadalmasak valának s ugyan azon időbe estek, midőn más években a zárjelentés szerkesztése eszközöltetett.

Nem lehet tárgya az 1875. évi működésről való jelentésnek, hogy e fontos ügy részletével foglalkozzunk, ezek az 1876. évi jelentésben fognak helyt találni, de mégis röviden meg kell érintenünk, hogy a sugárút érdekében a m. kormány beleegyezésével és helybenhagyása mellett czélszerűnek tartottuk az eddigi szerződési viszony felbontását.

E körülmény folytán úgy a sugárút ügye, valamint pénzügyi helyzetünk lényeges változáson ment át, annyival inkább, mert a nagyméltóságú magy. kir. pénzügyminister úr pénzügyeink rendezése iránt még 1874. évben tett kimerítő előterjesztésünkre pontonként válaszolván, az általunk kezelt fővárosi pénzalap követelési és tartozási állapota tiszta hozatott.

Ezen kegyes intézkedés, valamint azon reménynél fogva, hogy az 1870. X. törvényezikk alapján felvett sorsolási kölesönből előállított nagy munkálatok befejezésükhöz közelednek s így nemsokára jövedelmezőkké válandnak, ismét több megnyugvással tekintünk jövőnk elébe.

Egyébiránt a lefolyt évben egész működésünk vezéreszméi ugyanazok maradtak s habár kisebb, megszükitett mértékben, de a fennálló szomorú viszonyok korlátai között teljes erélylyel iparkodtunk a szépség és kényelem, a forgalom és tisztaság igényeit lehetőleg kielégíteni.

Az idők kedvezőbbre fordultával tevékenységünk is tágulni fog ismét s mindinkább a nagy közönség által is fel fognak ismertetni azon eredmények, melyeknek félreismerhetlen jelei a főváros minden részeiben már is jelentkeznek s mely eredmények összege fogja képezni a főváros emelkedését és fejlődését.

Mult évi működésünk egyes mozzanatait és részleteit a következő pontokban vannak vázolvá.

I.

A s u g á r ú t.

A mult évekről kelt jelentésünkben előadtuk egyrészt azon indokokat, melyek a sugárút kiépítésére eredetileg és szerződés szerűleg megállapított határidőnek meghoszabbi-
tását tették szükségessé s másrészt pontosan jeleztük azon haladást, mely ezen út kiépí-
tése körül észlelhető volt.

Azon súlyos állapot, mely az 1873-ban bekövetkezett pénz- és hitelválsággal vette
kezdetét, a lefolyt 1875. évben sem fordult kedvezőbbre, sőt ellenkezőleg az érté-
kek folytonosan csökkenvén, a pusztítások következményei mindinkább érezhetőb-
bakké váltak.

Ily körülmények között a sugárút sem nyerheté azon lendületet, mely a fő-
város érdekében oly kívánatos lett volna, sőt a vállalkozók, kik mint pénzüintézetek az
állapotok súlyát első sorban érezték, csak arra is legnagyobb erő megfeszítéssel szoritkoz-
hattak, mire szerződésileg kötelezve voltak.

E kötelezettségeknek azonban a lefolyt év alatt is teljesen megfeleltek s a tanács-
nak a vállalkozók által tanusított jóakarásával és készségével szemben mindeddig pa-
naszra oka sem volt.

A munkálatok e szerint nem multák fel ugyan a várakozást, de a jogos igényeken
alól sem maradtak vissza s a következők:

A) *Lebontás.* — A lefolyt évben a vácsi körút és nagy-mező-uteza közötti részben
összesen lebontatott 28 ház, úgy hogy a sugárút, a vácsi körutól egész a városligetig a
mult év nyarában már teljesen ki volt nyitva.

E 28 ház területe 5967 □ ölre rüg, mely területből be volt építve 4141 □ öl,
ellenben a be nem épített rész 1826 □ ölet tett ki.

E lebontott 28 ház között volt:

12 földszintes ház	1970 □ öl területtel
9 egyemeletes ház	1084 □ öl „
7 kétemeletes ház	1023 □ öl „
néhány fészker	64 □ öl „

összesen 28 ház 4141 □ öl területtel.

E 28 ház 5967 □ ölnyi telekterületéből magára a sugárút testére esik 3677 □ öl,
ismét értékesíthető új háztelkekre pedig 2290 □ öl.

B) *Földmunkálatok* A sugárútnak, valamint a mellékutczáknak kiegyengetéséhez,
ugy szinte a volt pinezeüreges kitöltéséhez 3814 köbölnyi földtömeg vált szükségessé, úgy
hogy jelenleg nemesak az út teste, hanem a járdák területe, valamint a mellékutczák

felületei is, a megállapított s a reakővezésre alkalmas és teljesen kiegyengetett, végleges magasságra hozattak.

C) *Csatornázás.* A nagymező utcától befelé a vácsi körútig elő lett állítva a párhuzamos főcsatorna, melynek hosszassága folyó ölemben

jobbra	302° — 0' — 0"
balra	312° — 3' — 0"
ide számítandó két összekötő csatorna 8 ölnyi hosszasságban	16° — 0' — 0"
és a mellékutczákban mellékesatornák	15° — 3' — 6"

ugy hogy összesen közcsatorna elő lett állítva 726° — 0' — 6"

hosszasságban.

Házi csatorna építettett a vácsi körút és nagy mező utca közötti részben 36 háztelekhez 2° — 0' — 0" hosszasságban; továbbá az árokutca és szícutca közötti részben 24 háztelekhez 2° — 3' — 0" hosszasságban.

E csatornáknál felhasználtatott:

1. csatorna beszálló akna	29 darab
2. csatorna fedlapok	28 "
3. vashágcsók	199 "
4. öblítő ajtó szerkezet	4 "
5. tolajtók	2 "
6. önműködő hordányok	4 "
7. vízfolyó aknák	88 "
8. syphonok iszapvedrekkkel	82 "
9. vasrostélyzat	88 "
10. 6"-angol agyagcsövek felhasználtattak	179° — 2'-nyi
hosszasságban	
11. régi csatorna lebontatott és eltemettetett	400° — 2'-nyi
hosszasságban.	

D) *Légszeszvilágítás.* A csővezetek az árok utca és arénaút között jobbra és balra teljesen le lett fektetve s a nyolczszögtér és arénaút közötti részben 212 darab lámpaoszlop felállítatott, barnára festetett, teljesen felszereltetett és fel is gyújtatott.

A vácsi körút és nagymező utca közötti részben, 50 öl kivételével, ugy a főcsővezeték, valamint a mellék- és házicsövek fektetése teljesen be van fejezve, ugy hogy a légszesztársaság által 1875-ben fektetett csövek özszege 2050 folyó ölnyi hosszasságot tüntet fel.

A mellékesövek az ujonnan alakított háztelekhez, valamint az ujonnan épített házakhoz, ugyszinte az egyes lámpaoszlopokhoz vezető csövek szinte teljesen le vannak rakva.

Azonkívül felállítatott:

egylángú lámpaoszlop	4 drb.
ötlángú oszlop a nyolczszögtéren	4 drb.
ideiglenes lámpaoszlop a nagy-mező-utca és vácsi körút közt	9 drb.

E) *Vizvezetékek.* A városi vízvezeték igazgatósága által 1875-ben a vácsi körút és nagy-mező-utcza közötti részben úgy a főcsövezet jobbra és balra, valamint a házi csövek teljesen lerakattak. — A 6" bőségű főcsövek hosszassága 590°. Azonkívül 32 drb. vészcsap lett betonban elhelyezve.

F) *Faültetvények.*

Felásatott és 1/2 köből mélységre kerti földdel megtöltetett	5 gödör
fagödörrostél felállítatott és elhelyeztetett	10 darab
vasráma elhelyeztetett	10 darab
betonkoszorú (a fák körül) alkalmaztatott	10 darab
fa ültetett (acer platanoides)	608 darab
ezek támasztására alkalmaztatott támrúd	608 darab
A körtéren a parkirozás és kiültetés eszközöltetett területen	1020 ^o 1' 2"

A körtéri parkokban felállítatott és felszereltetett szökőkút

4 darab

G) *Kövezés és burkolás.*

Asphalt coulé lett fektetve területen	327 ^o —5'—0"□
Asphalt comprimé	14 ^o 5' 0'
Egyenes gránit szegélykő hosszasságban	487 ^o 4' 0" foly.
ívalakú szegélykő hosszasságban	73 ^o 3' 7" foly.
kapu bejárati fedlap	11 darab.
Szobbi trachitból készült fasor szegélykő lett fektetve hosszasságban	117 ^o 2' 0" foly.
7/7 szobbi trachyt koczka kövezet területen	3469 ^o 3' 4"□
mellékkövezet régi kövekből területen	460 ^o 1' 5"□
régi kövezet felbontatott területen	1834 ^o 3' 0"□
Macadam út elő lett állítva területen	1302 ^o 4' 7"□
faburkolat lett előállítva az árok-utcza és nagy-mező-utcza közötti részben és ez utóbbi utcza keresztezésénél összesen	1618 ^o területen.

H) *Felépítmények.*

A II. csoportban a 2 számú házhelyen épített	1 négyemeletes ház
a VIII. csoportban a 34 számú házhelyen	1 három " "
a IX. csoportban a 27 és 33 sz. házhelyen	2 három " "
a XVII. csoportban a 64 sz. házhelyen	1 három " "
a XVII. csoportban a 66 sz. házhelyen épített	1 két " "
a XXI. csoportban a 78 sz. házhelyen	1 egy " "
a XXI. csoportban a 80 és 151 sz. házhelyen	1 két " "

a XXIII. csoportban a 82, 84, 86, 152 és 153 sz.

házhelyen 1 háromemeletes ház.

összesen 9 egészen új ház.

Azonkívül 14 házhelyen az építés megindított és az épületek fedél alá hozattak,
— 2 ház teljesen elkészült és 1875 November 1-je óta már lakatik.

A 49. 70. és 74. számú házak, melyek 1874-ben kezdettek meg, valamint a 129.
számú nyaraló teljesen befejeztettek és lakható állapotba helyeztettek.

J) *Telekkitűzés.*

A sugárúton 14 házhely felmértetett, újra felosztatott, kitűzetett és az építés alá adatott.

A villatelkek szomszédságában a mellékutczák szinte felmértettek és kitűzettek.

— Azonkívül az Aradiutca magassági és csatornázási tervei lettek kidolgozva.

K) *Kertifalak és kerítések.*

A villatelkeknél 20 folyó ölben új kertifal építettetett és fedlapokkal láttatott el.
Ugyanott részint a sugárúton részint a mellékutczákban 1200 folyó ölnyi hosszúságban új
kerítés lett előállítva.

A most felsoroltakból kiderül, hogy a sugárút kiépítése folytonosan halad s
jelenleg már annyira van, hogy a teljes kiépítés az időviszonyokhoz képest rövidebb vagy
hosszabb időt vehet ugyan igénybe, de magának az útnak létesülése, mely nemesak a fővá-
rosnak képezendi fődiszét, hanem általában bármely nagy város legszebb utáival bátran
versenyezhet, — teljesen biztosítottak mutatkozik.

II.

A belső és nagy körút

A)

A belső körút.

Azon nagy fontosságnál fogva, melylyel a főváros balparti részét átszelő belső körút forgalmi és közlekedési szempontból bir, már a mult évben kívánatossá tették volna kiépítésének folytatását legalább azon pontig, hol az, a főváros által időközben helyreállított kerepesi úttal találkozik.

Ennélfogva kötelességének tartotta a közmunkák tanácsa legalább ezen rész kiépítésének folytatását elrendelni, a mint a nagyméltóságú magy. kir. Pénzügyminister úr részéről mult évi julius havában utalványozott 248.952 ft. 68 kr. összeg rendelkezésére bocsájtatott.

A munkálatokra a pályázat azonnal kiíratott s azok eszközlése, valamint a szükséges anyagok szállítása iránt a szerződések a következő czégekkel azonnal meg lettek kötve, és ugyan :

I. Föld- és kőművesmunkálatokra nézve . . .	Dörschug Antal.
II. Kövezési munkálatok iránt	Hirsch Sebestyén.
III. Kertész munkálatokra nézve	Frischer Sándor.
IV. Asphaltmunkálatok iránt	a „Neuchatel Asphalt Company.“
V. Granit kőneműek szállítása iránt	„Strassen- und Brückenbau-Gesellschaft“ Bécsben.
VI. Trachyt kőneműek szállítása	Wallenfeld és Nagy.
VII. Zúzott kavics szállítása	Meyer József.
VIII. Dunakavics szállítása iránt	Dittrich József.
IX. Öntött és kovácsolt vasneműek iránt	„Schlick“-féle vasöntőde.
X. Légszeszlámpaoszlopok és Karok iránt	„Ganz és társa“ vasöntőde.
XI. Mázoló munkák iránt	Schober Sándor.
XII. Bádogos és vizveték berendezési munkák iránt	Zellerin Mátyás.
XIII. Légszeszlámpák szállítása iránt	Mendl István.

Azonkívül a légszeszesövek fektetését a légszesztársaság, a vízvezetéki csövek fektetését a fővárosi vízmű igazgatósága, végre a közúti vaspályai vágányok fektetését a pesti közúti vaspálya társaság eszközölte.

A munkálatok 1875 évi Augustus 15-én inditattak meg s a zord idő beálltaig December elejéig folytatva lettek akként, hogy a kiépítendő rész, mely a rostély utczától a kerepesi úton túl még 30 ölre terjed, csak nem egészen befejeztetett.

A most felsorolt munkák eszközléséhez a következő anyagok használtattak fel:

$\frac{9}{12}$ " gránitjárda szegélykövek	2.450 folyó láb
$\frac{6}{12}$ " körivalakú szegélykövek	1.440 " "
$\frac{6}{7}$ " kapubejárati szegélykövek	2.450 " "
gránit koczkakövek	55.500 darab
gránit kezdőkövek	4.500 "
trachyt koczkakövek	122.000 "
trachyt kezdőkövek	9.000 "
tört kavics	131 köböl
kotrott Duna kavics	215 "
kőnemű esövek	160 folyó öl
iszapgyűjtők	25 darab
egyszerű lámpaoszlop	25 "
diszlámpaoszlop	3 "
lámpakar	14 "
farostélyok és vaskörnyezetek	88 "
vizbeömlők	25 "
iszapvedrek	25 "
favédkosarak	89 "
légszeszlámpák	54 "

A most felsorolt munkálatok és anyagszállítások eltekintve attól, hogy egy rész már a múlt évben beszerzett készletből vétetett, összesen 114.225 fitnyi költséget okoztak, melyek a következőképen oszlnak el az egyes címekre:

kőműves munkákra	22.924 ft.
kövező munkákra	15.808 "
asphalt munkálatokra	22.987 "
faültetésekre	1.579 "
tört kavicsra	3.144 "
Duna kavicsra	3.547 "
kőnemű esövekre és iszapgyűjtőkre	240 "
egyszerű lámpaoszlopokra	3.275 "
diszlámpaoszlopokra	1.549 "
lámpakarokra	810 "
mázoló munkákra	355 "
vizvezetési munkákra	3.923 "
légszeszvezetési munkákra	4.459 "
közúti vaspálya munkálatokra	854 "
napdíjakra	4.200 "
napszámokra	952 "
egyéb apró kiadásokra	1.009 "

összesen a fenti 114.225 forint, vagyis

egyszász tizennégy ezer kétszász huszonöt forint o. é.

A belső körüt legélenkebb s a közlekedésre nézve legfontosabb része ekként ki van építve, mindazonáltal kívánatosnak tartjuk, hogy a még hátralevő rész is mihamarább

kiépíttessék, miért is kötelességünknek ismerendjük e kiépítést újra folytatni, a mint azt a rendelkezésünkre bocsájtandó összegek lehetővé teendik.

B)

Nagy körút.

A nagy körút, csupán magányépítkezések útján levén előállítandó, már ezen irányelvnel fogva is csak lassan haladhat.

A megindult építkezések azonban az ország és főváros súlyos pénzügyi viszonyai folytán teljesen megakadtak s csak két ház lett befejezve, mely azonban még 1874-ben kezdetett meg és pedig a nagy körút és király utca sarkán fekvő: Moesonyi- és Ráczky-féle házak.

Másrészt az út vonalának kisajátítása s illetőleg biztosítására sem történt lépés, egyrészt mert a teljesen megszűnt építési hajlam ezt szükségessé nem tette másrészt, mert az alap pénzerőkkel nem rendelkezett.

Még is az út érdekében az történt, hogy annak a népszínház és bérkoesi utcák közötti része 650 köböl földanyaggal feltöltetett és kiegyenlített s hogy a fennebb érintett Moesonyi-féle ház előtt a jövő alakulás mintájaként asfalt járda fektetett és fák ültettek mely munkálatok 5458 ft. költséget okoztak.

A nagy körútnak újabb lendületet csak a helyzet kedvezőbbre fordulása adhat, de mégis van egy körülmény, mely azt a legközelebbi évben legalább némileg előmozdítandja, a mennyiben az osztrák államvasúttársaság új pályaudvara elkészülvén, az a Dunától a sugárúti nyolcezszögtérig tényleg ki fog nyitni.

Az év folyamában e hosszú út elnevezésének kérdése és felmerülvén, az öt részre osztatott a következő elnevezéssel:

- 1-ör a felső Dunától a vácsi körútig: *Lipotkörút*;
- 2-or innen a királyutcaig: *Terézkörút*;
- 3-or a király utczától a kerepesi utig: *Erzsébet körút*;
- 4-er a kerepesi uttól az üllői utig: *József körút*; végre
- 5-ör az üllői uttól az alsó Dunáig: *Ferencz körút*.

III.

A fővárosi kisajátítási törvény módosítása.

A fővárosi kisajátításokról szóló 1868. 56. törvényezikk, néhány esetet kivéve, midőn a kisajátítást a főváros kezdeményezte, sajátlag csakis a fővárosi közmunkák tanácsának közbenjöttével vétetett alkalmazásba (lásd: a sugáruti vagy várkerti kisajátításokat) s így természetes, hogy éppen e hatóságnak volt alkalma e törvénynek előnyeivel s a gyakorlatban mutatkozott hátrányaival leginkább megismerkedni.

Midőn emélfogva e törvény módosításának szüksége a magas kormány körében is felszínre került, e tanács véleményének előadására felhivatott.

E megtisztelő felhívásnak megfelelőleg s támaszkodva több száz kisajátítási esetenél szerzett tapasztalatainkra, véleményünket a következőkben terjesztettük fel a nagyméltóságú magyar kir. Belügyminister urhoz:

I) Az 1868. 56. t.-czikk 1. és 2. §. helyett kimondandónak véljük, hogy „*Budapest főváros területén ingatlan vagyon kisajátítható, ha az közegészségi, kereskedelmi, közlekedési, közbiztonsági, szépészeti vagy egyéb állami vagy fővárosi közérdekből szükségessé vagy hasznossá válik.*“ — Mi ezt teljesen elégségesnek tartjuk, mert egyrészt e kereten belül, minden közérdek szempontjából a kisajátítás eszközölhető leend s másrészt mert a legrészletesebb esett felsorolás mellett is, oly körülmények és esetek fordulhatnak elő, melyekre a törvényben felhozott részletek alkalmazást nem találhatnának.

II. A közlekedési Minister helyett, mindig az „*illetékes Minister*“ volna teendő. — Szükségesnek tartjuk ugyanis a kisajátítás kezdeményezési jogát minden szakministerre kiterjeszteni, mert a mint közlekedési kérdéseknél ezen Minister, ugy kétségtelenül iskolánál a közoktatásügyi Minister, kaszárnyánál a honvédelmi Minister, színháznál vagy kórháznál a belügy Minister lehet csak az illetékes forum.

III. A kisajátítás kezdeményezésének joga ki volna terjesztendő a fővárosi közmunkák tanácsára is, mert az 1870. X. t. czikk s különösen ennek 14. §. szerint a főváros szabályozásának megállapítása és kivitele e tanácsra bizatván, ennek végrehajtása tekintetéből okvetlenül szüksége van a kisajátítás kezdeményezési jogra.

IV. Egyrészt a Minister vagy fővárosi közmunkák tanácsa és másrészt a főváros hatósága között fennforgó vélemény különbség esetében a kisajátítás megengedése „*törvényhozás*“ helyett a „*Ministertanácsra*“ volna bizandó, mert egyrészt a kisajátítás szükségének megítélése, illetőleg a törvénynek a fennforgó esetre való alkalmazása, kétségtelenül nem a „*törvényhozás*“ hanem a „*végrehajtás*“ körébe tartozik s másrészt mert a kisajátítás fogantatása, ha a törvényhozás határozatától függesztetik fel, gyakran igen hosszú időre halasztatnék el, vagy az által, hogy a törvényhozás együtt nincsen, vagy az által hogy sokkal fontosabb országos érdekű ügyekkel van elfoglalva; holott a Minister, tanács ily ügyekben bármikor intézkedhetik és határozhat.

V. Az eddigi 5. §-nak határozata, mely szerint a „kisajátítási kötelezettség a birtokos kívánatára kiterjed az egész ingatlanságra, melynek bármely része szükségeltetik“ éppen azon közérdekekre nézve, melyek czéljából a kisajátítás elrendeltetett, igen károsnak bizonyult, mert az illetők e §-ra támaszkodva, mindenkor egész ingatlanságuk kisajátítását követelték, ez által az illető közérdek kivételét nagyon megdrágították, sőt gyakran lehetlenné tették.

E helyett a fővárosban is érvényesítendőnek tartjuk az 1868. 55. t. czikk 15. §-ban foglalt elvet, mely a míg egyrészt a közérdek kielégítését könnyebbé teszi, mégis elég garantiát nyújt a birtokos érdekei megóvására is.

Mindenesetre világosan kiemelendőnek tartjuk azonban, hogy az utczai vonalak kiegyenlítése folytán egyes telkekhez hozzá esatolandó vagy azokból eselő terjedékek árának megállapítása iránt, az eddigi eljárás továbbra is fenntartatik s ily terjedékeknél kisajátítási eljárásnak helye nincs.

VI. A közgyűlési tárgyalásra az eddigi 13. §. kitett „8-napi“ határidőt, miután ez a főváros által teendő észrevételekre s ennek folytán szükséges bizottmányi és tanácsi tárgyalásokra igen kevés „30 napra“ véljük meghosszabbítandónak.

VII. A felszóllamlási bizottságnak, az esetleges felszóllalások átvételére 30 napon által való együttlétének semmi czélja ninesen, valóságos időfecsérlés és igen sok pénzbe kerül; de a felek szempontjából sines értelme, mert ezekre nézve mindegy, akár a bizottságnál, akár az igtató hivatalban adják be észrevételeiket, mert azok érdembeli elintézése, mindenesetre a felszóllamlási bizottságnak maradna fenntartva.

Ennélfogva kimondandónak véljük, hogy a felek észrevételeiket és pedig irásban, 30 nap alatt az igtató hivatalnál nyujtsák be.

VIII. A kisajátítási terv kitételére és a hirdetmény közzéboesajtása az eddigi 24. §-ban kitett „24 órai“ határidőt, a teljesítendőek tekintetéből igen rövidnek tartjuk s azt „14 napra“ véljük kiterjesztendőnek.

IX. Midőn a telekkönyvi hatóság a kisajátítási terv megállapításáról értesítettik, ki volna mondandó, hogy tartozik ezt mindjárt hivatalból az illető ingatlanságra feljegyezni.

X. Az eddigi törvény több felszóllamlási bizottság alakítását is engedélyezi, mi nézetünk szerint teljesen felesleges, mert a sugáruti nagyszerű kisajátításnál, minő nem egyhamar fog elő fordulni, szinte csak egy felszóllamlási bizottság működött.

XI. Az 1868. 56. t.-czikk V. és VI. fejezete, mely az esküdtszék alakítására és az esküdtszék előtti eljárásra vonatkozik, egészen el volna hagyandó.

Indokolás. Mi a kártalanítási árnak a háztulajdonosok sorából választandó esküdtek által leendő megállapítását az eddig tett tapasztalatok alapján czélszerűtlenné tartjuk.

A házbirtokosok ugyanis önmaguk a legérdekeltebb felek, kik a kisajátítás alá veendő ingatlant már azon oknál fogva is magasra becsülni hajlandók, hogy ez által saját ingatlanságuk értékét növeljék.

A házbirtokosoknak továbbá, legalább azok túlnyomó nagy többsége éppen nem áll szakképzett egyénekből, kik valamely épületnek, — pedig a fővárosban 100 eset közül 99-ben csakis épület kisajátításáról lehet szó, — értékét helyesen megállapíthatnák.

Az esküdtek nagyonis ki vannak téve, a kisajátítást szenvedő felek befolyásának s miként a tapasztalás számos esetben mutatta, a könyörület, és sajnálkozás érzete,

vagy másnemű érzetek hatása alatt is felülmúlták és a közérdekek biztosítása czéljából engedett kisajátítási jog gyakorlatát, a közérdek nem kis kárára egészen illuszióriussá teszük.

E helyett sokkal helyesebbnek tartjuk a kártalanítási árnak a rendes bíróság által, az előrebocsájtott szakértői becsü alapján leendő megállapítását, miként ezt az 1868. LV. t.-czikk, mely az általános kisajátításról szól, igen helyesen rendeli.

Mi ennél fogva a kihagyandó V. és VI. fejezet helyett elfogadandónak tartjuk az 1868. LV. t.-czikk VI. fejezetét a következő módosításokkal:

a) hogy a szakértő becsü ne három hanem öt szakértő becsüs által állapíttassék meg, kik közül kettőt a kisajátító, kettőt pedig a kisajátítandó ingatlan tulajdonosa vagy az egyéb megjelent érdekeltek együtt választanak. — Az ötödik becsüst a törvényszék neveze ki.

Kivánatosnak tartjuk a szakértők számának szaporítását mert mindenek előtt az ingatlanság valóságos értéke levén kipuhatólandó, erre nézve nagyobb számu szakértők javaslata mindkét fél tekintetéből nagyobb garantiát nyújt, továbbá mert, különösen a fővárosban rendszerint épületek sajájtítván ki, czélszerű, hogy a kőmives, ács, lakatos, asztalos satb. munkálatok megítélésére elegendő szakképesség legyen a becsüsökben képviselve, mi öt tagnál hamarabb feltalálható mint három tagnál.

b) Világosan kiteendő, hogy a bíró sem a becsüsök által megszabott árhoz, sem pedig ahoz, mely a kisajátítandónak a kisajátító által meg volt ajánlva, kötve ne legyen, hanem, miként ezt a legfőbb törvényszék előfordult esetekben elvként már ki is mondá, bírói esküjéhez képest legjobb meggyőződése szerint ítéljen. — Mert az 1868. 56. t.-czikk 74 §-sa, mely szerint a megajánlott összegnél kisebb nem is állapítható meg, valóságos provocatioja a perlekedésnek s egyenes lehetlenné tétele minden egyezkzési kísérletnek.

c) A hozott első bírósági ítélet ellenében nemesak semmiségi panasznak, hanem az ügy érdemét illetőleg a m. kir. ítélőtáblához és legfőbb ítélőszékhez felfolyamodásnak is legyen helye.

Kivánatos ez nem csupán a felek megnyugtataása tekintetéből, kik egyéb peres ügyeikben három — más felfolyamodáshoz vannak szokva, hanem azért is, hogy ily fontos ügyekben, melyeknél gyakran egyrészt az illetők egész vagyonáról, másrészt valamely közérdek kielégítéséről van szó, az ítélet hozatal ne csupán egy ember vagy egy bíróság belátására legyen bízva, mi gyakran nem csak látszatját bírja az önkénynek, hanem egyes esetekben talán ahhoz is vezetne.

XII. A főváros által elhatározott kisajátítás mindég a m. kir. belügy Minister ur által volna helyben hagyandó, mert ily kérdésnél mindég a fedezet a földolog, erre nézve pedig a felügyelet, mint általában a főváros vagyonának kezelése felett, a belügy Minis-tert illeti.

XIII. Az 1868. 56. t.-czikk 96 §. ekként volna módosítandó :

Ha a kisajátító a kártalanítási árt, az ez iránt hozott törvényszéki ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó hat hónap alatt le nem fizeti, illetőleg bírói kézbe le nem teszi, vagy ha a kisajátított a most megállapított hat havi határidő második felében és annak lejártá előtt az ítélet végrehajtását nem követeli, annak joghatálya mindkét félre nézve elenyészik.

Indok. Mi ennek világos kimondását szükségesnek tartjuk, mert a mint egyrészt a kisajátító számára a pénz lefizetése tekintetéből valamely hosszabb határidőt vélünk

megállapítandónak, ugy másrészt a kisajátított számára is biztosítandónak tartjuk, hogy ingatlansága, a mennyiben az elévülés be nem ál, tényleg ki is sajátítatik.

XIV. Miután kisajátítás mindenkor csak közérdek tekintetéből eszközölhető, a kisajátításra vonatkozó minden beadvány, jegyzőkönyv nyilatkozat határozat, felfolyamodás, szerződés és ítélet, díj — bélyeg és illetékmentes legyen, — valamint a letéteményezett kártalanítási összegért letéti díj ne szedessék. — E mentesség kiterjesztendő az adás-vevési illetékekre és nyugtákra is.

Ezek azon elvek, mely szerint a fővárosi kisajátítási törvényt módosítandónak véljük, meg lévén győződve, hogy ez által valamint a tulajdonjog sérthetlenségéből meritett igények teljes és méltányos garantiában részesíttetnek, ugy másrészt, minden kisajátítási törvénynek egyedüli és főcélja a közérdek biztosítása és előmozdítása, könnyebben és gyorsabban fog elérhető.

IV.

A kültelki utak, utcák és terek előállításának módozatairól és azok költségeiről.

Már mult évi jelentésünkben adtuk elő azon indokokat, melyek egy új építkezési szabályzat alkotását tették szükségessé, valamint előadtuk azon főelveket is, melyek e mű létrehozatalánál vezettek.

Ez építkezési szabályzat a főváros hatóságánál még mindig tárgyalás alatt áll, azonban a törvényhatósági közgyűlés elébe mindeddig nem került s így hatósági statutum erejére még nem emelkedhetett.

Ezen, az ügy fontossága által kellőleg indokolt, hosszabb időre nyúló tárgyalások ideje alatt önmagunknak is többször volt alkalmunk a javaslat egyes részleteivel újabban is foglalkozni és különösen a javaslat 47—51-ik §. §-ait, — melyek a kültelki új utak, utcák és terek előállításának módozataira vonatkoznak — tartottuk olyanoknak, melyek módosítást igényelnek.

E módosítások elvei a következők:

1. Szükségessé tartottuk, miszerint azon általánosan megállapított kötelezettség, hogy a megkivántató terület ingyen adassék, a szóban álló területek nagyságával bizonyos méltányos arányba hozattassék.

2. Hogy az utak előállításához azok is járuljanak, kik annakfolytán homlokzatot nyernek, tehát előnyben részesülnek.

3. Hogy egyáltalában a kültelki fekvőségek tulajdonosainak az utak előállításába származó jogai és kötelezettségei pontosabban körvonaloztassanak.

4. Hogy a telekérték megállapítása körüli eljárás szabatosabban körülírassék.

E négy vezérelyv fonalán a kültelki utak, utcák és terek előállításának módjára és költségeire vonatkozó szabályzat a következőkben lett megállapítva:

47. §.

K ü l t e l k i ú j u t c á k , u t a k é s t e r e k e l ő á l l í t á s a .

Kültelkek alatt értetnek azon területek, melyek az illető terven vörös színnel kitüntetett vonalon kívül esnek.

Az általános szabályozási tervben a kültelkekre nézve megállapított utcák, utak és terek létesíthetése szempontjából:

a) a bármily szélességben megállapított utcák és utak előállításához szükségelt egész terület, valamint a tereket szegélyező utcák és utak szélességének fél területe oly telektömböknél, melyek 10.000 □őlet meghaladó területtel bírnak — ingyen — az az kárterítés nélkül lesz az illető tulajdonosok által átengedendő;

b) kivétel alá esnek esekélyebb telektömbök, melyeknél a fenti czélra területüknek csak bizonyos százaléka lesz a tulajdonos által ingyen, az az kártalanítás nélkül átengedendő. — És ugyan átengedendő

2000	□ölig terjedő telektesteknél	a terület 10	százaléka.
4000	" " " "	11	"
6000	" " " "	12	"
8000	" " " "	13 ^{1/2}	"
és 10.000	" " " "	15	"

c) Mindazok, kik ilyenmü utczák vagy utak nyitása által területeikre nézve homlokzatot nyernek, telkeik arányához képest a megnyitott uteza becsértékének felé^t tartoznak a 48-ik §. szerint alakítandó alapba fizetni.

d) Oly esetben, midőn az uteza vagy út kihasítása által több tulajdonos területe vétetik igénybe, kiegyenlítésnek van helye.

e) A megállapított terek előállítására szükséges területekért az a) pontban érintett szegélyező utczák fél területének kivételével — valamint oly területekért is, melyeket a tulajdonos megszabott illetményén felül többletképen fog átadni, kártalanítás jár.

f) Eldaraboltságánál fogva használhatlanná vált területet a szomszéd köteles beváltani.

g) Kifizetések a 48 §. szerint alakítandó alaptól azon összegben, mely az 50 §. értelmében állapítottatik meg, sor szerint fognak eszközöltetni.

h) A szabályozási vonalok által határolt minden egyes telektömb egy önálló egésznek képezvén, legott a részletes telekfelosztások is, tekintettel az egész tömb területi viszonyaira, lesz keresztül viendő.

48 §.

A kültekli szabályozások kártalanítási alapja.

A 47. §-ban foglalt megtérítések és kiadások fedezésére egy külön szabályozási alap alkottatik, mely álland a most felhivott §. bevételein kívül (c.) pont) még az alább következő azon százalékos járulékokból is, melyek egyes telektömbök után az illető tulajdonosok által fizetendők; és ugyan fizetendő lesz:

1-ször osztásnál, ha az egyes telekrészletek, nagyságukat illetőleg, 600 □ölnél kisebbek, a telekérték 6 % az az hat százaléka (a mennyiben t. i. 600 ölen aluli felosztások ezen rendszabályok értelmében megengedhetők.)

2-ször osztásnál, ha az egyes telekrészletek, nagyságukat illetőleg, 600 □öl és 2400 □öl közt váltakoznak, a telekérték 3 % az az három százaléka.

3-ször osztásnál, ha a telekrészletek 2400 □ölnél nagyobbak, a telekérték 1% az az egy százaléka.

49. §.

A telekérték megállapítása.

A 47. és 48. §§. eseteiben a telekértékek megállapítása becsú útján fog eszközöltetni.

50. §.

A telekérték becsüje.

A telekértékét, — a mennyiben barátságos egyesség létre nem jön, — egy a fővárosi közmunkák tanácsa és a fővárosi hatóság 2—2 küldöttje, valamint az érdekelt fél által kinevezendő két becsüs és ezek által választandó elnökből álló bizottság fogja megállapítani, különös tekintettel az utóbbi időkben a szomszédságban előfordult adásvevések-nél létrejött árakra.

A bizottság alakítását a fővárosi közmunkák tanácsának elnöke vagy helyettese eszközli, ki e czélból az érdekelt feleket becsüseik választására felhívja.

Ha az érdekelt felek a felhívástól számítandó 8 nap alatt becsüseiket ki nem jelölnék, vagy azok az alakuló gyűlésre nem jelennének, a megjelentek választják meg meg az elnököt. — Szavazások egyenlősége esetében a sors dönt.

Az ügy érdemében vagyis a becsü megállapítása iránt a jelenlevők számára való tekintet nélkül szótöbbséggel végérvényesen határoznak.

51. §.

A terekre szükségelt terület természetbeni átengedése.

A ki a terekre szükségelt földterületet természetben adja át, annak irányában kiegyenlítésnek van helye.

V.

Az ördögárok beboltoztatása.

Midőn az 1875. évi építési időszak Mártius vége-felé beállott az ördög árki munkálatok kellő eréllyel való folytatása azon oknál fogva volt lehetetlen, mert a már egy évvel előbb jelzett akadályok még mindig el nem háritathattak, úgy hogy a valóságos munka csak Május végével vehette kezdetét.

Egyik akadályt az árok mentében fekvő 1411/886 számú Wichtl-féle ház képezte, melynek visszahelyezése elkerülhetlenül szükségessé vált, melynek tulajdonosa azonban, a legméltányosabb egyezkedési ajánlatok dacára is, makacsul ragaszkodván tulajdonához s túlzott kartalanitást követelvén, a munkálatok e helyen való folytatását lehetetlenné tette.

A ház kisajátítása iránt tehát a szükséges előmunkálatoknak megkellett tétetniök, míg végre a lefolyt év késő tavaszán barátságos egyesség útján ez akadály elhárított s a munkálatok a 14 öl hosszú nyílásnál megindíthattak s csak kevés nappal a Junius hó 26-ki szerencsétlenség előtt be is fejeztettek.

A második akadály a fehér sastér és ráczfürdő közötti árokrésznél mutatkozott, hol a szükséges kisajátítások, habár eredetileg terveztettek s e tanács által meg is sürgettek, kellő időben nem eszközölthettek s még mai napig is függőben vannak.

A főakadály azonban az árok felső vagy éjszaki részének vezetési módjában rejlett. — Miként ugyanis mult évi jelentésünkből látható, még 1874. évi Augustus havában egy javaslatot tettünk át a fővárosi hatósághoz, mely szerint az eredeti terv annyiban volna módosítandó, hogy a főcsatorna nem az Iskola-uteza és déli vaspálya udvar előtt elött elterülő magaslaton, a mai utrészen, hanem a Karácsonyi-féle palotától kezdve a vízmerőn tervezett közép utca talaja alatt, — mely egyszersmind a völgynek legmélyebb pontja, — volna vezetendő s hogy ez egyelőre csak is vízvezető déli határáig építtetvén, itt a régi nyílt árokkal hozatnék kapcsolatba. — Továbbá, hogy az Iskola-uteza mentében egy közönséges utcai pözeccsatorna építtessék.

Ezen tervezet, melyet fontos czélszerűségi indokok s különösen megtakarítási czélzatok támogattak, a fővárosi hatóságnál azonban csak 1875 Julius elején nyerhette végleges elintézését s így a munkák csak is ezen idő után vétethettek fogamatba.

Ezekhez járult még a Junius 26-ki katastropha, mely nemesak magában az árok belsejében okozott károk, hanem az egyéb rombolások s ennél fogva a hatóság figyelmének és munkaerejének sürgősebb teendőkre lett központosítása által az ördögárki munkálatok erélyes folytatását bizonyos időre egyenesen lehetlenné tette.

A csatorna belsejében támadt kár abban találja magyarázatát, hogy a csatorna, a mérmezőn létező nyílt árokkal nem lévén még összekötve, a Jánoshidnál fenntartott beömlőnyíláson át, a hegyekről lesöpört hordalék az árok Horváthkerti részének oldal-falaiból kirántott nehéz fedkövek, a csatorna belsejébe rohamos erővel behajtottak. — Ez nem történt volna, ha az árok a vízvezetőn a nyílt árokkal már összekötve és a köztük

tervezett anyagszedő akna már kiépítve lett volna. — Mindamellett a csatorna főrészeiben nem szenvedett, az egész kár a csatorna fenekén levő téglakövezetben jelentkezett, a mennyiben ez, a begördülő nehéz kövek által a közepén, csaknem 6 hüvelyk mélységben felszakították a talaj kivájtatt. — A boltozat s oldalfalak daczára a roppant nagy nyomásnak és vízmozgalomnak szilárdan ellentállottak.

Megemlítendőnek tartjuk e helyen, hogy az árok beboltozása által a Junius hó 26-ki áradás s avval kapcsolatos egyéb szerencsétlenség egyáltalában nem fokoztatott, sőt biztosan mondhatni, hogy ha e rendkívüli felhőszakadás az árkot még nyílt állapotban találta volna, a házbeomlások mindenesetre nagyobb mérvben állottak volna be, különösen a Horváthkert és fehérsas közötti szakaszban, miként ez az 1837 nagy felhőszakadás alkalmával is történt.

Másrészt azt is megjegyezzük, hogy mindazon házak, melyek az Attila utca, ördögárok, a Szent-Jánostér és Sastér között fekszenek, hasonló esetekben mind addig ki lesznek téve az áradás vezéelyeinek, míg a jelen mély fekszinén maradnak, mert a hegyekről leomló víz csakis az ördög árokban találván lefolyást, a mint ez megtelik, a környező mélységben fogja keresni s találni útját, s ha másként nem az ördögárokba nyíló házi csatornákon által fogja a házak mély területét elönteni.

Jelenleg az ördögárok munkálatok végrehajtása folytán, a víz többé nem rohanhat a Horváthkerten át az Attila utcába, mert a vérmező kezdetén, a volt nyílt árok el van zárva, úgy hogy a fehérvári ut és iskola utca között egy védgátot képező töltés létezik, melyen át a víz csak akkor folyhat, ha az egész vérmező ezen töltés magasságáig el van árasztva, míg a lefolyó víz csakis az árok medrében fog mozgatni.

Igen fontos, hogy az árok azon környezete, mely egyrészt a fehér saster és Ráczfürdő és Dunapart közt vonul el mihamarább csatornáztassék, mi által a rendes határ nagyszerűbb esőzésekből származó vezéelyek teljesen elháríttatnának, a rendkívüli nagy felhőszakadások súlyos következményei pedig csekélyebb mérvre szállíttatnának.

Ha utóbb az árok felső, az az éjszaki részét megállapított javaslatok is végre fognak hajtani, akkor az áradás eshetősége, legalább emberi számítások szerint csak nem kizáratik. — E munkálatok végrehajtása iránt a szükséges intézkedések meg is tétettek.

Az 1875-ik évben, a felsorolt körülmények folytán, csekélyebb mérvben eszközöl, munkálatok a következők:

A kereszt utca és sas tér közötti árokrész 62 öl hosszóságban teljesen beboltoztatott és feltöltetett.

A volt Jánoshid előtti nyílt árokrész, 10 öl hosszóságban szinte beboltoztatott s e helyen egy nagyszerű beszálló akna építtetett.

Az eredeti tervezet változtatása folytán szükségessé vált 183 $\frac{1}{2}$ öl hosszasságu utcai csatorna, mely a Karácsonyi palotától a déli vaspálya udvaráig terjed s a katonai kórház pöcze csatornájának felvételére is szolgál, szinte teljesen elkészült.

A fő és mellékesatorna mentében, úgy az utcai ágesatornák valamint a házi pöczeatornák és ereszek teljesen kiépültek s a főcsatornával kapcsolatba hozattak.

A Szent János hídtól egész a fehér sasterig s a krisztinavárosi templomtól a Karácsonyi palotáig az utcai kövezet lerakatott.

A felsoroltak képesában számos más kisebb mérvű munkálatok is eszközöltettek.

Az 1875. évben eszközölt munkálatok következő eredményt tüntetnek fel :

főcsatorna építettett		696 $\frac{1}{3}$ öl hossz aságban.
utcai csatorna	„	183 $\frac{1}{2}$ „ „
mellék csatornák	„	747 „ „
feltöltés eszközöltetett		9239 köb öl
leásás	„	13555 „ „
új kövezés	„	4392 □öl területén
átkövezés	„	405 „ „

Azon kívül az esővizek által több alkalommal előfordult bedugalások és eliszapodások következményei külön napszámosok által hárittattak el.

Az 1875. év végéig az ördög árki munkálatok összesen 632.835 firt 84 krt vettek igénybe.

Ez összegben azonban nem foglaltatnak a Junius 26-iki szerencsétlenség folytán szükségessé vált helyreállítások 7000 firtnyi költségei, valamint azon összegek sem, melyek kisajátítási árak vagy egyéb kárpótlások fejében fizettetek, és azok sem, melyek a légszesz vezetékek fektetéséből származnak.

Másrészt a fővárosi hatóság megkapta a katonai kincstártól, a kórház csatornájának betorkolásaért igényelt 30.000 ftot, valamint részben megkapta, részben pedig beszérendi azon illetekeket, melyek az egyes házi csatornák építése és betorkoltatása folytán az egyes háztulajdonosok által fizetendőek.

Az eddig végrehajtott munkák műszaki tekintetben kielégítő módon eszközöltettek, a befejezést illetőleg azonban az eredetileg megállapított határidő, 1875. December 24-re be nem tartathatott, mert egyrészt a szükséges kisajátítások kellő időben nem eszközölthettek, másrészt az eredetileg megállapított irány és főelvek módosítására czéltott javaslatok tárgyalása huzamosabb időt vett igénybe.

VI.

A főváros jobbparti részének világítása.

A főváros budai részében az eddigi világítás alig felelt meg a legszerényebb igényeknek s habár ezek teljes kielégítése az avval járó tetemes költségek miatt azonnal és egyszerre nem is eszközölthetik, legalább a legkiáltóbb hiányokon rögtön kellett segíteni.

E célból a kőolaj világítás az I. kerületben 74 lámpával, a II. kerületben 67 lámpával, a III. kerületben 53 lámpával összesen tehát 194 lámpával szaporított, mely számhoz hozzáadván az eddig is használatban volt 367 lámpát, a petroleum világítás mind a három kerületben 561 lámpa által fog eszközölni.

A légszeszvilágítást illetőleg az I. kerületben 13, a II. kerületben 19, a III. kerületben 3, összesen tehát 35 új lámpa állítatik fel, mely számhoz hozzáadván a már fennállott 489 lámpát, a légszeszvilágítás összesen 524 lámpa által fog eszközölni.

A lámpák összes száma eddig volt 856, ezentúl leendő 1058 s így a szaporítás 229 láng. ~~1085 (?)~~

Ezen számban azonban nem foglaltatnak még azon lámpák, melyek a dunapart hosszában lesznek felállítandók s melyek a már készenlevő felső rakparti rácsozattal a legszorosabb összefüggésben állanak.

E lámpák egymástóli távolsága eredetileg 26—28 ölben volt megállapítva, a nagyméltóságú magy. kir. közlekedési Miniszter úr azonban e tanács indokolt előterjesztése folytán intézkedni méltóztatott, hogy a lámpaoszlopok szaporittassanak s így az egyes lámpák 12, legfeljebb 16 olnyi távolságban fognak alkalmaztatni.

Tekintve, hogy a dunaparti lámpák a jövő évben már használatba fognak vétetni, kétségtelen, hogy a budai városrészekben az általános világítást illetőleg örvendetes haladás történt.

VII.

A budai királyi főgymnasium és környéke.

A mult évi jelentésünkben kifejezett óhaj, hogy a várerődítési telkeken épült új főgymnasiumi épület már az 1875/6 tanév elejével fog rendeltetésének átadatni, a munkák körében felmerült akadályok folytán nem teljesedett ugyan, de az építés mégis annyira haladt, hogy az ifjuságnak bevonulása a legközelebbi tanévre most már bizton várható.

Ez oknál fogva az épülethez vezető utak s általában az egész környék rendezésére a tervek elkészítettek s miként mult évben jeleztetett a szükséges költségek az előirányzatba fel is vétettek.

Ez előirányzat, a pénzügy rovatában bővebben előadott indokoknál fogva helyben hagyást nem nyert ugyan, de a nagyméltóságú magy. kir. pénzügy Minister úr részéről a legszükségesebb munkálatok eszközzésére 248.952 forint 68 kr. bocsájtván rendelkezésünkre, egyik legsürgösebb teendőnknek tartottuk, hogy a gymnasium épülethez a hozzáférhetés biztosíttassék.

E hozzáférhetés az Albrecht utnak a bécsi kapuig leendő folytatása által, mely az épület felett fog elhaladni, az Illona út által, mely az épület alatt vezet el, s végre azon feljáratok által fog biztosíttatni, melyek e két főút összeköttetésére szolgálndnak.

Ez új utak és feljárók a helyszínén pontosan kitűzettek. Miután azonban az Illona út tényleg már létezik, az Albrechtút folytatása pedig részben a vár erődítési szalgalmak megszűnte előtt, részben Gróf Andrássy Gyula ur telkéből szükségelt területek megszerzése előtt nem foganatosíttathatik; e két főút tényleges kinyitása s teljes helyreállítása még elhalaszthatónak mutatkozott.

Ellenben okvetlenül szükségesnek mutatkozott az eddigi iskolai feljárom, mely a főgymnasium épülete által megszakíttatott egy új feljáróval pótolni s ennek helyreállítását azonnal foganatba is vétettük.

E czélból a feljáróhoz, valamint az egész környékrendezéséhez szükségelt telekrészletek birtokba vétele iránt az illető tulajdonosokkal érintkezésbe lépven, velük egyességet kötöttünk, melynek alapján a szükséges telekrészletek és pedig báró Bethlen és Mársovszky asszonyoktól

Mársovszky asszonyoktól		5500	frt —
Hunfalvy Jánostól		10.000	„ —
Weixlgärtner Vinczétől		2000	„ —

Összesen tehát: 17.000 frtnyi

vételárért megszerezettettek; a többi telekrészletek pedig eserek útján biztosíttattak.

E telkek birtokában, a feljáró előállításának munkálatai, melyek 13,000 forintban lettek előirányozva, október havában megindítottuk s a zord idő beálltaig folytatattván az új lépeső tényleg elkészült, úgy hogy kora tavaszkor a hozzávezető utak is kiegyenlítettven s a korlátok is felállíttatván, néhány holnap múlva a forgalomnak át fog adathatni.

E munkákra eddig kiadatott 7976 frt 69 kr.

Időközben miként azt más helyen előadandjuk, a vár jellege megszűnven, az Albrecht ut folytatásának legfőbb akadálya elesett s így reményelhető, hogy kedvezőbb viszonyok beálltával ez oly régen tervezett ut is ki fog építtetni.

VIII.

A csapadékok mérése és új vízmérceze felállítása.

Ugy a tudomány érdeke, valamint a gyakorlati élet egyaránt igénylik, miszerint a mivel külföld példájára a csapadékok mennyisége, valamint azon időtartam, mely alatt történnek, a lehető legpontosabban észleltessenek és feljegyeztessenek.

Ez észlelés a m. k. meteorologiai intézetnek volna feladata, mely azonban, dacára az illetők hajlamának, ennek meg nem felelhet, mert a szükséges eszközökkel és műszerekkel nem rendelkezik.

A közmunkák tanácsa ennél fogva kötelességének ismerte a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Minister úr figyelmét e körülményre felhívni és kérni, miszerint e hiányon segíteni méltóztassék.

Miután azonban egy ily észlelő állomás fővárosunk sajátságos helyzeti viszonyainál fogva a kívánt eredményt még nem biztosítaná, ezélszerűnek mutatkozik, hogy a központi észlelőn kívül még két észlelő állomás állíttatnék fel, és pedig egyik a város nyugati, a másik a keleti határán, például a Svábhegyen és Kőbányán. — A svábhegyi állomást illetőleg a fogaskerekű pálya igazgatósága már is késznek nyilatkozott az észlelések eszközlésére.

Továbbá azon kérelemnek adtunk kifejezést, hogy a Duna folyam vizállásának pontos megmérése céljából egy új, a meterrendszeren alapuló, önműködő vízmérceze állíttassék fel, mert a jelenlegi a tudomány és mai kor igényeinek már meg nem felel.

Ez új vízmérceze, a fővámház közelében, könnyen hozzáférhető és észlelhető ponton volna felállítandó, azért mert a vámházban a m. k. műegyetem egy, tudományos észlelésekre berendezett helyiséggel már is rendelkezik s mert épen a műegyetem valamely tanára volna az ebbeli észleletekkel megbízandó. — Ugyanezen szakférfiu a jégképződés, jégtorlodás s általában mindazon tünemények észlelésével meg volna bizandó, melyek a Duna folyamával kapcsolatosak.

A Minister úr e kérelmeket már is tárgyalás alá vétette.

IX.

A Gellért-hegyi sziklacsoportok eltávolítása.

Ha valaki akár a Promontor-Fehérvár-felé vezető tabáni főútczán, akár a Dunát szelő valamely hajón a Gellérthegy aljában elhalad, önkénytelenül aggályt és félelmet érezend azon kisebb, nagyobb szikla csoportok miatt, melyek a hegynek csaknem függőleges meredekét ellepik s látszólag minden perczen lezuhanni készülnek, hogy az alattuk épült házakat s a főútczán sűrűen közlekedőket eltemessék.

Az aggály ez érzete bizonyos időközekben újabb és újabb táplálékot nyer az által, hogy ily egyes sziklatömegek csakugyan már leomlottak s több kevesebb veszélyt idéztek elő, valamint azon természetes következtetés által, hogy a lég hatásának kitétt sziklák alapjaikban mindinkább megingattatván, előbb utóbb catastrofát fognak előidézni.

Ez okoknál fogva már évekkel ezelőtt még Budaváros hatósága által lettek tárgyalások folytatva e sziklacsoportok eltávolítása iránt, de minden eredmény nélkül.

Végre a lefolyt évben sok szakértelemmel és buzgalommal egy terv dolgoztatott ki, mely szerint legalább a legveszélyesebb s lezuhanással leginkább fenyegető csoportok volnának eltávolítandók, mely művelet közülbelül 60—70.000 ft. költségben volt előirányozva.

Az ügyek ily állásában Basch és Schwartz, mint az összekötő vasút építési vállalkozói a következő ajánlattal léptek fel :

Ők készek a rudasfürdő mögött levő sziklacsoportozatokat eltávolítani s a nyerendő anyagot körülbelül 5000—8000 köbölnyi mennyiségben töltési munkálatokra felhasználni, — mire nézve szükségesnek tartják :

a) hogy a város tulajdonát képező kisajátított ház sor eltávolíttassék.

b) hogy a rudasfürdő mögött elvezető úteza, körülbelül fél éven által a forgalomtól elzárassék. — Ennek folytán a közlekedés ez időre a Dunapartra volna áthelyezendő; itt azonban azon kérdés támadt, valjon a dunaparti út elég széles-e az egész forgalom közvetítésére vagy sem? — Utóbbi esetben az út körülbelül egy öllel szélesbitendő volna, mely munkát vállalkozók 4000 ftnyi költség megtérítés mellett magukra vállalták volna.

c) Az elzárt uteza lerakodási helyül volna kitüzendő.

d) A rudasfürdő, valamint a Heinrich telken túl levő ház sor barricadok által lettek volna az esetleg lehulló tömegek ellenében biztosítandók.

e) A nyert anyagok kocsin lettek volna egy 5000 frtnyi költséggel előállítandó új úton a nádorkertig szállítandók.

f) A szükséges repesztések naponként déli 12—1 óra között lettek volna eszközözlendők.

g) A munkálatok fél év alatt be volnának fejezendők.

Ez ajánlat alapján a közmunkák tanácsa a kérdés beható tanulmányozására céljából egy vegyes bizottság alakítását határozta el, melyben a nagymts. m. k. közmunka és közlekedési Minister úr, a főváros hatósága és a cs. k. katonai mérnökkari igazgatóság küldöttei is részt vettek.

E bizottság a következő elvi megállapodásokra jutott:

1) A Gellért-hegyi sziklacsoporthozatoknak eltávolítása különösen azon helyen, hol a főváros egy ház sor kisajátítását már is eszközölte, okvetlenül szükséges, mert ugyanazon veszély, mely a házak kisajátítását tette szükségessé, az alatt elvonuló és sűrű közlekedésnek örvendő főúteztát s az itt közlekedőket is folytonosan fenyegeti.

2) E sziklacsoporthozatok eltávolítása a szakértők egyhangú véleménye szerint sem a rudas-, sem a sáros- vagy ráczfürdő vízforrásaira hátrányos nem leend, sem a hegy többi részeiben veszélyeztető megrázkodtatásokat előidézni nem fog.

3) Hogy e sziklacsoporthozatok eltávolítása ellen katonai szempontból sem merül fel aggály, mert a Gellérthegyi erőd védelmi képessége ez által nem csorbítottatik.

Másrészt azonban azon meggyőződésre jutott a bizottság, hogy a Gellérthegyen nagyobb kőtömegnek bányaszerű nyérése, — miként ez vállalkozók által szándékolatott, — szépitészeti szempontokból egyáltalában meg nem engedhető; hogy a vállalkozók által szükségelt tömegek csak is repesztések útján volnának nyerhetőek, ezekből pedig a hegy egyes sziklacsoporthozatának egymással fennlevő kapcsolatánál fogva a környezetre alig megállapítható veszélyek háromolhatnának; miért is az egész ajánlat el lett ejtve.

Mindazonáltal utaltatott a fővárosi hatóság, hogy a mérnöki hivatalnak elvben elfogadott tervezetét, — mely szerint nem nagyobb kőtömegek, hanem csak egyes kiálló s leginkább veszélyes sziklák volnának eltávolítandók — újra tárgyalás alá vegye, ahhoz a részletes költségvetéseket elkészítesse s a kiviteli módozatok iránt is nyilatkozzék.

X.

Budakeszi határút.

Budakesz községének számos lakói panaszt emeltek a fővárosi hatóságnál a felett hogy a városból a budai hegyeken átvezető s így legközelebbi közlekedési utak a korona uradalmi igazgatóság által elárkoltattak és elzárattak.

Ez előadás valódiságától meggyőződve s ez elzárást a főváros érdekeire is károsnak tartván, a fővárosi közmunkák tanácsa és fővárosi hatóság egy vegyes bizottság kiküldetését határozta el a helyszínére, melyhez a koronai uradalmi igazgatósága és Budakesz községe is meghívattak.

E bizottsági tárgyalás alkalmával a koronai uradalmi képviselői az utak elzárását egyáltalában nem tagadták, sőt avval indokolták, miszerint az uradalom és a volt urbéresok között az egység létrejövén, ezek az utak elzárolásához beleegyezésüket meg is adták, maga a község pedig ez utak újabb kinyitása iránt beadott kérelmével az illetékes birói hatóságok által el lett utasítva.

Tekintetbe véve azonban, hogy a szóban forgó elzárt utak nyilvános közlekedést közvetítenek a főváros különösen hegyi része és Budakeszi községe között s így mindkét község közös érdeke kívánja a századokat meghaladó állapot további fenntartását; tekintetbe véve, hogy az 1871. évi LIII. t. cz: 44. § a) és b) pontja, mely az urbéri ügyek rendezését tárgyalja, világosan kimondja, hogy urbéri rendezésnél a szomszédos községek közt a határok tisztába hozandók s erre és a közlekedési és országos utvonásokra nézve a szomszédos községek is meghallgatandók, — a mi azonban meg nem történt, mert Buda város volt közönsége vagy a kérdésbeni utódja Budapest fővárosa a szóban álló urbéri rendezésről soha sem értesített s így beleegyezését a kérdéses utak megszüntetéséhez soha sem adta meg; tekintetbe véve végre, hogy a budai területre nézve készített általános szabályozási tervzetben, különösen a Svábhegyen éppen e most elzárt utakra való figyelemmel és azokkal összhangzásban lön az egész uthálózat megállapítva s részben már végre is hajtva: a vegyes bizottság azon véleményt terjeszté elő, miszerint az érintett s a törvény rendeletének meg nem felelő eljárás ellenében felszólalás történjék s a szóban álló utak újra megnyitása követeltessék.

A közmunkák tanácsa a bizottság elvi megállapodásához egész terjedelemben hozzájárult s különösen azon utat illetőleg, mely a „Disznófő“ felett az Anna kápolna mellett a Svábhegyen által „Makkos Mária“ ezimű telephez s utóbb Budakesz községébe vezet, határozottan kimondá, hogy legalább ez út, valamint a határút ismét kinyitassék.

Ennek elérése tekintetéből a főváros által a magas kormányhoz felterjesztés intézendő, melyet a közmunkák tanácsa is pártolni kötelességének ismerend.

XI.

A budai vár erődítési jellegének megszüntetése.

Miként mult évi jelentéseinkből kiderül, életbeléptetésünk első napjai óta folytonosan kérelmeztük és sürgettük a budai vár erődítési jellegének megszüntetését, mert meg valánk győződve, hogy a nélkül a főváros jobb parti részének szabályozása ki nem vihető, s hogy a szolgálomakkal terhelt, szabad telekkönyvi tulajdont nem képező erődítési telkekre nézve építési hajlam mutatkozni nem fog.

Kérelmeink és felterjesztéseink végre czélhoz vezettek, mert a magas kormány belátva kérelmeink és czélzataink helyességét a kérdést felkarolni méltóztatott, mely hatalmas támogatást végre a kívánt siker koronázta.

Ő felsége, legkegyelmesebb urunk és királyunk a magas kormány előterjesztésére a várjelleg és a telkeket terhelő szolgálom tárgyában a következő legfelsőbb elhatározással örvendezteté meg a fővárosi lakosságot :

„Kedves báró Wenkheim:“

„Közös hadügyministeremmel egyetértőleg tett előterjesztésére megengedem, hogy“
„a budai vár e nemü jellege megszüntetessék, — az ebből kifolyó s részben jelenleg is“
„fennálló építkezési megszorítások eltöröltessenek, — a még ez idő szerint a katonai igaz-“
„gatás birtokában levő várerődítési telkek, építmények s egyéb tárgyak, még pedig ezek“
„közül a katonai igazgatás által feltétlenül nélkülözhető tárgyak azonnal s minden kárpotlás“
„nélkül, a többiek pedig a hadügyi igazgatással folytatandó külön tárgyalások eredményéhez“
„képest esetről esetre magyar pénzügyministeremnek átadassanak. — A gellérthegyi erődi-“
„tésre vonatkozó kérdések a fentebbi intézkedések által érintetlenül maradnak. — Ezen“
„elhatározásom foganatosítása végett a másolatban ide mellékelt kéziratom szerint egyuttal“
„utasítottam közös hadügyministeremet. — Kelt Gödöllőn 1875. Október hó 19-én Ferenc“
„József s. k. Wenkheim Béla s. k.“

Ezen kegyelmes fejedelmi tényről értesülvén, tisztelettel kértük meg a m. kir. pénzügy Minister urat, miszerint az átadást és illetőleg átvételt eszközölni méltóztatassék s tőle azon biztosítást nyertük, hogy ez iránt a szükséges lépések már megtétettek.

E szerint alapos reményünk van, hogy a budai várt környező telkek, a szükséges közlekedési és forgalmi utakkal ellátva még ez év folyamában, mint szabad, polgári tulajdonok fognak a fővárosi telekjegyzőkönyvekbe bevezettetni.

XII.

Pénzügy.

Mult évi jelentésünkben lehetőleg részletezve nyújtottuk képét az általunk kezelt fővárosi pénzalapnak, sőt egész terjedelmében mutattuk be azon előterjesztést is, melyet e fontos tárgyban a m. kormányhoz intéztünk.

Ezen előterjesztésünk, habár biztos tudomásunk van arról, hogy avval a nagymts. m. k. Pénzügyministerium, valamint a m. k. főszámszék kebelében behatólag foglalkoztak, az 1875-ik év végeig elintézést nem nyert s így természetsszerűleg az általunk kezelt fővárosi pénzalap állapota sem változott.

Tekintve azonban azon szoros kapcsolatot, mely a fővárosi pénzalap és a sugárúti vállalat között létezik, oly annyira, hogy csakis a sugárút kivitelének kötelezettsége idézte elő a fővárosi pénzalap bonyodalmaít; tekintve továbbá, hogy ezen zárjelentés szerkesztésének idejében lett a sugárút kivitele iránt a vállalkozókkal kötött szerződés felbontva — mely fontos ügy tárgyalása azonban az 1875. évi jelentés keretében már helyet nem találhat, — s hogy ennél fogva a fővárosi pénzalap követelési s tartozási állapota okvetlenül a legrövidebb időben tisztába fog hozatni: azon reménynek engedjük át magunkat, hogy az alap bevételei legalább a legközelebbi néhány éven által fedezni fogják a kiadásokat.

E kiadások természetsszerűleg csak a legszükségesebb teendőkre szoritkozhatnak s bizonyára, valamint az állam vagy főváros ügykezelésénél, nálunk is valamint az utóbbi években úgy a legközelebbi jövőben is a legnagyobb takarékoságnak kell helyt foglalnia s csak oly műveletekbe és vállalatokba szabad boesájtkozunk, melyek a főváros fennállásával s a lakosság mindennapi szükségleteinek kielégítésével kapcsolatosak, ellenben jobb és kedvezőbb időkre kellend halasztani mindazokat, melyek kizárólag csak a főváros küldiszének és szépségének emelésére ezéloznak.

Ily takarékoság mellett kétségtelenül át fogjuk élni a legközelebbi éveket, melyekben a sorsolási kölesön alap részéről feleslegekre számot nem igen tarthatunk s így főjvedelmi forrásunktól elesünk; ez évek után azonban jövedelmezőkké fognak válni mindazon nagyszerű beruházások, melyek a sorsolási kölesön segélyével a főváros határában eszközöltettek s ekkor kétségtelenül újra nagyobb összegekkel is fogunk rendelkezhetni s újra felvehetjük azon szélesebb körü tevékenységet, melyet a még mindig oly sokat nélkülöző főváros érdeke követel s melyet csak a jelen kedvezőtlen idők és pénzvizonyok gyászos hatalma kényszerített beszüntetni.

XIII.

Statisztikai adatok.

A fővárosi közmunkák tanácsánál a lefolyt évben 1604 szám fordult elő.

Ezek közt volt építési engedély: 448; — szabályozás és telekfelosztási ügy 74; — utca szabályozás és beosztás 32; — kiszökellékek és terjedékek megváltása iránti intézkedések 40; nyilvános építkezési ügy: 20; — nagyobb műszaki kérdések iránti szakelőterjesztések 47; — fellebbezés: 52; — belső körútra vonatkozó ügy: 40; nagykörútra vonatkozó: 9; — sugárútra vonatkozó 43.

A többi ki nem mutatott szám adásvevésekre, egyezkedésekre, egyes nagyobb ügyek, például a főgymnasium környékének szabályozása, a várba vezetett lépcső sat. körül előfordult intézkedésekre, administrationális ügyekre és közbeeső intézkedésekre vonatkoznak.

Ezen ügyek elintézése céljából tartatott teljes ülés: 25; műszaki bizottság: 10; pénzügyi bizottság 7; jogügyi bizottság 4; egyezkedési 3; vegyes 10 — összesen 59 ülés.

A fennkimutatott 448 építési engedély helyét és minéműségét a következő táblás kimutatás tünteti elő:

Kerület szám	Új építkezés						Ráépítés				föld- szintes told. és ráépítés	kerítés építés	Összesen
	4 emelet	3 emelet	2 emelet	1 emelet	föld- szint	Gyár	4-ik emelet	3-ik emelet	2-ik emelet	1-ső emelet			
I.	—	—	1	1	18	1	—	—	1	3	42	12	79
II.	—	2	—	5	21	—	—	—	3	2	49	2	84
III.	—	—	1	1	9	3	—	—	—	—	26	4	44
IV.	3	6	4	—	—	—	2	—	1	—	8	—	24
V.	—	5	1	—	3	3	—	1	—	—	7	—	20
VI.	1	13	5	4	11	3	—	2	1	—	12	1	53
VII.	—	3	5	7	17	1	—	—	—	1	12	—	46
VIII.	2	2	4	8	15	4	—	—	—	1	21	1	58
IX.	—	4	2	1	4	1	—	1	1	—	9	—	23
X.	—	—	—	2	4	3	—	—	—	1	6	1	17
Összesen	6	35	23	29	102	19	2	4	7	8	192	21	448

Összehasonlítva e számokat a múlt évi kimutatással, örömmel konstatáljuk, hogy az építési kedv és hajlam ismét növekedni látszik, mi legalább részben a nagyobb adókedvezményben találja indokolását.

Nagyobbszerű épületek közül — melyek részben közintézetek és hatóságok, részben magányzók által emeltettek, — a következőket találjuk kiemelendőknek :

A. Középületek részben megkezdettek, részben még építkezés alatt állanak, részben befejeztettek :

1. A magyar királyi várkerti építkezések. Folyamatban van.
2. A magyar királyi dalszínház, — sugárúton. Megkezdett.
3. Az egyetemi könyvtár, ferencziek terén. Befejeztetett.
4. A nemzeti színház, kerepesiút sarkán. Befejeztetett.
5. A népszínház, kerepesiúton. Befejeztetett.
6. A budai főgymnasium, Albrechtúton. Befejeztetett.
7. Az egyetemi 2-ik sebészeti kóroda, Üllői úton. Folyamatban van.
8. A várbeli Mátyás temploma stíluszerű helyreállítása. Folyamatban van.
9. Az osztrák államvaspálya indóháza. Megkezdett.
10. Új iskolák az I., II., VI., VII. kerületekben, átalakítások a III. és VIII. kerületben.
11. A m. k. államvasutak nyugdíj intézetének palotája, sugárúton.
12. A képzőművészeti palota, a sugárúton.
13. Az országos mintarajztanoda, a sugárúton.
14. Angol szűzek épületének bővítése, IV. ker. Lipót utcában.
15. A magyar gazdasszonyok árvaháza, VII. kerületben.
16. Országos kisedővoda VII. kerületben.
17. Rabbi képző intézet VIII. kerületben.
18. Pesti bölcsőde VIII. kerületben.
19. Két ideiglenes lovarkőr.
20. Korecsolyázók csarnoka, a városligetben.

B. A magán építkezések sorából felemlítendőek :

1. A Hatschek-féle 3 emeletes ház, II. ker. Széchenyi utcában.
2. Budapesti népbank 3 emeletes háza, II. ker. alsó főutca.
3. Schachner-féle kétemeletes ház, I. ker. Krisztinaváros, az alagút-előtti téren.
4. Veninger-féle nyaraló a sugárúton.
5. Pázmándy-féle 3 emeletes ház, a sugárúton.
6. Fuchs-féle 3 emeletes ház, a sugárúton.
7. Deutsch-féle 3 emeletes ház, a sugárúton.
8. Stein-féle 4 emeletes ház, a sugárút és váczi út sarkán.
9. A pesti építő társulat két 3 emeletes háza a váczi körúton.
10. A Taffler-féle 3 emeletes ház a váczi körút és hajnal utca sarkán.
11. A Weiner-Grünbaum-féle 3 emeletes ház a váczi körúton.
12. A Mandel-féle 3 emeletes ház ugyanott.
13. A Neuwelt-féle 3 emeletes ház ugyanott.
14. A Wittenbauer-féle 3 emeletes ház a IV. ker. rózsatéren.
15. A Haris-féle 3 emeletes ház a molnárutcában.
16. A Roth-féle 4 emeletes ház a muzeum körúton.
17. Az Agorasztó-féle 3 emeletes ház a kecskeméti utcában.

18. A Lyka-féle 3 emeletes ház az alsó Dunasoron.
 19. A Tömöry-féle 2 emeletes ház a IV. ker. városház terén.
 20. A Tafler és Ehrenfeld-féle 3 emeletes ház a kerepesi úton.
 21. A Langheinrich-féle 2 emeletes ház ugyanott.
 22. A Riesz-féle 2 emeletes ház a VIII. ker. József utczában.
 23. A gróf Károlyi György-féle 2 emeletes ház a soroksári utczában.
 24. A Dr. Wagner-féle 3 emeletes ház ugyanott.
 25. A Mocsonyi-féle 3 emeletes ház a nagy körúton.
 26. A Ráczy-féle 3 emeletes ház ugyanott.
-

Befejezés.

Az előadottakban működésünk vázlatát nyujtván, azon komoly elhatározásnak kívánunk kifejezést adni, hogy a jövőben is épügy mint a multban függetlenül, határozottan fogunk azon ösvényen haladni, melyen megindultunk s mely az eddigi eredmények szerint czélszerűnek és megfelelőnek bizonyult.

Végre esedeziünk a nagyméltóságú magyar királyi Ministeriumnak, hogy az általunk egyúttal beterjesztett zárszámadás megvizsgáztatása iránt intézkedni, azt szokott módon e jelentésünk kíséretében a magas törvényhozásnak bemutatni s a főváros emelésére irányzott törekvéseinkben továbbra is gyámolítani méltóztassék.

Kelt Budapesten, 1875. évi December hó 31-én.

A fővárosi közmunkák tanácsa nevében:

Podmaniczky Frigyes, s. k.

alelnök.

Dr. Ország Sándor, m. k.

m. kir. osztálytanácsos.

Z Á R.

a fővárosi alap pénzforgalmáról 1875. évi

Tétel	BEVÉTELEK	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Rendes bevételek.					
1	1874-ik évi pénzmaradvány			2586	27
2	Visszafizetett tőkepénzek, a m. földhitelintézetől			374608	95
3	Házbér			931	50
4	Városi telkek, tér- és utcaterjedékek			183517	72
5	Kamat			1435	04
6	M. kir. nyereségykölcsön			248952	68
7	Közmunka-adó			31861	75
8	Térképek és tervekért			600	—
9	Épületi anyagokért			350	—
10	Pesti belső körút építési költség megtérítés és pedig:				
	a) kőműves munkáért	4055	40		
	b) vízvezetési	11393	60		
	c) légszuszogatási „	1740	90		
	d) asphalt	72	31		
	e) granitkövekért	452	70		
	f) favédkosarakért	162	—		
	g) faültetésért	21	—		
	h) uteza-lámpákért	45	70	17943	61
11	Kiszökellések és lábazatokért			11522	09
12	Terjedékek eladása Budán			620	46
13	Fővárosi kisajátítási alaptól			29420	—
14	Különféle kiadás megtérítése			280	—
Rendes bevételek összege				904630	07

SZÁMADÁS

Január hó 1-től 1875. évi Deczember hó 31-ig.

Tétel	KIADÁSOK	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Rendes kiadások.					
1	Állandó fizetésekre			37760	—
2	Szolgák ruházatára			397	50
3	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett eselekvőtöke			403678	48
4	Műszaki szerelvényekre			1191	79
5	Nyomatványok és könyvkötésekért			968	32
6	Kamatokért			36251	06
7	Városligeti költségekre			497	40
8	Különféle kiadások			2704	60
9	Papir és írószerekre			259	69
10	Térképek, minták és tervekért			4225	50
11	Műszaki munkálatokra			729	—
12	Szolgák hibbéreire			72	—
13	Tüzipfáért			567	57
14	Házbérre			4420	50
15	Parkok fentartásáért			780	—
16	Terjedékek beváltására Budán			1463	51
17	„ „ Pesten			102271	72
18	Világításra			96	82
19	Különféle irodai szükségletekre			354	44
20	Bérmunkások díjaira			99	75
21	Hirdetményekre			33	50
22	Jutalom és segélyezésekre			480	—
23	Nyugdíjra			137	—
24	Nevelési pótlék			241	66
25	Ügyvédi díjra			986	49
26	Irodai helyiségek tisztogatására			59	85
27	Különleges munkálatokra			2942	42
28	Pesti belső körút építési költségeire és pedig:				
	a) granit-kövekért	20448	33		
	b) kövező munkáért	13717	18		
	c) uteza-lámpákért	1799	71		
	d) mázoló munkáért	415	20		
	e) favédkosarakért	2469	—		
	f) vízvezetéki munkáért	656	85		
	g) törtkavicsért	2964	—		
	h) dunakavicsért	2319	90		
	i) kőfaragó munkáért	22	40		
	j) asphalt	16249	93		
	k) föld	6555	46		
	l) kőműves	11468	37		
	m) faültetésért	1245	39		
	n) lámpaoszlopok és karok szállításáért	2529	09		
	o) napidíjakért	1985	50		
	p) napszámosokért	1777	05		
	q) különféle költségekre	4047	94	90671	30
29	Ördögárok beholtzatási költségeire			73144	30
30	Közmunkaadó behajtási költség			280	—
Rendes kiadások összege				767766	17

Tétel	BEVÉTELEK	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Átfutó bevételek.					
15	Tiszti és szolgálai adó			489	48
16	Szolgálati díj			155	50
17	Fizetési előleg megtérítés			1293	56
18	Fizetési letiltás			404	50
19	Kölcsön az osztrák nemzeti banktól			90000	—
20	Sugárúti alap			75577	50
21	Nagy körúti alap			6170	38
22	Ideiglenes kiadások megtérítése			1063	08
Átfutó bevételek összege				175154	—
Összesítés.					
Rendes bevételek összege				904630	07
Átfutó bevételek összege				175154	—
Főösszeg				1,079.784	07

Budapest, 1875.

A fővárosi közmunkák

A fővárosi közmunkák tanácsának pénzügyi

Ribáry József, s. k.

Tétel	KIADÁSOK	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Átfutó kiadások.					
31	Granatér Lászlónak			317	75
32	M. kir. adóhivatalnak tiszti és szolgai adóra			665	07
33	Sugárúti alapnak			296754	20
34	Nagykörúti alapnak			10000	—
35	Fizetési előlegre			1275	—
36	Többek			399	40
37	Fizetési letiltás			21	50
38	Török Árpádnak			17	75
39	Nusser Sándornak			17	50
Átfutó kiadások összege				309468	17
Összesítés.					
Rendes kiadások összege				767766	17
Átfutó kiadások összege				309468	17
Az 1875-ik év Deczember hó végéveli pénzmaradvány mint egyenleg				2549	73
Főösszeg				1,079.784	07

Deczember hó 31-én.

tanácsa számvevő osztálya:

Rozmanith Ferencz, s. k.
igazgató.

bizottsága által megvizsgálatván; helyesnek találtatott.

Házmán Ferencz, s. k. **Lukács Antal, s. k.**

1079.784.07
2549.73

1077234.34

Z Á R.

az alant következő alapok pénzforgalmáról

Tétel	BEVÉTELEK	P e s t i		Albrecht	Buda össze-		
		sugarúti	nagykörúti	és Ilona uti	kötő főúti		
		A L A P					
		frt	kr	frt	kr	frt	kr
Rendes bevételek.							
1	Épületi anyagokért	465	—	105	—		
2	Visszafizetett cselekvőtőke a m. földhitelintézetől	76113	44	24516	08	5500	—
3	Kamat	283394	12	737	07	8	59
4	Ócska kövező kövek	10551	20				2 19
5	Házbér	232	29	16982	04	90	—
6	Sugarúti alap			22000	—	8616	33
7	Utcaterületek eladásából			5547	71		
8	Adó	24	11	224	66		
Rendes bevételek összege		371080	16	70112	56	14214	92
Átfutó bevételek.							
9	Fővárosi alaptól	296754	20	10000	—		
10	Sugarúti építési előlegből	56471	63				
11	Hitel a m. át. municipális banktól	37843	47				
Átfutó bevételek összege		391069	30	10000	—		
Összesítés.							
Rendes bevételek összege		371080	16	70112	56	14214	92
Átfutó bevételek összege		391069	30	10000	—	—	—
Összesen		762149	46	80112	56	14214	92

Budapest, 1875-ik évi
A fővárosi közmunkák

A fővárosi közmunkák tanácsa pénzügyi bizottsága
Ribáry József, s. k.

SZÁMADÁS

1875. Január hó 1-től 1875. Deczember hó 31-ig.

Tétel	KIADÁSOK	P e s t i		Albrecht és Ilona uti		Buda össze- kötő főúti	
		sugárúti	nagykörúti				
		A L A P					
		frt	kr	frt	kr	frt	kr
Rendes kiadások.							
1	Sugárút építési költsége	270637	05				
2	Magy. földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	76291	40	44350	67	8714	92
3	Háztételi költség	196	76	121	62		2 19
4	Kamatokra	1181	27				
5	Különféle kiadásokra		1 20	—	40		
6	Sugárúti telkek, tér- és utcza-terjedékekért	183517	72				
7	Szemétfuvardíjakra			18	20		
8	Házkezelési költségekre			733	44		
9	Háztételárakra			22000	—	5500	
10	Adó			3277	88		
11	Épületek fentartására			963	08		
12	Katona beszállás			4	50		
13	Házbérkrajczár			574	26		
14	Tűzkárdij			68	72		
15	Kéménysepregetési költség			206	70		
16	Útépitési költség			338	67		
17	Faültetés			214	20		
18	Granitkő szállításra			452	70		
19	Favédkosarakért			162	—		
20	Lámpaoszlopok és karok szállításáért			309	51		
21	Utca-lámpákért			145	63		
	Rendes kiadások összege	531825	40	73942	18	14214	92
							2 19
Átfutó kiadások.							
22	Többeknek előleg törlesztésre	1600	—				
23	Hitel a m. át. municipalis banktól	46978	60				
24	Nagykörúti alapnak előleg terjesztésre	22000	—				
25	Fővárosi alapnak előleg törlesztésre	75577	50	6170	38		
26	Sugárúti építési előleg törlesztésre	75551	63				
27	Albrechtúti előleg törlesztésre	8616	33				
	Átfutó kiadások összege	230324	06	6170	38		
Összesítés.							
	Rendes kiadások összege	531825	40	73942	18	14214	92
	Átfutó kiadások összege	230324	06	6170	38	—	—
	Összesen	762149	46	80112	56	14214	92
							2 19

Deczember hó 31-én.

tanácsa számvevő osztálya :

Rozmanith Ferencz, s. k.

igazgató.

által megvizsgáltván ; helyesnek találtatott.

Házmán Ferencz, s. k. Lukács Antal, s. k.

A fővárosi közmunkák tanácsának

Tételszám	K I A D Á S O K	Egyenként			Összesen
		Fizetés	Lakbér	Működési pótlék	
		forint			
I. CZIM.					
<i>Állandó fizetések.</i>					
a) Elnökség.					
1	alelnök	4000	1000		5000
1	osztályvezető	3000	500		3500
1	aljegyző	1000	300		1300
1	iktató	1200	200		1400
1	kiadó	1200	200		1400
2	írnok	600	150		1500
1	elnöki szolgálja (ajtónálló)	400	80		480
1	hivatalszolga	300	60		360
b) Számvevőség.					
1	osztály-igazgató	2000	400		2400
1	számsegéd	800	200		1000
1	hivatalszolga	300	60		360
c) Műszaki osztály.					
1	osztályvezető	2200	400	600	3200
2	főmérnök	1800	400	600	5600
2	mérnök	1300	300	500	4200
2	1-ső rendű segéd-mérnök	900	300	300	3000
2	2-od " " "	800	300	250	2700
1	hivatalszolga	300	60	—	360
Összesen					37.760
II. CZIM.					
<i>Műszaki munkálatokra.</i>					
	műszaki segéd, munkások és napszámosok				300
III. CZIM.					
<i>Házbérekre.</i>					
	M. kir. lánczhid hivatalnak évi bérlet				4212
Áttétel					42.272

Kelt **Budapest**en, 1875. évi December 9-én tartott

Rozmanith Ferencz, s. k.
igazgató.

1876. évi belkezelési költségelőirányzata.

Tételszám	K I A D Á S O K	Egyen-	Összesen
		ként	
		forint	
	<u>Áthozat</u>		42.272
	IV. CZIM.		
	<i>Irodai és kezelési költségekre.</i>		
a)	Műszaki osztálynak papir rajz-eszközökre, különféle maszaki szerelvényekre, tervek megszerzésére és lenyomatására, műszaki könyvkötő munkákra, szakművekre, térképek és apróbb tervek, valamint minták készítésére	1000	
b)	Írópapir és szerekre úgy irodai eszközökre	250	
c)	Nyomtatványokra, hirdetémények és könyvkötői munkákra	700	
d)	Tűzifára és a fűtő bérére	600	
e)	Világításra (légszesz és gyertyára)	150	
f)	Hivatali helyiségek tisztogatására	80	
g)	Bérmunkások díjra	200	
h)	Különféle irodai szükségletekre	350	
i)	Méter méretek is mérő eszközök beszerzésére	600	3930
	V. CZIM.		
	<i>Szolgák ruházatára.</i>		
	3 szolgának 330 ft. és 1 elnöki szolgának 80 ft.		410
	VI. CZIM.		
	<i>Szolgák hídberére.</i>		
	1 elnöki és 3 hivatalszolgának havi 1 ft. 50. kr. =		72
	VII. CZIM.		
	<i>Segélyezés és jutalmazásokra.</i>		
	Hivatalnokok és szolgáknak		700
	VIII. CZIM.		
	<i>Nevelési pótléokra.</i>		
	Reitter Ilkának		300
	Főösszeg		47.684

fővárosi közmunkák tanácsa üléséből.

Podmaniczky Frigyes, s. k. Dr. Ország Sándor, s. k.

alelnök.

osztályvezető.

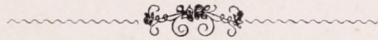
A

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1876-IK ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL.

BUDAPEST, 1877.

NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

(Bálványutca 20. szám alatt.)

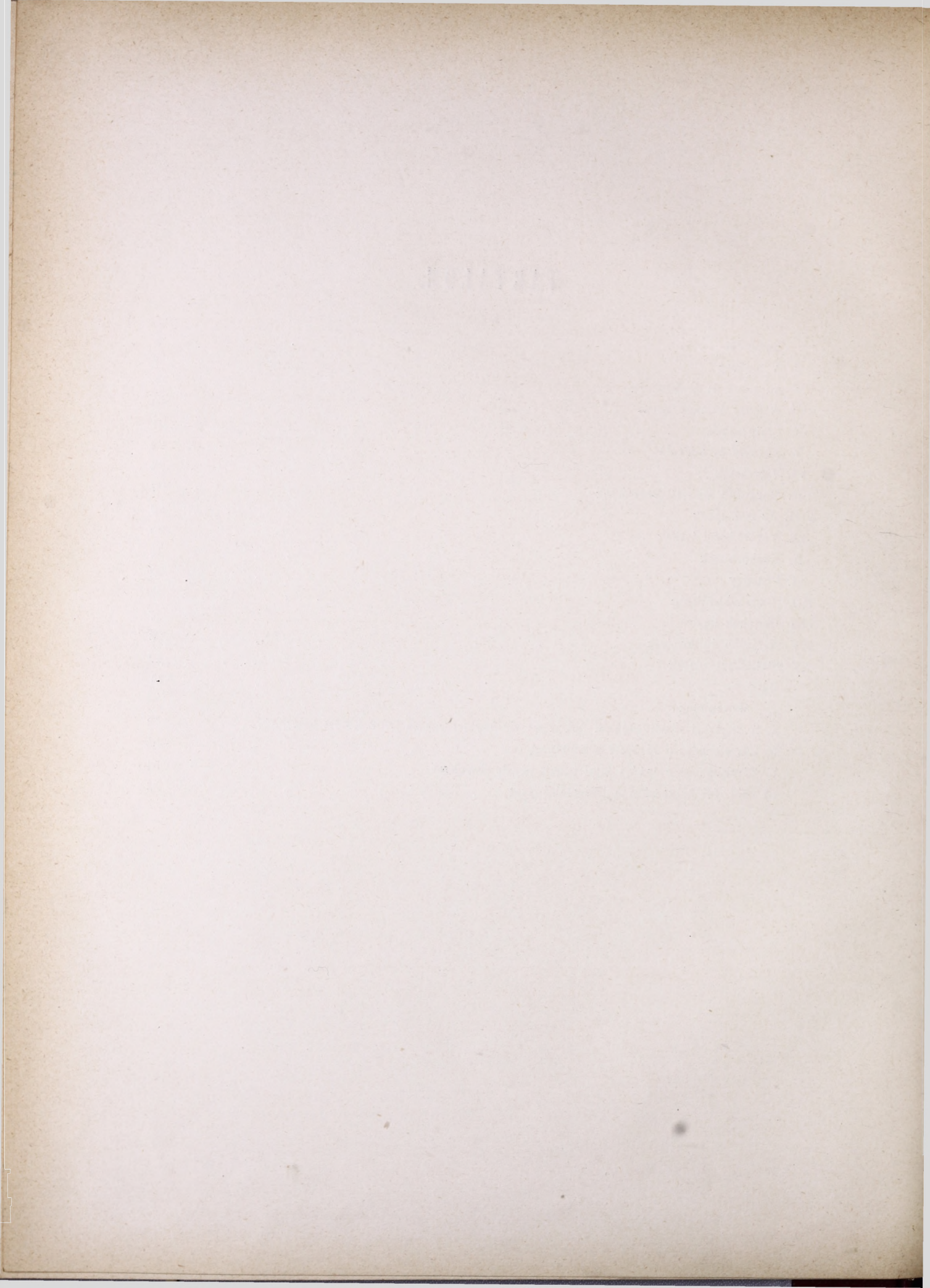
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TARTALOM.

Bevezetés	1
I. A sugárút	2
II. Az Ilona út és környéke	16
III. A belső és nagy körút	19
IV. Csatornázás	21
V. Kövezés és burkolás	22
VI. Vizvezeték	23
VII. Margithíd melletti posványok	27
VIII. Az ördögárok	28
IX. Várerődítési telkek	29
X. Közkezelések	31
XI. Pénzügy	32
XII. Közmunkaváltság	35
XIII. Illetékek ügye	37
XIV. Kiválóbb építkezések	38
XV. Statistikai adatok	40
Befejezés	41
Mellékletek :	
a) A sugárúti vállalkozókkal fennállott viszony felbontása iránt kötött szerződés	42
b) Zárszámadás a fővárosi pénzalapról	50
c) Zárszámadás a tanács által kezelt egyéb alapokról	54
d) 1877. évi belkezelési költségelőirányzat	56

Nagyméltóságú magyar királyi Ministerium!

Az 1876. év lejáratával sietünk az 1870 : X. t.-cz. 27. §-nak értelmében az általunk kezelt fővárosi pénzalap és egyéb alapok 1876. évi zárszámadásait a következő jelentés kíséretében köteleességszerűleg bemutatni.

A lefolyt év a törvény által kijelölt működésünkre valamint az általunk megindított nagyszerűbb vállalatok és munkálatokra nézve kedvezőtlen volt, mert összes működésünk és annak irányzata csak a közjólétben és evvel karöltve mutatkozó építési kedv és hajlamban találhatja egészséges alapját.

Az építési kedv azonban tetemesen csökkent, miként azt legjobban bizonyítja azon körülmény, hogy 1875-ben 448,— 1876-ban pedig csak 251 építési engedély lett tárgyalva és kiadva.

Ehhez járult még, hogy az általunk kezelt fővárosi pénzalap a sorsolási kölcsön alap részéről feleslegben ez idén sem részesülhetett s így pénzforrásunk megapadván, ebből következőleg működésünket is szűkebb korlátok közé voltunk kénytelenek szorítani.

Két körülményről még is megelégedéssel kell megemlékeznünk. — Egyik az, hogy a sugárút kiépítésére vállalkozott társasággal a szerződést, mely az illetők zilált pénzügyi viszonyai folytán mind kevesebb értékkel birt, aránylag kedvező feltételek közt s a magas kincstár károsítása nélkül békés úton feloldani sikerült; másik az, hogy a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyminiszter úr ép oly erélyes mint méltányos döntvényei által az általunk kezelt fővárosi pénzalap tartozási és követelési állapota, úgy a magas kincstár mint a sorsolási kölcsönalap ellenében, mely eddigelé számos balmagyarázásra és félreértésre adott alkalmat, teljesen tisztába hozatott.

Mindkét körülményt illetőleg a bővebb és részletezett adatok e jelentésünk „sugárút“ és „pénzügy“ rovataiban vannak felsorolva.

Jogaink és kötelezettségeink ezek szerint pénzügyi tekintetben is tisztán állván, reményteljesen nézünk egy jobb kor felé, melyben az egész országot és nemzetet sújtó bajok talán megszünvén, a főváros is újabb lendületet nyerend, melyet tőlünk kitelhetőleg gyámolítani és fokozni bizonyára legszentebb kötelességünknek ismerendünk.

Mult évi működésünk egyes mozzanatait és részleteit a következő pontokban vannak vázolva.

I.

A s u g á r ú t.

A sugárút kivitelére vállalkozott szerződő felek: a magyar általános municipalis hitelintézet, a Franco-magyar bank és a báró Erlanger bankház folyó év január hó 26-án kelt előterjesztésükben — hivatkozálag az általános kedvezőtlen üzleti viszonyokra és ebből származott pénzügyi helyzetükre — kijelentették, hogy elvállalt kötelezettségeiknek egész teljességükben többé meg nem felelhetnek és az ekként beállott bonyodalmakat közös tárgyalások útján, újabb egyezség által vélik tisztázandóknak.

Miután a nevezett vállalkozók pénzügyi viszonyai a közmunkák tanácsa előtt ismeretlenek nem voltak, e beadvány tárgyalása, éppen a sugárút létrehozatala érdekében kikerülhető nem volt, s ennél fogva a magas kormány felkérte, hogy e tárgyalásoknál magát szinte képviseltetni kegyeskedjék.

A magas kormány e tárgyalás szükségéről meggyőződve, a maga részéről Tarkovits József magyar királyi miniszteri tanácsos és Pallavicini Ede örgróf, magyar királyi pénzügyminiszteri titkár urakat küldé ki.

A fővárosi közmunkák tanácsa részéről kiküldettek: Podmaniczky Frigyes báró elnökle alatt: Buzetzky Pál, Haris Sándor, Lukáts Antal, Széher Mihály tanácsstagok és Ország Sándor magyar királyi osztályfőnök.

Végre a vállalkozók nevében teljhatalmú felhatalmazással megjelentek: Zichy-Ferraris Victor gróf, Lechner Lajos és dr. Kuncz Jenő urak.

Az ekként megalakult vegyes bizottság f. év február 10-ke és márczius 10-ke közt nyolcz ülésben tárgyalván, megállapodásait a tanács és magas kormány elébe terjeszté.

A tárgyalások kezdeténél felhivattak a vállalkozók képviselői, hogy javaslataikat határozottan formulázzák, minek folytán azon kérelemnek adtak kifejezést, „hogy a sugárút létesítése tekintetéből megszerzett ingatlanok átvételére és beépítésére elvállalt terhes kötelességek alól, bizonyos különösen megállapítandó áldozatok árán teljesen mentes-
senek fel.“

Ezen kérelem részletes tárgyalása előtt két elvi kérdés merült fel és ugyan:

a) czélszerűnek mutatkozik-e a szerződésileg fennálló jogviszonyon és a vállalkozókat terhelő kötelezettségeken *egyáltalában* változtatni s

b) czélszerűbbnek mutatkozik-e a jogviszonyt s a társaság kötelezettségeit bizonyos engedélyezendő kedvezmények árán továbbra is fenntartani, vagy pedig a *szerződés teljes feloldásának* terére lépni.

Az első kérdést illetőleg nem hagyhattuk figyelmen kívül azon szomorú hitel és üzleti viszonyokat, melyek már három éven által érzetik romboló hatásukat, s melyek

kétségtelenül nagyon megnehezítették vállalkozóknak már eddig is az elvállalt kötelezettségek teljesítését, úgy hogy meg valánk győződve, miszerint a vállalkozók által előterjesztett komor kép, a valóságnak megfelel s ők a szerződési kötelezettségek szigorú megtartására, miután arra magukat önmaguk is képteleneknek nyilvánították, csak hosszadalmas per utján volnának kényszeríthetők, melynek lefolyása alatt, eltekintve minden per kétséges kimenetelétől, magának a sugárútnak további kifejlesztése teljesen megakasztatnék.

Ezek folytán azon nézetben voltunk, hogy a jelen jogviszonyt minden áron fentartani nem lehet és épen magának a sugárút kiépítésének érdeke kívánja, hogy a jövőt illetőleg újabb megállapodások jöjjenek létre.

A második kérdést illetőleg, vajlon ezélszerűbb e a szerződési viszonyt, esetleg bizonyos könnyítések engedélyezésével továbbra is fentartani, vagy azt teljesen felbontani, határozottan ez utóbbi alternatívát karoltuk fel, mert oly vállalkozókkal, kik önmaguk kijelentik, hogy — bár önhibájukon kívül, — a szerződés megtartására képtelenek, a szerződés további fentartása egyáltalában nem tanácsos s csak oda vezetne, hogy az engedélyezendő könnyítések alapján, vállalkozók a legközelebbi évek kedvezőbb viszonyaira építenék számításukat s ha ezek beállanak, a mutatkozó előnyöket maguk érdekében felhasználnák, ha pedig e kedvezőbb fordulat be nem állana, bizonyos idő múlva ismét csak kijelentenék képtelenségüket. — A közmunkatanács e szerint csak is kedvezőtlenebb helyzetbe jutna, a kedvezőbb idők előnyétől pedig mindenképpen elesnék.

Ezen előleges megállapodások után kénytelenítve láttuk magunkat a szerződés teljes felbontásának terére lépni, s e téren számításainkat megtévén, a tárgyalások és alkudozásokat megkezdeni.

Azon elvből indulván ki, hogy a közmunkák tanácsa legalább emberi számítás szerint minden kár és veszteségtől lehetőleg megóvándó, mindenek előtt számításba vette azon összegeket, melyek a vállalkozók által tiszta tartozásként fizetendők, s melyekre nézve semmiféle alkudozásnak helye nem lehetett.

Ily követeléseknek mutatkoztak :

a) a még át nem vett ingatlanságok 5.545,000 forintnyi vételárának 1875-ik év szeptember hó 9-től, 1876-ik év marezius hó 9-ik lejárt kamatai	141,404 frt — kr.
b) az ezen tárgyalások alkalmával nevükre még átiratni kért négy ingatlanság és ugyan a 33., 226., 135. és 137. számú ingatlanoknak megállapított vételára	140,000 frt — kr.
Összesen tehát :	281,404 frt — kr.

Miután ezen felül a szerződés felbontásának eszméjéből önként következik, hogy vállalkozók a még hátralévő s 5.545,000 forint értékben jelentkező ingatlanságokat át nem veendik, első sorban ezen visszaveendő, illetőleg a közmunkák tanácsa tulajdonában maradáno ingatlanságoknak az akkori viszonyoknak megfelelő becsára volt kitudandó, mert az ezen becsár s a fenti szerződésileg megállapított vételár közötti különbözet fogja azon kárt, illetőleg veszteséget kitüntetni, melynek fedezete, illetőleg megtérítése elengedhető nem volt.

E ezélből a még át nem vett s illetőleg a közmunkák tanácsa tulajdonában maradó ingatlanságokat saját benső használatunkra s az alkudozásoknál szem előtt tartandó

alapul egy műszaki egyének, valamint önmagunk is a helyszínén szigoruan megbecsültük s tekintetbe véve egy részt a jelenlegi általános üzletpangást és evvel kapcsolatosan az ingatlanok érték csökkenését, valamint tekintve másrészt a sugárút jövőjét és az abban fektetett tetemes és igen nagy becsesél bíró beruházásokat, azon eredményre jutottunk, hogy a közmunkák tanácsa tulajdonában maradandó telkek értéke . . . 3.986,469 frt 28 kr. a fennálló házak és felépítmények értéke 319,800 frt — kr. s így az összes ingatlanságok értéke 4.306,269 frt 28 kr. azaz : Négy millió háromszáz hat ezer kétszáz hatvan kilencz forint 28 krajczár osztrák értékben.

Ha a közmunkák tanácsa tulajdonában megmaradandó ingatlanságok értékét ezen becsü alapján 4.306,269 frt 28 krba felvesszük és ezt a fentebb kimutatott 5.545,000 frt — kr. vételári hátralékkal egybevetjük, úgy 1.238,730 frt 72 kr. hiány mutatkozik s ez azon kár, illetőleg veszteség, mely a szerződés felbontásából származik, s mely a vállalkozók által mindenestre pótolandó.

Ezen alapon tehát véleményünk szerint vállalkozóktól minden esetre követel-
nünk kellett:

aa) a fentebbiek szerinti kamathátralékot	141,404 frt — kr.
bb) az általuk még átiratni kért négy ingatlanság vételárát	140,000 frt — kr.
cc) a fenti becsü s az eredeti 5.545,000 forintnyi vételár hátralék között jelenkező különbözetet	1.238,730 frt 72 kr.
s így összesen:	1.520,134 frt 72 kr.

azaz : Egy millió ötszáz huszezer száz harmincznégy forint 72 krajczárt, mely összesen alól semmiféle egyezségi ajánlatot, legalább áldozatok nélkül, elfogadhatónak nem tartottunk.

Ezen főczélnak szem előtt tartásával indultak meg az alkudozások és tárgyalások.

Nem tartozik ezen jelentés keretébe azon számos tárgyalások egyes mozzanatainak felsorolása, valamint az egyrészt általunk, másrészt a vállalkozók által tett ajánlatok és ellenajánlatok taglalása, s ennél fogva röviden előadjuk, hogy végre is sikerült vállalkozókkal oly egyezséget megállapítani, mely szerint ők kártalanítás fejében összesen 1.551,000 forintot, szóval : Egymillió ötszáz ötvenegy ezer forintokat fizetnek.

Ez összeget összehasonlítván, a mindenestre követelendő 1.520,134 frt 72 krnyi összeggel, kiderül hogy vállalkozók 30,865 frt 28 krral: többet fizetnek, mint a mennyit a fentiek szerint minden kár és veszteség lehető kikérülése végett követelendőnek tartottunk. E mellett azonban megjegyzendő, hogy miután az átiratni kért négy ingatlanság a fenti becsüben szinte befoglaltatik s 67,470 frt 36 krral szerepel, mi pedig azért 140,000 forintnyi vételárt állapítottunk meg, e négy ingatlanságnál a becsár és eladási ár között 72,529 frt 64 krnyi különbözet mutatkozik.

E különbözet s az érintett 30,865 frt 28 kr. összeadatván, egy 103,394 frt 92krnyi: összeg áll elő, mely az egész sugárúti ügylettel kapcsolatos intézkedések könyeb-
bitésére szolgál.

Figyelembe véve, hogy ezen 1.551,000 forintnyi kártalanítás folytán, legalább

minden emberi számítás és valószínűség szerint a fővárosi közmunkák tanácsára kár nem háramlik;

figyelembe véve, hogy legjobb meggyőződésünk szerint az ingatlanságok eladásánál azok — egyrészt az időközi kamatok teljes biztosítására, másrészt a közmunkák tanácsára háromló, de a még folyamatba teendő reclamációk és leszámolások eszközléséig főösszegükben végleg meg nem állapítható s különben is legnagyobb részt csak az egyes telkek újbóli eladása alkalmával fizetendő átíratási illetékek fedezetére, — egy 12—15 százalékos feljebb rugtatást igen könnyen elbirnak s daczára ennek bizonyos évek leforgása alatt elfognak adathatni;

figyelembe véve, hogy ez által a vállalkozókkal volt mindennemű jogviszony békésen megszűnik, holott ellenkezőleg világossan kifejezett képtelenségüknel fogva, egy hosszadalmas per állott volna előttünk, melynek lefolyása alatt a sugárút fejlesztése és kiépítése teljesen megakadt volna, mert vállalkozók azt anyagi képtelenségüknel, — mi pedig azon körülménynél fogva, hogy őket szoritjuk a szerződés pontos megtartására, sehogy sem mozdíthattuk volna elő;

figyelembe véve ellenben, hogy ekként az ingatlanságok ismét a közmunkák tanácsa kezére jönnek s azokat sokkal olcsóbban s így valószínűleg sokkal gyorsabban elfogja árusíthatni s beépíthetni, mint a vállalat, s így a sugárút teljes kiépítése hamarabb lesz eszközölhető, mert most már az állam is, mint a fővárosi pénzalap útján közvetve érdekelt fél, ez utat bizonyára mindazon előnyökben részesítendő, melyek az állam pártfogolásából önként folynak;

figyelembe véve, hogy a sugárúti vállalkozóknak eddigi eljárása s az elvállalt kötelezettségeknek teljesítése által már is oly helyzetben és állapotban van, hogy annak teljes létesülését kétségbe vonni lehetetlen s az időknak mindnyájánk által reményelt kedvezőbbre fordulása esetében, a fővárosnak legszebb és legdiszesebb útja, az azt környező telkekre gyakorlandó érték emelés folytán, még esetleg nem csekély nyereségre is nyujt kilátást;

figyelembe véve ennek ellenében, hogy vállalkozók sorában, kik nyíltan bevalólák anyagi képtelenségüket, két budapesti pénzintézettel is találkozunk, melyek részvényeinek nagy száma a magyar közönség kezében van, s melyek a szerződésnek szigora és kéréllhetlen fentartása esetében a nélkül, hogy a főczél: a sugárút biztosíttatnék, valószínűleg még veszélyesebb helyzetbe kerülnének, mely körülmény nemzetgazdasági szempontból úgy maga a magas kormány, valamint a közmunkák tanácsa, mint állami intézmény részéről szinte bizonyos mértékig tekintetbe vételt igényelt;

végre figyelembe véve azon döntő érvet, hogy az egyezségileg ajánlott összeg lefizetése s a telkeknek fentebb kitüntetett szigoruan megállapított becsértéke által a magas kormánynak kölesön követelése s minden a sugárúti ügylettel kapcsolatos követelése teljesen biztosítva vannak, sőt az időközi kamatok is, a tulajdonunkban maradandó házak mai tényleges 126,000 frtnyi évi jövedelme, valamint az ismétli eladás alkalmával a telkekre rovandó s általuk könnyen elbirható százalékos többlet által szinte fedeztetnek: a létrejött egységet pártolólágg terjesztettük be a magas kormányhoz.

Áttérünk most az egyezség szerint a vállalkozók által fizetendő 1.551,000 frtnyi összeg fizetési módozataira, melyek a következők voltak :

a) a vállalkozók átadják az általuk letett óvadékot . . . 1.055,000 frt — kr.
 értékben ; megjegyztetvén, hogy miután ezen óvadék értékpapirokban van letéve, ezek általuk eladandók s az eladási ár, netaláni kevesebbet esetében, a fenti összegre kiegészítendő.

b) a vállalkozók kerítései, rácsozatai és palánkai átadatnak szakértői becsü alapján megállapított 46,977 frt 5 kr.
 értékben ; megjegyztetvén, hogy a közmunkák tanácsa tulajdonában megmaradó telkeken történt egyéb beruházások, például : a telkek kiegyengetése, s azoknak légszesz, viz- és esatornák mellékágaival történt ellátása stb., melyek igen tetemes értéket képviselnek, számitásba nem vétetnek, hanem kártalanítás nélkül mennek át a telkekkel együtt a közmunkák tanácsa tulajdonába.

c) vállalkozók átadják a nyolecszögtéren fekvő 60. számú házat 250,000 frt — kr.
 értékben ; megjegyztetvén, hogy e ház értéke a jelenlegi, valóban olesó házbéreknek 6% tőkésítésével lett megállapítva.

d) végre kiegyenlítésül fizetnek készpénzben 199,022 frt 95 kr.

Itt megjegyzzük, hogy ez összegben be fognak tudatni azon követelések, melyek vállalkozókat az uttest építése körül mult évben teljesített munkálatok fejében illetik.

Összesen tehát fenti: 1.551,000 frt — kr.

Ha figyelembe vesszük, hogy vállalkozók ezek szerint készpénzben 199,022 frt 95 krt. fizetnek ; hogy a 46,977 frt 5 krban átvett rácsozatok, kerítések a jelenleg divó olesó előállítási árak szerint lettek felvéve s szakértői becsü után lettek megállapítva, mig a többi nagy költségü beruházások nem engedettek leszámittatni ; ha figyelembe vesszük, hogy az átvétetni javasolt nyolecszögtéri ház, a felvett értéket mai nap is teljesen megéri s itt leszállás alig képzelhető, ellenben a sugárút és nagykörút sarkán levő gyönyörü fekvésénél fogva : érték gyarapodása csak nem biztosnak mondható, annyival inkább, mert talán nem valószínűtlen azon reményünk, hogy abban valamely kormányhatóság fogna elhelyezést találni, mi által nem csak e ház értéke tetemesen emeltetnék és jövedelme növeltetnék, hanem az egész sugárút élénkebbé is tétetnek : e fizetési módozatok is méltányosnak és kedvezőknek mutatkoztak.

Ez indokok alapján a felbontási egyezmény, illetőleg felbontási szerződés, mely egész terjedelmében, % alatt e jelentésünk végéhez van csatolva 1876. évi marczius hó 20-án aláíratott s a nagyméltóságú magyar királyi miniszterelnök ur által a magas minisztertanács nevében marczius hó 27-én jóvá is hagyatott.

A vállalkozókkal négy éven által fennállott szerződési viszonynak ekként történt felbontása folytán, a fővárosi közmunkák tanácsának teljes szabad rendelkezési joga ismét hatályba lépett, de előtérbe lépett egyszersmind azon kötelezettsége is, hogy először

a sugárút teljes kiépítése és másodsor a tulajdonában levő ingatlanságok ismétli eladása iránt közvetlenül intézkedjék.

A) A sugárút utvonalaának kiépítése.

Az e célra a lefolyt évben eszközölt munkálatok a következők:

a) Földmunkálatok:

A földmunkálatok nagy tömege már az elmúlt években hajtván végre, 1876-ban csak a trachyt vagy faburkolat lerakása előtt szükségessé vált kiegyengetések eszközöltettek.

b) Csatornák:

A fő- és mellékesatornák szinte már 1875. évben állíttatván elő, 1876-ban a burkolat fektetésével aránylagosan, már csak a fedkövek és rostélyok lettek a szükséges magasságra emelve és hydraulicus falazatra helyezve.

c) Légszesszvilágítás:

A váciut és nagy mező uteza közötti részben felállíttatott és teljesen felszereltetett 48 egy lángú lámpa oszlop, 10 darab lámpakar és a sugárút kezdetén felállíttatott 2 darab ötlángú diszcandelaber.

Továbbá a 6" főcsőnek a II. csoport előtti része 50° hosszúságban szinte elkészíttetett s a házhelyekhez szolgáló mellékesövek fektettek.

d) Faültetés.

1. felásatott és kerti földdel betöltetett	145 gödör
2. fa szállíttatott és be lett ültetve	270 db.
3. fa támrud felállíttatott	270 db.
4. fa gödör rostély (öntött vasból) elhelyeztetett	156 db.
5. fa gödör keret (kovácsolt vasból) elhelyeztetett	156 db.
6. Beton koszorú (a fák körül) alkalmaztatott	156 db.
7. favédkosár elhelyeztetett	104 db.

e) Kövezés és burkolás:

1. Asphalt coulé lett fektetve	1693° 0' 0" □ területen.
2. Asphalt comprimé	38° 0' 0" " "
3. Egyenes 1 ² / ₉ "-es gránitzegélykő elhelyeztetett	110° 4' 4" Ctr. hosszúságb.
4. Ivalakú " " " "	4° 3' 6" " "
5. Egyenes 6 ¹ / ₇ "-es szegélykő elhelyeztetett	478° 3' 3" " "
6. Egyéb szegélykő szobi trachytból	11° 3' 6" " "
7. Uj trachyt kövezet 7 ¹ / ₇ "-es trachyt koczakából	

fektettetett 1655° 5' 8" □ területen,

megjegyzendő: hogy e burkolat 6" hüvelykes tört kavics és 3" hüvelykes duna kavics rétegekre lett fektetve és cementtel kiöntetett.

8. Hozzá, kövezés régi kövekből eszköltetett . . . 257° 4' 5" □ területen
 9. A lovagló ut kavics és fővénnel behengereltetett 2297° 1' 11" „ „
 10. A gyalogló sétaut kavics és fővénnel behengereltetett 2292° 4' 11" „ „
 11. Faburkolat lett fektetve a vácsi körut és a nagy mező uteza közötti részben 2956° 0' 0" „

Ezen munkálatokkal a sugárút utteste teljesen elkészült és 1876. augusztus 20-án a közforgalomnak át is adatott.

A sugárútát szegélyező homlokzati vonalokon 1876. december végéig emeltetett összesen 40 új ház, melyekből 5 csak jövő évi május 1-én leend lakhatóvá.

Ebből 22 a sugárúti vállalkozók tulajdona, 18 pedig magányosok által emeltetett.

Közöttük van három 4 emeletes, tizenkilencz 3 emeletes, nyolcz 2 emeletes, egy 1 emeletes (művészház) és kilencz villa épület.

B) Sugárúti telkek eladása.

A fentebb tárgyalt s az eddigi szerződési viszonyt felbontó egyezmény értelmében, a fővárosi közmunkák tanácsa 155. sugárúti telekkel rendelkezvén, ezek elárúsítása tekintetéből bármikor ajánlatok fogadtatnak el. Ez ajánlati eljárást illetőleg állapítottak meg a következő :

Részletes feltételek

a fővárosi közmunkák tanácsa tulajdonát képező sugárúti telkek eladására nézve.

I. A telkek és azok □ ölenkénti egység — árai — melyekbe a fennmaradható épületrészek és kerítés, vagy a lebontandó épület anyagainak értéke is be van számítva, a következők :

Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevében álló telkek						Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevében álló telkek					
	Telek száma	Térfogata			Egyes ár			Telek száma	Térfogata			Egyes ár	
		°	'	"	frt.	kr.			°	'	"	frt.	kr.
I.	1	506	5	0	600	—	IV.	14	305	0	0	400	—
	3	359	4	0	300	—		14a	154	4	0	280	—
	5	331	2	0	350	—		16	149	2	3	280	—
II.	4	340	2	0	480	—		18	141	4	0	280	—
	6	309	4	0	400	—		20	141	4	0	280	—
	8	315	2	0	275	—		22	257	5	0	370	—
	10	274	1	0	275	—		139	154	5	0	125	—
	12)	448	5	0	400	—		140	114	3	0	125	—
	12)							141	101	1	0	125	—
III.	7	154	2	0	330	—		142	108	1	0	125	—
	9	297	5	0	270	—		143	114	1	0	125	—
	11	156	3	0	320	—							

Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevé- n álló telkek						Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevé- n álló telkek					
	Telek száma	Térfogata			Egyes-ár			Telek száma	Térfogata			Egyes-ár	
		°	'	''	frt.	kr.			°	'	''	frt.	kr.
V.	13	382	3	0	400	—	XXIV.	81	240	4	0	90	—
	15	303	2	0	280	—		156	136	2	4	50	—
	17	179	2	0	280	—		157	157	2	0	50	—
	19	118	4	0	280	—		158	249	4	0	55	—
	21	266	5	0	460	—							
VI.	24	385	4	0	430	—	XXV.	88	243	0	0	90	—
	26	268	0	0	270	—		90	408	0	0	70	—
	28	265	0	0	270	—		92	261	1	0	80	—
	30	261	0	0	270	—		154	161	2	0	60	—
	32	247	0	0	270	—		155	179	0	0	50	—
	34	298	1	0	430	—							
VIII.	36	344	4	0	350	—	XXVI.	89	468	1	0	62	50
	38	348	5	0	220	—		91	540	3	6	62	50
	40	265	1	0	230	—		159	176	4	0	50	—
						160		359	4	0	55	—	
						161		185	5	0	45	—	
IX.	29	138	1	0	220	—	162	185	5	0	45	—	
	31	393	0	0	220	—							
XI.	46	208	2	6	220	—	XXVII.	94	261	4	0	65	—
	48	350	2	8	200	—		96	381	5	0	62	50
	50	197	1	6	220	—		98	335	0	0	62	50
	52	228	1	7	220	—	XXVIII.	93	528	1	0	62	—
	46a	164	5	4	100	—		95	464	2	0	62	—
	50a	160	2	6	100	—		97	348	3	0	47	—
	52a	112	3	0	100	—		99	337	3	0	47	—
						101		323	2	0	42	—	
						103		309	1	0	42	—	
						105		394	5	0	47	—	
XIII.	144	233	4	0	175	—		c	124	3	0	27	50
	145	162	5	0	135	—		d	117	2	0	79	—
XIV.	55	317	0	5	200	—		e	109	5	0	82	—
	147	316	2	5	135	—	g	153	5	0	32	50	
XV.	146	186	5	5	100	—	100	277	0	6	62	50	
	62	228	2	0	200	—	102	478	0	0	62	50	
	146a	58	2	0	67	—	104	341	1	6	47	50	
XVIII.	63	227	5	0	150	—	106	341	1	6	47	50	
	65	198	1	6	100	—	108	341	1	6	42	50	
	67	243	1	6	130	—	110	341	1	6	42	50	
	148	158	0	0	75	—	112	397	4	0	47	50	
	149	147	0	0	65	—	167	252	2	0	20	—	
XIX.	72	220	5	0	120	—	168	281	1	6	20	—	
XX.	69	265	0	0	110	—	170	206	4	0	22	—	
	73	280	3	0	105	—							
XXII.	75	219	5	0	100	—	XXX.	107	406	1	0	32	50
	77	203	4	0	80	—		203	166	3	0	20	—
	79	231	0	0	90	—		204	191	0	1	22	—
						205		217	1	7	20	—	

Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevé- n álló telkek						Csoport szám	A fővárosi közmunkák tanácsa nevé- n álló telkek										
	Telek száma	Térfogata			Egyes ár			Telek száma	Térfogata			Egyes ár						
		°	'	''	frt.	kr.			°	'	''	frt.	kr.					
XXX.	206	223	3	6	20	—	XXXVI.	184	174	2	0	18	—					
	207	229	5	0	20	—		186	149	2	0	15	—					
	208	292	3	10	22	—		188	164	1	0	15	—					
	209	200	3	0	20	—		190	180	3	0	15	—					
								192	289	4	0	18	—					
XXXI.	114	377	2	0	32	50	XXXVII.	127	510	4	0	30	—					
	122	396	3	0	29	50		223										
	173	194	5	0	20	—		224	294	2	0	18	—					
	175	194	5	0	20	—	XXXVIII.	134	758	4	6	29	—					
	177	194	5	0	20	—		191										
179	237	1	0	22	—	193												
XXXII.	176	186	0	0	18	—		136	642	3	7	24	—					
	178	201	0	0	18	—		197										
	180	216	0	0	18	—	195	180	0	0	18	—						
	182	338	3	0	20	—	199	471	3	9	20	—						
XXXV.	124	665	5	0	27	50	XXXIX.						194	218	1	0	18	—
	181							619	3	4	22	50	196	192	4	0	15	—
	126	631	0	0	22	50							198	507	3	0	23	—
	183												642	2	8	22	50	200
	128	601	0	0	27	50		202										
	185																	
	130																	
187																		
132																		
189																		

II. Minden egyes telekre ajánlatok bármikor elfogadtatnak. Azok a benyújtás után következő első rendes ülésben az ajánlattevők jelenlétében nyilvánosan fel fognak bontatni; a tanács azokat még ugyanazon ülésben tárgyalás alá veendi s azok feletti határozatáról az illetőket legfeljebb nyolcz nap alatt értesitendi.

III. Minden ajánlat bánatpénzzel látandó el, melynek legalább 5%-ából kell állani azon telkek becsárának, melyekre az ajánlat tétetik. Kinek ajánlata elfogadtatik, köteles bánatpénzét, különbeni elvesztés terhe alatt, a tanács felszólításától számítandó 3 nap alatt 10 százalékra kiegészíteni.

IV. Az ajánlat külső czime a következő: „A fővárosi közmunkák tanácsához. Ajánlat a sugárúton a . . . csoportban . . . sz. a. fekvő telekre nézve.“ Tartalmaznia kell pedig az ajánlatnak, minden egyes telekre nézve az ajánlatba hozott vételárt □ ölenkénti összegben, ugy számokban valamint betűkkel világossan kiírva. Maga az ajánlat 50 kros bélyeggel látandó el.

V. Az elfogadott ajánlat alapján a szerződésnek legfeljebb 4 hét leforgása alatt meg kell köttetnie.

VI. Az ajánlatba hozott s elfogadott vételárnak egy harmada azonnal a szerződés aláírása alkalmával fizetendő le; e harmadban azonban a fennebb érintett 10%-ra kiegészített bánatpénz be fog számittatni. A vételár fennmaradó két harmada a szerződés

aláírásától számítandó öt év alatt, tiz egyenlő féléves részletekben lesz lefizetendő. — A vevőnek szabadságában áll a vételárt bármikor egészen is lefizetni. A hátralékos vételári részletek után $5\frac{1}{2}$ az az öt és egy fél százalékos kamat fizetendő.

VII. A tulajdonjog telekkönyvi bekebeleztetése a vételár 50. százalékának azaz felének lefizetése után fog már megengedtetni, azon világos kikötés mellett, hogy a hátralékos vételári részlet első helyen való betáblázás által biztosittatik. Az átíratással járó díjak, illetékek és bélyegek vevőt terhelik.

VIII. A telkeken lévő régi házak lebontandók és azokra az alantabb kitűzött határidőkön belül új házak építendők.

E tekintetben kivételt képeznek:

A II. csoport 4. 6. 12. számú ingatlanok

IV. „ 14. 22. „ „

V. „ 13. 21. „ „

VI. „ 24. 34. „ „

XXVIII. „ d. e. „ „

XXXIX. „ 198. „ „ melyeknél a fennálló házak, kellő ki-

igazítás és helyreállítás mellett továbbra is felhasználhatók.

IX. A sugárúton homlokzattal bíró telkeken emelendő új épületeknek legfeljebb 1880. év augusztus 1-én teljesen el kell készülniök és lakható állapotban kell lenniök. Ezek beépítési módjára nézve a következő szabályok tartandók szem előtt:

a) A váci körut és nyolecszögtér közötti részben csak 3—4 emeletes házak építhetők.

b) A nyolecszögtér és körtér közötti szakaszban a házaknak 2—3 emelettel kell birniök.

c) A körtéren és e tértől a hajtsár utig terjedő részben a házak zárt sorban 3 öl széles előkertekkel és akként építendők, hogy a főpárkányzat 48 lábnál magasabb vagy alacsonyabb ne legyen, a földszinti padolat pedig legalább 4 lábbal legyen magasabb a járda fekszinénél.

d) A hajtsár út és városliget közötti részben önálló egymástól független nyaralók lesznek építendők.

X. A mellék utcákra nyíló telkeken emelendő új épületeknek legfeljebb 1884. év augusztus 1-én, tehát 8 év alatt teljesen el kell készülniök.

Ezek beépítési módját illetőleg, az általános az egész főváros területére fennálló építési rendszabályok lesznek iránytadók.

XI. A IX. és X. pontokban körülírt építési kötelezettségek biztosítására az egyes telkek vételárának arányában a szerződésben kötbérek fognak megállapíttatni s azon felül a tanács jogositva leendő, az illető telkeket a vevő kárára és veszélyére nyilvános árverés útján újra eladni.

E feltételek nyomán a tanács részéről 1876. december végeig 17 ingatlanság lett 156,197 frt 72 kr. vételárral eladva.

Mielőtt a sugárútra vonatkozó előadásunkat berekesztenők röviden megakarunk még emlékezni a

C) *A sugárúti közuti vaspályáról.*

Midőn a fővárosi közmunkák tanácsa megalakulása után, a magas kormány kezdeményezése folytán a főváros balpartján fekvő terézkülvárosban nyitandó sugárút eszméje megpendített s előterjesztéseink alapján, a magas törvényhozás az 1870 : X. törvény-cikkben azon összegeket is engedélyezni kegyeskedett, melyek az eszme kivételére szükségeseznek mutatkoztak, ez által két czél volt elérendő :

1-ször, a főváros ezen legtömörebben lakott s ennél fogva legegészségtelenebb részében, egy széles utat nyitni, melyen át abba világosság és friss levegő vezetessék, hogy annak egészségi állapota kedvezőbbé tétessék és

2-szor, egy oly diszutat állítani elő, mely a főváros szivéből, a balpartnak legközelebb, és csak nem egyetlen üdülési helyére, a városligetbe vezessen, s mely ugy czélja, valamint a kényelem és szépség szempontjából, a fővárosi jelleget képviselő valóságos mintaút legyen.

Ezen szempontok voltak az út tervének és beosztásának készítésénél az irányadók s különösen a szépségi és kényelmi szempont volt az, melynél fogva, ez utra közuti vaspályát tervezendőnek nem tartottunk. — E kérdés elintézésénél nem került ki figyelmünket, hogy Bécs városban, az ujonnan épült „Ringstrasse-n“ szinte létezik közuti vaspálya, de nem kerülhette ki figyelmünket az sem, hogy a szakértők véleménye szerint épen ez a körülmény képezi a „Ringstrasse“ főhibáját s hogy Párisban és Londonban, a szépség és kényelem tekintetbe vételével épült főközlekedési ereken és boulevardokon lóvasutak nem léteznek. — Minden tervezet tehát a közuti vaspálya kizárásával készült s annak egész beosztása olynemű, hogy a vaspályának reá vezetése esetében, az jelenlegi keretéből egészen ki volna veendő. — A közmunkák tanácsát nézetének helyességéről még inkább meggyőzte azon körülmény, hogy 1870-től egész 1875. elejeig, tehát öt éven által nemcsak egy hang sem emelkedett a városban, mely az általánossan ismert tervezet ellenében, a közuti vaspálya érdekében felszólalt volna, sőt maga Pest városának közgyűlése 1873. évi június 11-én kelt határozatával egyenesen kimondá, hogy a sugárúton a közuti vaspálya mellőzendő leend.

A fővárosi közmunkák tanácsa tehát magát a városi hatósággal egy értelemben látván, ennek alapján, eredeti célzataihoz képest elkészítetté a végleges beosztási és építési terveket, s azok kivitele illetőleg végrehajtása iránt a sugárúti építő vállalattal 1874. évi marczius 8-án szerződésre is lépett.

E szerződés alapján a munkálatok a megállapított terv szerint 1874. és 1875-ben gyorsan haladtak s maga az ut teste legnagyobb részben készen is áll.

Ekkor a pesti közuti vaspálya társaság engedélyért folyamodott, hogy sineit a sugárútra fektethesse. — E kérdést illetőleg első sorban nyilatkozott egy a közmunkák tanácsa és fővárosi hatóság kiküldötteiből álló vegyes bizottság, mely a bemutatott tervezeteket elvetendőknék tartotta. — Második sorban nyilatkozott az ilynemű kérdések megvitatására leginkább hivatott szakközeg, a középítési bizottság, mely egy-két tagjának, s így egy igen csekély minoritás kivételével, aránytalanul nagy többséggel kimondá, hogy a sugár-

útra a közutivaspályai engedélyt elvből és egyáltalában megtagadandónak tartja. — A fővárosi tanács azonban a kisebbség véleményéhez járult.

Igy jutott e kérdés 1875. évi marezius 24-én a fővárosi képviselő testület elébe s daczára annak, hogy Pest város közgyűlése 1873-ban az ügyet már elintézte, daczára annak, hogy a közmunkák tanácsa a lóvonatu vaspályának a sugárútra való engedélyezését öt éven által folytonosan megtagadta, daczára annak, hogy a szakközegek, azaz a vegyes bizottság és középítési bizottság most is ellene nyilatkoztak, a fővárosi képviselő testületben, a sugárút kivitelének hatodik évében, csekély többséggel 52 szavazattal 43 szavazat ellenében, tehát összesen 9 szavazattöbbséggel elhatározott, hogy a sugárúton legyen közuti vaspálya!

A fővárosi hatóságnak ezen határozata az 1870 : X. törvényczikk 17. §-ának d) pontjára való hivatkozás mellett lett 1875 évi julius 27-én e tanácsnak bemutatva, mely azt 1875 szeptember 16-án tartott ülésében tárgyalás alá is vette.

E határozatunk hozatalánál figyelemmel voltunk nemcsak az eddig felsorolt előzményekre, hanem különösen tekintettel kellett lennünk arra is, hogy időközben a sugárút utteste legnagyobb részében tényleg elkészült, s hogy ha a szépség és kényelem szempontja meg is engedné a vaspálya-sinek lefektetését, ez nemcsak tetemes költségeket idézne elő, hanem az alig elkészült utnak egész hosszában újra való felszaggatását tette volna szükségessé, mert a faburkolat egy egész testet képezvén, annak részbeni megmozgatása esetében, az illető vállalkozó kijelenté, hogy az elvállalt jótállási kötelezettséget megszüntnek tekinti; továbbá mert igen számos helyen, a sok költséggel és a tervszerű beosztásnak megfelelőleg épült csatornák, lefektetett víz- és légszesz-csövek ismét más helyre volnának át-helyezendők.

De eltekintve ezen akadályoktól és nehézségektől nem tartottuk az engedélyt megadhatónak, mert

1-ször ezen államköltségen a fővárosi jelleg emelése czéljából, a szépség és külsin minden igényeinek megfelelőleg előállított út, mely a fővárosban mintautként van hivatva szolgálni, szépségi tekintetben egészen elrontatnék és sétányi jellegét egészen elvesztené;

2-szor, mert a fővárosi lakosság legnagyobb része, ugymint az egész belváros, Ferenczváros, Józsefváros és a Terézváros nagyobb részének számára a vasuti közlekedés már is biztosítva van, s a közönség azon része, mely a sugárúton fog áthaladni, mint eddig a királyutczán által ment, sem itt, sem ott, nem lóvaspályát, hanem inkább sétát keres, ennek érdeke pedig azt kívánja, hogy az út a közúti vaspályától ment maradjon.

Megjegyzendőnek tartjuk még, hogy a szóban álló kérdés megbirálása s a döntő elintézés e tanácsot nemcsak mint felsőbb építési hatóságot illette az 1870 : X. törvényczikk értelmében, de illette mint azon közhatóságot is, mely az egész utat az állam pénzén, az állam végrehajtó közegeként előállította s nagy részben már el is készítette.

Mindkét minőségben helyesnek, czélszerűnek és indokoltnak találtuk tehát azon alapon megmaradni, melyen öt éven által állottunk, melyet Pest város közgyűlése az előtt szinte a magáénak vallott s melyen még ma is egyértelemben látjuk magunkat a leghivatottabb szakközegekkel, az érintett vegyes és középítési fővárosi bizottságokkal.

E határozatunkról értesítettük a tisztelt fővárosi közönséget, ez azonban határozatánál megmaradván, az ügyet az 1870 : X. törvényezikk alkalmazása mellett olyannak tekinté, mint a melyben véleménykülömbőség folytán, a belügyminister ur volt hivatva határozni.

A belügyminister ur által tüzetes véleményadásra felhivatván, előterjesztésünket még a következőkkel toldottuk meg.

Mindenekelőtt figyelmet érdemel, hogy a jelen kérdés sajátlag nem is oly valamely különbségnek tekinthető, minőről az 1870 : X. törvényezikk rendelkezik ; mert, miként már említettük, az egész utat, az állam építetteti és állítja elő tetemes pénzáldozatok mellett, ennek módozataira nézve tehát a fővárosi hatóságnak, a mennyiben, különben a fennálló szabályok megtartatnak, nem is lehet döntő szavazata, hanem az ügybeni határozás első sorban e közmunkák tanácsát, mint a kivittel megbizott hatóságot, felsőbb fokban pedig miniszerelnök urat, mint az állam képviselőjét illeti, amnyival is inkább, mert a a sugárutat szegélyező telkeknek legnagyobb része, — 66 telek kivételével — mai napon is a magas államnak képezi teljesen szabad, korlátlan tulajdonát, sőt magának azon területnek legnagyobb része is, melyen ma az ut teste fekszik, egyes magános felektől az állam-pénzén lett kisajátítva és kifizetve.

Továbbá figyelmet érdemel: hogy az út, kivéve a váczi körút és nagy mező utca közötti részt, — melyben a burkolati munkák éppen akkor inditattak meg — csak nem egészen kész s joggal emeltetnék vád ellenünk, ha most ez egész út, alig hogy elkészült, ismét felszaggattatnék, és ugyan azon hibába esnénk, melyet már oly sokszor gáncsoltunk, hogy minden egyes művelet folytán a forgalom és közlekedés nem csekély kárára, az egész kövezet újból és újból felrántatik, mit mi a sugárútnál eddig szerenesésen kikerültünk.

Figyelembe veendő, hogy az út középső része egész hosszában faburkolattal van ellátva, melyért az illető vállalkozó szerződés szerüleg és biztosíték letétele mellett 15 évi jótállással tartozik. — E burkolat akként van készítve, hogy az egész szelvényben egy egész képez, s ha egyik vagy másik részében érintetnék, egészben fel volna szaggatandó s egészben újra le volna rakandó. — Az illető vállalkozó, Norris ezég, már ki is jelentette hogy a közúti vaspálya lefektetése esetében, a szerződés szerüleg kikötött jótállási kötelezettséget magára nézve megszüntnek tekinti.

Figyelembe veendő, hogy a közúti vaspálya lefektetése illetőleg az ez által szükségessé váló munkálatok folytán, az út teljes elkészülése legalább is egy teljes évvel elhalasztatik, holott e nélkül az út egy pár hónap alatt teljesen el leend készülve.

Figyelembe veendő végre, hogy ily úton, melyen nyáron által a városliget közelsége, télen pedig az operaház folytán, mindig számos köcsi fog közlekedni, — a közúti vaspálya valóságos akadályt képez, mert nagy és bizonyára formailag nem szép kocsi, bizonyos vonalhoz vannak kötve, abból ki nem mozdulhatnak, ennél fogva ki sem térhetnek s így a forgalmat nehezítik.

Mindezek folytán tisztelettel kértük a belügyminiszter ur ő excellentiáját, hogy határozatunk kegyes helybenhagyása mellett, a sugárútra fektetendő lóvasuti vaspályai sinekre az engedélyt megtagadni méltóztassék.

Hozzá tettük azonban, hogy amennyiben ő excellentiája tiszteletteljes kérelmünk

ellenére és más indokok alapján mégis akként méltóztatnék határozni, hogy a sugárútra a közúti vaspálya engedély megadassék, úgy tisztelettel esedeztünk, hogy ez engedélyt a következő három feltételhez kegyeskedjék kötni és ugyan :

a) Köteles legyen a társaság vágányait a váczi körút és nagy mező utca közötti részben rögtön és pedig a burkolati munkálatokkal egyidejűleg lerakadni.

b) Köteles legyen a társaság mindazon költségeket viselni, illetőleg megtéríteni, melyek a burkolat felszaggatásából és egészben leendő újra lerakásából, a csatornák víz- és légszesz csövek áthelyezéséből s általában mindazon munkálatokból származnak, melyek az úttest jósága és tartossága érdekében, éppen a vágányok fektetése miatt szükségessé válnak.

c) Hogy a sugárút a városligeti befordulásnál a vágányok által ne kereszteztessék s ennél fogva a jobboldali vágány az arenautezába kanyarodjék, a baloldali vágány pedig az állatkert mellett elhaladva s a ligetet megkerülve, vezessen az állomás helyéhez.

A nagyméltóságú m. k. belügyminister az 1876. évi majus hó 17-én 19702. szám alatt kelt kegyes leiratával kijelenteni méltóztatott, hogy komoly megfontolás alá vevén előterjesztésünket, méltányolja ugyan annak indokait, de egyszersmind úgy látja, hogy a fővárosi közönség és a sugárúti ház- és telektulajdonosok kívánalma mellőzhető nem volt.

Együttal felhivatott a tanács, hogy az engedély feltételeinek biztosításánál maga részéről is közbenjárván, törvény adta jogát és befolyását legjobb belátása szerint a vonal kiépítésénél is érvényesítse.

A m. k. belügyminister ur ezen elvi határozata folytán a fővárosi közmunkák tanácsa és a főváros küldötteiből vegyes bizottság alakított, melynek tárgyalásaihoz a pesti közúti vaspálya társulat képviselői is meghivattak.

E tárgyalások, melyeknél a közmunkák tanácsának képviselői a m. k. belügyminister ur által megállapított feltételek érvényesítésére törekedtek, mindeddig befejezve nincsenek.

II.

Az Ilonaút és környékén 1876. évben eszközölt szabályozási munkák.

A nagyméltóságú magy. kir. vallás és közoktatási minister úr által a II. kerületben épített új királyi főgymnásium a lefolyt évben elkészülvén, és benne az előadások is október havában megindulván, szükségessé vált ezen új épület hozzáférhetéséről már eleve gondoskodni.

E hozzáférhetés biztosítása céljából négy művelet vált szükségessé.

A) Az Albrechtút részbeni folytatása.

B) Az Ilona lépcső építése.

C) Az ezen lépcsőtől a bécsi kapuig vezető út részbeni előállítás.

D) Az Ilona útnak részbeni rendezése.

A) Az Albrecht út folytatása.

Hogy a főgymnásiumi épület felső homlokzata szabadon állhasson és hozzáférhető legyen, szükséges volt az előtte elvonuló Albrecht úti folytatást legalább részben rendezni.

E célból a szükséges telekrészletek megszereltetvén, a szomszédos magántulajdonosok kerítései a szabályozási vonalra helyeztetek, a Hunfalvy-féle telek mentében, a felhagyott régi feljárásnál nyert régi kövekből egy 6 láb széles ideiglenes járda állíttatott elő és a régi feljáró a szabályozási vonal szerint áthelyeztetett.

B) Az Ilona lépcső építése.

A főgymnásium épülete épen a vizivárosból a várba vezetett feljáró vonalába esvén, egy új feljárónak előállítására vált szükségessé, mely a gymnásium alatt elvonuló Ilona utat, a felette levő Albrecht út folytatásával kapcsolatba hozza. — E kapcsolat végett építtetett az Ilona lépcső.

E célból a palánkok az új szabályozási vonalokra visszahelyeztetek és az új lépcső az ekként nyert 4 öl széles közben állíttatott elő akként, hogy az összesen 2 öl széles lépcső mind két oldalán: 1 öl széles vízfolyás maradjon.

A lépcső maga 6 alsó, egyenként 10 lépcsőfokból álló és 6 felső, egyenként 11 lépcsőfokkal bíró részből — tehát az egész lépcső összesen 126 gránit lépcsőfokból áll, melyek 18'' vastag alapzattfalakon nyugszanak. A lépcső két szélén 12'' vastag gránitból készített oldalkövekkel van borítva. A lépcsőnyughelyek trachytjárdakövekkel, a vízfolyások pedig a felszedett régi kövekkel lettek burkolva.

C) *Az Ilona lépcsőtől a bécsi kapuig vezető út.*

Ez út „a szép kilátáshoz“ czimzett háztól a bécsi kapuig vezetend. — Szükségessé vált legalább azon részét szabályozni, mely az Ilona lépcsőhöz vezet. Ennélfogva itt is a szomszédtulajdonosok kerítései hátrább helyeztetek s az út 4 öltre lett kiszélesítve. Az út, valamint az alattas telkek biztonsága érdekében Paulovics és Weixlgärtner-féle telkek mentében támfalak lettek előállítva.

Az A), B) és C) alatt érintett munkálatok a következő költséget okozták :

1. 160° 4' 2'' köbmérték földmunka	898 frt 36 kr.
2. 28° 4' 10'' „ lépcsőfalazat	1728 „ 40 „
3. 14° 3' 5'' „ támfalazat	874 „ 17 „
4. 1460' 6'' folyó mérték lépcsőfok elhelyezés	292 „ 10 „
5. 624' 9'' köbmérték oldalkő elhelyezés	224 „ 91 „
6. 226° 5' 4'' □ mérték kövezet felszakítás	113 „ 44 „
7. 345' 0'' folyó mérték lépcsőfok felszakítás	51 „ 75 „
8. 246° 1' 6'' □ mérték kövezési munka	738 „ 75 „
9. 295° 3' 3'' folyó mérték palánk	1176 „ 93 „
10. Házi kezelés melletti munkák	938 „ 34 „
11. 1323' 0'' folyó mérték gránitlépcsőfok	2910 „ 60 „
12. 624' 9'' köbmérték gránitoldalkő	2499 „ — „

Összesen : 12,446 frt 75 kr.

Az 1-től 10-ig felsorolt föld-, kőműves-, elhelyezési-, kövezési- és palánk-készítési munkák Hofhauser Elek, a 11. 12. alatti gránitkőfaragó munkák pedig Schreiner Ferencz vállalkozó által eszközöltettek. — A munkálatok 1875. október elején megkezdettek és 1876. évi július elején befejeztettek.

D) *Az Ilona út rendezése.*

Ezen út a főgymnásium előtt, és ugyan a Paulovics és gróf Andrássy-féle telkek közti részben összesen 80 öl hosszasságban a szabályozási vonalak szerint 6 öltre kiszélesített és tökéletesen kiépített.

Az út mindkét oldalán trachytkőből 7' 3'' széles járdák állítottak elő, melyek gránitszegélykövekkel láttattak el. — A főgymnásium bejárása előtti részben a járdaburkolat kísérletképen műcserkőből állítottatott elő.

A két járdaközti kocsitűt maccadamszerűen építettett és a két szélén kocsakövekből készített vízfolyásokkal láttatott el.

Miután ezen úton esatornák nem léteznek, szükséges volt úgy az Ilona lépcső vízfolyásainak, valamint az Ilona úton lefolyó esővíz levezethetésére egy új, 3' belmagaság és 2' belszélességgel bíró esatornát előállítani, mely az Ilona lépcső alsó végénél kezdődvén, a Toldy-Ferencz utczában levő régi esatornába vezetett.

A Toldy Ferencz utczából az Ilona utra felvezető kis utcánál történt nagy feltöltés folytán még egy kis lépcső építése vált szükségessé, mely az Ilona lépcső tengelyének meghosszabbításában készített és csak két egyenként 13 — tehát összesen 26 lépcsőfokból áll.

Végre az ezen lépcső két oldalán levő telkek mentében az Ilona útnak ottani magas feltöltése miatt ezen feltöltés hosszában támfalak is építettek.

Ezen összesen 8915 frt 42 krral előirányozva volt munkák tetteleges költségei a következők:

1.	188° 1' 0''	köbmérték földmunka	808 frt 48 kr.
2.	11° 5' 9''	„ vegyes falazat	645 „ 75 „
3.	6° 5' 7''	„ téglafalazat	521 „ 44 „
4.	8° 0' 7''	„ boltfalazat	663 „ 97 „
5.	55° 3' 10'	□ mérték cementvakolat	166 „ 91 „
6.	9° 0' 0''	folyó mérték agyagsövek	90 „ — „
7.	960' 0''	„ „ járdaszegélykő	240 „ — „
8.	273' 0''	„ „ granitlépcsőfok	737 „ 10 „
9.	114' 0''	köbmérték granitoldalkő	558 „ 60 „
10.	12' 0''	„ „ granitszegélykő	34 „ 80 „
11.	8' 2''	„ „ homlokkő	9 „ 80 „
12.	64° 0' 1''	□ mérték kövező munka	268 „ 43 „
13.	212° 0' 9''	„ „ trachytburkolat	2757 „ 63 „
14.	231° 5' 0''	„ „ macadam út	880 „ 97 „
15.		vasmunkák	120 „ 08 „
16.		mázoló munkák	13 „ 83 „
17.		kerékháritók	43 „ — „
18.		házimunkák	140 „ — „
			összesen 8.700 frt 79 kr.

Továbbá ezen munkákhoz még számítandó:

19. 60° 3' 2'' mérték műcserkőburkolat, melynek összesen . 786 frt 86 krnyi költsége azonban csak két, illetőleg három év leforgása után lesz fizetendő, a mennyiben ezen kísérletképen lerakott burkolat ezen idő után megfelelőnek fog találtatni.

Az 1—18) alatti munkák Hirsch Sebestyén vállalkozó által eszközöltettek ; a 19) alatti műcserkőburkolat pedig Cathry mérnök által lett fektetve.

Az összes munkák 1876. évi június közepén megkezdettek és ugyanezen évi szeptemberhó végén befejeztettek.

III.

A belső és nagy körút.

A) Belső körút.

A belső körút boulevardirozásának folytatása a rostély utca és régi botanikus kert között, miként ezt mult évi jelentésünkben volt szerencsénk előadni, még 1875-ben lett megindítva, de a váratlanul beállott zord idő által megakasztatván, csak a folyó év tavaszán lett teljesen befejezve és felülvizsgálva.

A megállapított végleszámlolás szerint ez útrész kiépítése a következő költségeket okozta, és ugyan :

föld- és kőműves munkálatok	24.533	frt	7	kr.
kövezések	16.647	„	18	„
kertészeti munkálatok (faültetések)	1.704	„	12	„
asphalt	27.545	„	21	„
granitkövek	19.336	„	66	„
tört kavics	3.686	„	—	„
Duna kavics	4.133	„	25	„
köcsövek	194	„	53	„
vasneműek	6.964	„	88	„
mázoló munkák	291	„	—	„
bádogos és vízvezetéki munkálatok	1.523	„	50	„
légszesz lámpák	3.269	„	10	„
fővárosi vízvezeték	3.923	„	14	„
légszesz vezeték	4.560	„	3	„
lóvonatu vaspálya	709	„	29	„
házilag eszközölt munkák és felügyelet	7.543	„	36	„
a megvolt készletből felhasznált anyagok értéke	43.061	„	25	„

összesen : 179.625 frt 57 kr.

azaz: Szász hetvenkilencezer, hatszáz huszonöt forint 57 krajczár osztrák értékben.

Ez összegből azonban levonandók az egyes házak légszesz- és vízvezetékeik valamint fedélvizvezető csövek és csatornáikon eszközölt munkálatok után felmerült 3741 frt

43 krnyi költségek, melyek az egyes háztulajdonosok által viselendők, úgy hogy a szóban álló útrész boulevardirozásának költségei 175.884 frt 14 krban: jelentkeznek.

Habár a főváros legnagyobb fontosságú közlekedési főere ekként az osztrák vas-pálya indóházától a régi botanikus kertig teljesen elkészült, s így a közlekedés és forgalom nagy mértékben megkönnyítettett, mégis érzi a közmunkák tanácsa, mennyire kívánatos volna e boulevardyszerű kiépítést a Calvin térig és utóbb a Dunáig folytatni. — Az ország pénzügyi viszonyai azonban, melyek a fővárosi pénzalap állapotát is súlyosan érintik, e munkálatok kivitelét lehetetlenné tették.

B) A nagy körút.

A szomorú viszonyok és evvel kapcsolatban az építési kedvnek csaknem teljes megszűnése leginkább ezen útnál tapasztalható, melynek létesítése a főváros érdekében szükségét képez, mely azonban egyenesen magán vállalkozók és magán építések útján lett volna kiépítendő.

A lefolyt évben ez úton egyetlen egy építés sem vétetett fogamatba s így magának az útnak kinyitása is elmaradt.

A közmunkák tanácsa a törvény világos rendelkezésénél fogva csak is az útvonal épentartására levén hivatva, magának az útnak kiépítését nem mozdíthatja elő s így csak is a viszonyok kedvezőbbre fordulásától lehet reményelni, hogy itt is újabban fog mutatkozni az építési kedv.

IV.

Csatornázás.

A főváros általános csatornázásának fontos ügyében némi haladás jelezhető, a mennyiben a közmunka tanács által bizonyos meghatározott elvek és rendszer alapján készített tervezetek a fővárosi hatóság által nemesak beható tárgyalás alá vétettek, hanem azoknak megbirálása czéljából tekintélyes külföldi szakértők is meghivattak.

E birálat meg is ejtetett s a meghivott szakférfiak véleményeiket be is terjesztették, melyek újabb tárgyalásoknak képezik alapját. Ezen tárgyalások azonban legalább az év végéig nem igen haladtak, mert azok eredménye és a fővárosnak erre alapulandó határozatai mindeddig beterjesztve nem lettek.

A közmunkák tanácsának ezek szerint nem volt még alkalma érdemlegesen határozni, pedig kétségtelen, hogy az ügy gyors elintézése a legfontosabb fővárosi érdeket képezi, mert az általános csatornázásnak bizonyos egységes rendszer melletti kivitele előtt, köztisztaságról, szomorú közegészségi viszonyaink javulásáról, a halálozási arány kedvezőbbre fordultáról szó sem lehet.

A főváros jobb parti részében, az élelmezési tértől a bombatérig a Dunába szakadozott házi és utcái csatornáknak, egy gyűjtő csatornába való összefoglalása vált szükségessé.

Ez intézkedést sürgössé tette a Duna jobb partjának szabályozása és kiépítése, melynélfogva a volt számos csatornának meg kellend szüniök.

A balparton azon kellemetlenségek elhárítása czéljából, melyek árvíz esetében a csatorna folyadékok kiszivattyuzásából a közelebbi szomszédokra háromlottak a vámház közelében egy ideiglenes központi szivattyú állomás építése határozottatott el.

Az utcái csatornázás a lefolyt évben ismét örvendetes haladást tett.

Igy csatornákkal el lettek látva :

a VI. Eötvösutca, a VIII. Vendel utca, a IX. Pipa utca, a VIII. Bokréta utca, a VIII. Tömő utca, a IX. Angyal és templom terek, a VI. Rózsa utca.

Ezenfelül még több kisebb terjedelmű javítások és áthelyezések eszközöltettek.

V.

Kövezés és burkolás.

Mindennemü burkolat csak úgy tekintethetvén véglegesnek, ha a helyes magasságban fektettetik, e tanács műszaki osztálya által a főváros összes balparti belterületére nézve egy általános lejtészíni tervezet dolgoztatott ki, mely több mindennemü kövezés és burkolat-fektetésnél valamint a házak a kapu küszöbeinek meghatározásánál zsinormértékül szolgáland.

E tervezet jelenleg még bizottsági tárgyalás alatt áll, mely a számos részlet átvizsgálása folytán még hosszabb időt veend igénybe, míg az ügy a fővároshoz fog véleményezés végett átküldethetni.

A jobbparti belterületre nézve egy hasonló lejt és fekszíni tervezet már munka alatt van.

Az év folyamában eszközölt burkolásokat illetőleg azok három neműek; asphalt, fa és kő.

És pedig eszközöltettek:

a IV. ker. Kristóftér, kociút és járda asphaltból; a IV. ker. korona herczeg utca, Deák Ferencz utca és bécsi utca kőburkolattal és asphaltjárdákkal; az V. ker. Fürdő utca folytatása a váczy körútig faburkolattal és asphaltjárdával lett ellátva.

Az V. ker. Józseftér új rácsoszattal és asphalt járdákkal környeztetett.

A VII. ker. szegények háza körüli utczák, a VIII. ker. tűzoltó utca, az V. ker. Sas utca részint újra, részint átköveztettek.

A VII. ker. Istvántér rendezése, és macadam burkolattal való ellátása végrehajtatott.

Végre az akácza utczát illetőleg elhatároztatott, hogy abban több nemü kőből próbakövezés fog a jövő tavasz beáltával eszközöltetni.

VI.

Vizvezeték.

A főváros balparti területének immár legnagyobb részét még mindég az V. kerületbeli Dunaparton álló ideiglenes vízműtelep látja el vízzel és pedig részben szűrt, nagyobb részben azonban szüretlen Duna vízzel.

A főváros azon kisebb részeiben, a melyek szűrt vízzel vannak ellátva, a víz jósága és frissesége iránti panaszok kevesbültek, habár a vegytani elemzés szerint a kiszolgált viz minőségileg nem felel meg az egészségi szempont szigorubb követelményeinek. Ellenben annál hangosabban nyilatkozik az elégedetlenség azon városrészekből, melyek csak szüretlen vízzel bírnak, és méltán, mert a víz gyakran csakugyan oly zavaros, oly tisztátalan és anyira tölt szerves anyagokkal, hogy gyakran, húzamosabb időn által teljesen hasznavehetetlen.

Ezen körülmények és az abból származó súlyos bajok folytán úgy a főváros, valamint e tanács folytonosan foglalkoznak e nagy fontosságú ügygel és a főváros a lefolyt év utolsó napjaiban egy tervezetet terjesztett elő, mely szerint a jelenlegi ideiglenes vízműtelep nagyobbitása mellett, a balparti városrészek vagy husz esztendőre jó vízzel volnának elláthatók.

E tervezet ellenkezik ugyan azon eddig megállapított s az illetékes közegek által elfogadott elvvel, hogy az ideiglenes vízműtelep ne nagyobbitassék, de a vele kapcsolatos műszaki és pénzügyi kérdéseknél fogva kiváló nagy fontossággal bír.

A közmunkák tanácsa az ügy tanulmányozásába boesájtkozáván csak a jövő év kezdetén fog érdemlegesen határozhatni.

A lefolyt évben a vízvezeték a Duna balpartján a következő módon lett kiterjesztve.

a VI. ker. Aradi utczára	4" eső	637 méter,	3015	frt	84	kr.	költséggel
a VI. " Rózsa utczára	$\left\{ \begin{array}{l} 6'' \text{ " } 252 \\ 4'' \text{ " } 786 \end{array} \right\}$	"	5770	"	94	"	"
a VI. " Lovag és Szondy utczára							
a IX. " fő utczára	$\left\{ \begin{array}{l} 4'' \text{ " } 107 \\ 6'' \text{ " } 71 \end{array} \right\}$	"	1167	"	07	"	"

a VII. ker. dob utcára	4"	cső 754	méter	4102	frt 14	kr. költséggel
a IX. " gyep utcára	4"	" 248	"	1451	" 63	" "
a IX. " temető utcára	}	12"	" 342	"	6974	" 45
		4"	" 326			
a VII. " Damjanich utcára	4"	" 722	"	3991	" 82	" "
a V. " Hold utcára	4"	" 125	"	693	" 94	" "
a VI. " Rákosárok utcára	}	4"	" 352	"	2257	" 04
		3"	" 43			
a V. " Markó utcára	4"	" 86	"	529	" 94	" "
a VIII. " Templom utcára	3"	" 64	"	445	" 03	" "
a IX. " Svetenay utcára	}	12"	" 410	"	9503	" 71
		4"	" 400			
a VI. " Bárány utcára	4"	" 52	"	446	" 70	" "
a VI. " Eötvös utcára	4"	" 43	"	350	" —	" "

Összesen tehát: 7669 méterhosz. 57224 frt 34 kr. költséggel.

Továbbá a közbűgőhidra. — Ezen kiterjesztés okvetlenül szükséges volt a miliókba került nagyszerű intézet tűzveszély elleni biztosítása céljából.

Végre a városligetre. — Ezt egyaránt követelték a közegészségi, valamint a takarékosági szempont. A közegészségi, mert csak így lehetend a városligetet a nyári hónapok tikkasztó melege alatt is bizonyos frissességben fenntartani s az ott fejlődő nagy portól megmenteni, mi okvetlenül szükséges, hogy a fővárosi lakosságnak legalább egy üdülési helye biztosítottassék. — A takarékosági szempont pedig azért, mert a városliget locsoltatása eddig ezreket és ezreket vett igénybe, mely összegek tetemes része meg fog kiméltethetni.

A csővezetékek ekkénti kiterjesztése a közmunkák tanácsa által mindaddig csak is azon kikötés mellett lett engedélyezve, hogy ez által az ideiglenes vízműtelep nagyobbítása szükségessé nem válik; mely kikötés a vízvezetéki igazgatóságnak ez irányban tett határozott nyilatkozatára alapul.

Áttérünk most a jobbparti (budai) terület vízvezetéki ügyére. — Itt is két irányban történtek intézkedések, részint olyanok, melyek a jelenlegi ideiglenes vízműre, részint olyanok, melyek a felállítandó végleges vízműre vonatkoznak.

Első sorban ez utóbbival, a végleges vízmű kérdésével, akarunk foglalkozni.

Ugy a főváros, valamint e tanács körében mindinkább megerősült azon meggyőződés, hogy a budai oldalon egy egészen különálló vízmű felállítása válik szükségessé.

Hogy ennek tervei megkésztethesenek első sorban programot kellett megállapítani és tulajdonképen ebben központosult az illetékes hatóságok működése a lefolyt évben.

Néhány főelvetek illetőleg lényegesen eltértek eleinte a főváros és e tanács nézetei, mindazon által a szakadatlanul folytatott tárgyalások és eszmecserék egyrészt közmegegyezésre vezettek, másrészt oly pontok, melyekre nézve ily megegyezés nem sikerült, melyek azonban már a kivétel körébe tartoznak, egyszerűen mellőztettek és ekként megállapított a következő:

1. Budapest főváros duna jobbparti városrészei, vagyis I., II. és III. kerülete, melyeknek a legutóbbi népszámlálás- és kataszteri felvételtől merített statisztikai adatok szerint együttvéve összesen 70,000 lakosa, öntözés alá eső 201,600 □méter utcái, 785,416 □méter beltelki kerti és 839,620 □méter kültelki kerti területe van, a főváros törvényhatósági bizottságának 1875. évi 318. sz. a. kelt határozatához képest egy a duna balparti vízműtől teljesen független, önnálló végleges vízvezetékekkel látandók el.

2. A szükségelt víz szállítására nézve szabadságában áll tervezőnek a mesterséges vagy természetes szűrés elveit alkalmazni. Az eddig tett vizsgálatok eredménye szerint a víz szolgáltatására szükséges szűrő készülék elhelyezésére eddig legalkalmasabbnak az óbudai nagy sziget mutatkozik; ennek folytán, ha czélszerűbb hely nem találtatnék, a vízműnek szűrői és szivattyú gépei, egyszóval szivattyú telepe, az említett szigeten lesz létesítendő.

3. A szűrőkészülékek, valamint a szivattyú gépek a gépházzal és függelékeivel, nem különben a csőhálózat úgy tervezendő, hogy 10,500 meter napi víz szolgáltatásra legyenek képesek, s e mellett mégis meglegyen adva a lehetőség a szűrő készülékeket és szivattyú gépeket kezdetben csak 6000 köbméter napi víz szolgáltatásra kivinni, továbbá hogy a szivattyú telep és csőhálózat idővel 21,000 köbméter napi vízszállításra organikailag fejleszhető legyen.

4. Csőhálózattal egyelőre csak a beltelkek látandók el, azonban akkép, hogy az idővel a kültelkekre is minden nehézség nélkül kiterjeszhető legyen.

5. Kivánatos lenne, hogy a csőhálózat két vagy több niveaura osztassék, úgy hogy a fentebb fekvő városrészek, illetve a nagy magaslatokat képező kültelkek tekintetéből szükséges nagyobb nyomást az alantabb fekvő városrészek szenvedni ne kénytelenítenek.

6. Legnagyobb magasságúl, melyre a vízműnek a vizet szállítania kell, a duna 0 pontja felett 92 meter veendő.

7. A vízmedenczék úgy alkalmazandók, hogy 10,500 köbméter víz befogadhatása mellett, a vizet a duna 0 pontja feletti 92 méter magasba felszállítsák.

8. A csővezeték tervezeténél a létező csővezeték lehetőleg felhasználandó, s a csővezeték felső érintője mindenütt legalább 150 méterre a föld színe alá fektetendő.

9. A csőhálózat minden részében az elosztási csövek 120 méternyi távolban egymástól ágesövekkel látandók el, hogy ezen ágakhoz később az útcza öntözés tekintetéből netán szükséges hydransok alkalmaztassanak, s egyelőre tervezendő és kiviendő annyi tűzcsap, hogy minden útcza sarokra egy essék, s ezek is lehetőleg a csövek végeibe alkalmazandók, hogy úgy az öblőcsapok nélkülözhetők legyenek. Tűzcsap nélkül csak azon útcza sarkok hagyandók, melyeknek egymástóli távolsága 120 méternél kisebb.

10. Az első munkálat alkalmával fő- és elágazási mellécsövekkel ellátandó lesz az I. és II. kerület beltelke, s a III-ik kerület újlaki beltelke, kivéve az I-ső kerület beltelkéből azon részt, mely a Rudas-fürdőtől lefelé hosszú házsorban közvetlen a dunapartján nyúlik el. — A III-ik kerületnek óbudai beltelkén egyelőre csak a főcsövek és az ezek vonalába eső tűzcsapok lesznek fektetendők, azonban úgy, hogy az elosztási csővezeték is bármikor minden nagyobb nehézség nélkül fektethető legyen.

11. A főcsővezeték tervezésénél szem előtt tartandó, hogy az által nem is mindjárt, de később a I-ső kerületnek a Rudas-fürdőtől lefelé nyuló része a Kelenfölddel együtt, továbbá a Svábhegy, a Zugliget és Lipótföld vízzel ellátható legyen még akkor is, ha ezen a nyaralók száma és terjedelme a mainak háromszorosát fogja elérni.

12. A vízvezeték programjának vázlati tervének és hozzá vetőleges költségvetésének összeállításánál az óbudai forrásokra és azoknak a vízvezetékénél esetleg leendő felhasználására figyelem fordítandó.

E program alapján egy vázlati terv és megközelítő költség előirányzat elkészítésére a következő szakértők hivattak fel: Lindley Vilmos, Hobrech A. és Gill H. Berlinben, Salbach I. Drezdában és Pollák Gyula Varsányon.

Miután e szakértők tervezeteiket valószínűleg az 1877. év folyamában be fogják mutatni, miután továbbá a fővárosnál tárgyalások tétettek folyamatba egy nagyobb kölcsön felvétele iránt, mely részben éppen a budai vízmű felépítésére fordítandó, jogosultnak mutatkozik a remény, hogy a főváros jobb parti részére ez oly végtelen fontosságú kérdés a legközelebbi években meg fog oldatni.

Az ideiglenes intézkedések, melyek eszközöltettek a következők:

a) A csonkatoronyban a várban felállított három vízmedence I. 86. 52. k. m. II. 13. 76. k. m. és III. 10. 12. k. m. tartalommal; összesen tehát 110. 40. köb méter víztartalommal.

b) E víztartányok összeköttetést nyertek a zöldkuttal és a szent-háromság terén felállított új kuttal.

c) A szent-háromság terén végződött 5"-kes cső a bécsi kapú utcán által 495.61 méter hosszasságban folytatást nyert a bécsi kapuig. Ez összeköttetések és hosszabbítások 10,025 frt 25 kr. költséget okoztak.

d) A II. kerületi szivattyú állomáson egy harmadik nyolcz ló erejű gőz szivattyú állított fel 4261 frt költséggel. — Ez intézkedések folytán az eddig a várba hajtott víz 10,000 köblábról, 27,000 köblábra emeltetett.

e) Az ó-budai szigeten egy próbakut ásított és két hólnapon által szivattyuztatott 4100 forint költséggel.

VII.

A Margithid melletti posványok.

A dunaszabályozási munkálatok folytán a Margithid közelében úgy a budai, mint a pesti oldalon mélyedések és ezekben a holt vízből valóságos posványok képződtek, melyek büze és kigözlőgései különösen a melegebb nyári időszakban az egész környékre ártalmas hatással vannak.

E baj megszüntetése czéljából a közmunkák tanácsa kezdeményezése folytán egyes bizottsági tárgyalások tétettek folyamatba, melyekben úgy a nagyméltóságú m. k. közmunka és közlekedési ministerium, valamint a fővárosi hatóság képviselői is részt vettek.

A bizottság mindenekelőtt szükségesnek látta, hogy az ezen mélyedésekbe beömlő csatornák megszüntetessenek, mert ezek a veszélyt még inkább fokozzák. — E csatornák időközben tényleg meg is lettek szüntetve.

A pesti oldalon levő két mélyedésnek okvetlenül felkell töltetnie s ennek magasságát illetőleg a közmunkák tanácsa jelenleg is kívánatosnak tartotta volna, hogy ez a duna szempontja feletti 16 láb magasságban eszközöltessék. — Miután azonban egy korábbi ilyenmű megállapodás iránt a magyar királyi közmunka és közlekedési ministerium részéről határozat nem hozatott s valószínű, hogy e részben a nagy költségek is akadályt képeztek; miután másrészt a jelenlegi állapot csakugyan tűrhetetlen s így valamely intézkedés, habár kisebb mértékben is elhalaszthatatlannak mutatkozik: a tanács abban állapodott meg, hogy e feltöltés legalább 12 láb magasságban eszközöltessék.

A 12 lábra való feltöltés végső határát képezi az elkerülhetlenül szükséges intézkedésnek s a közmunkák tanácsa azon reménynek engedi át magát, hogy a magas kormány az erre vonatkozó munkálatokat annyival inkább elrendelendi, mert ez által

1-szor a közegészségre oly káros befolyások elháríttatnak;

2-szor, mert a 12 lábra leszállított feltöltés költségei sokkal csekélyebb összegeket vesznek igénybe és

3-szor, mert a szóban álló telkek amúgy is a kincstárnak képezik tulajdonát, mely mindaddig egy általában nem értékesíthető, míg legalább a javaslatba hozott 12 lábnyi feltöltés nem eszközöltetik.

Szükségesnek tartja továbbá a tanács köztisztasági szempontból, hogy a telekterületek bekeríttessenek.

A budai oldalon a Margithid feletti mélyedést illetőleg a tanács az ott megálló viz balkövetkezményeit az által véli elháríthatóknak, hogy ott a vezértöltés egy vagy két helyen az elzárt terület fenekének mélységéig áttörtvén, az eleven viz behatolása és a töltés mögötti vízzel való közlekedés lehetővé tétetnék.

Ez intézkedések kivitelét illetőleg még azon kérelmének adott kifejezést a tanács, hogy azok a főváros egészségi állapota tekintetéből legalább 1877. tavaszán hajtassanak végre.

VIII.

Az ördögárok beboltoztatása.

Ezen három évvel ezelőtt megkezdett nagyszerű művelet a lefolyt évben nem folytathatott kellő erélyvel, mert az 1875. június hó 25-ki catastropha alkalmával tett tapasztalatok az árok alsó részének más irányban leendő vezetését tette szükségessé.

Ez újabb tervezet szerint az árok a fehér sastértől a ráczfürdőig nagyobb kanyarulatban fog vezetetni, innen pedig a szerbtemplomtéren által egy ellenkanyarulattal a duna folyamig vezetetik akként, hogy a csatorna tengelye a dunapartot egy lefelé irányzott szög alatt érendi.

A tervezet már 1876. tavaszán lett megállapítva, annak kivitele azonban nem eszközölthetett, mert a szükségelt ingatlanok kisajátítása megindított ugyan, de mind-egyeddig be nem fejeztethetett.

Mindazonáltal némi munkálatok mégis eszközöltettek. Így az árok felső végén megszakadt munkálatok befejeztettek; a vérmező déli végén tervezett nagyobb szerű anyagszedő akna, mely 90 köböl gördüléket képes felfogadni, elkészült; úgyszinté elkészült a nyílt árokrész végén tervezett kisebb anyagszedő gödör, valamint a mellécsatornába vezető kisebb csatorna is, mi által a bűzös folyadékoknak a nagy anyagszedő gödörben való megállapodása és az ebből származható veszélyes kigőzölgések elhárítottak; utca csatornák épültek a főcsatornáig a szent János téren és Karácsonyi utcában; fekszinszabályozások eszközöltettek szinte a János téren és a csatorna feletti területen a Ferencztértől a fehér sas térig és a kereszt utcában; részben kő, részben macadam burkolat lett fektetve, összesen 710 □ ölnyi felületen.

Az ördögárki összes eddigi munkálatok a betérjlesztett kereseti kimutatások szerint 727,455 frtnyi költséget okoznak. — E kimutatások azonban még végleg megállapítva nincsenek.

Ki lett fizetve e munkálatokra 1875. év végeig	626,511 frt 48 kr.
és 1876-ban	74,463 „ 32 „
	összesen: 700,974 frt 80 kr.

mely összegből azonban a szerződés értelmében 5% százalékos felülvizsgálati részletek lettek visszatartva.

Ha a kezdetben érintett kisajátítások még az 1877. év első felében keresztül vitethetnek, valószínű, hogy az ördögárok beboltoztatásának nagy művelete legalább azon mérvben, miként az tervezve volt, még ugyan ez évben be is fog fejeztetni.

IX.

Budai várerődítési telkek.

Mult évi jelentésünkben előadtuk, hogy a budai vár erődítési jellege Ő Felségének 1874. október 19-én kelt legkegyelmesebb elhatározása folytán megszüntetett és az ebből folyólag fennállott építkezési megszorítások eltöröltettek.

Ezen kegyelmes fejedelmi tény alapján az eddig katonai igazgatás alatt állott úgynevezett várerődítési telkek 1876. évi marezius és april hónapokban a cs. k. mérnökhatalmi igazgatóság által a nagyméltóságú m. k. pénzügyminiszter úr útján kiküldött bizottságnak a kincstári jogügyek igazgatóságának közbenjöttével, tényleg átadattak.

Az ezek közt levő nyilvános sétányokat a fővárosi hatóság mindjárt gondozása alá vette s azoknak úgy tisztántartása, valamint padokkal és ülőhelyekkel leendő ellátása iránt a szükséges intézkedéseket meg is tette.

A m. k. pénzügyminiszter úr 1876. évi június 2-án 26336 sz. a. kelt leiratával felhívta a közmunkatanácsot, adjon javaslatot aziránt:

- a) melyek azon fekvőségek és köztterek, melyek természetüknél fogva mint közutak vagy sétateretek a főváros tulajdonába bocsájtandók és
- b) miként volnának hasznosítandók a kincstár birtokában megmaradó többi ingatlanok.

Ezen kegyes felhívásnak megfelelőleg a közmunkatanács a területek tanulmányozása után a következő javaslatokat terjesztette elő:

1. A várbeli sétány (úgynevezett felső bástya) a fehérvári kapútól a Nándor lak-tanyáig, — az alatta elvonuló lovagló út (alsó bástya) a fehérvári kapútól a bécsi kapúig — a keleti oldalon az iskola és földött lépesők közötti halászbástya területe, — végre az „Elipse“ név alatt ismeretes terület — ezentúl is mint sétányok, illetőleg közmu-lató helyek volnának fenntartandók s e czélból a fővárosnak lesznek átadandók.

Az „Elipse“-t illetőleg két megjegyzésünk van:

a) hogy az Albrecht út és öntőház utcza mentében a nyilvános sétaterületből 10 öl mélységű szalag elvágandó, mert e szalagon az általános szabályozási terv szerint házak lesznek építendőek.

b) Hogy e háztelkek bármikor elárúsíthatók, kivéve az alagút és Andorffy telek közötti háromszöget, mely Diescher örökösök tulajdona.

2. Az általános szabályozási terv szerint az átadott területeket két út fogja átszelni:

- a) Az Albrecht útnak a bécsi kapuig való folytatása.

b) A Tabánból a fehérvári kapuhoz tervezett új út. — Mellőzhetlennek találjuk ennél fogva, hogy az ezen utakhoz szükségelt területek már jelenleg biztosittassanak.

Ebből kifolyólag indítványoztuk, hogy a bécsi kapútól balra fekvő terület (gróf Zichy úr által tartatik haszonbérben) a közmunkák tanácsának adassék át, mert e terület részben az Albrecht út folytatásába esik s így közúttá váland, részben pedig a többi, a tervezett út által érintett telektulajdonosok csere útján leendő kárpótlására szolgáland.

Másrészt az Albrecht út kiépíthetése végett elkerülhetlen, hogy a Józsefbástya szinte mihamarább átadassék, mert a tervezett út e bástyát egyenesen átszeli. Ennek folytán javasoltuk, hogy e bástya átengedése iránt Ő Felsége legkegyelmesebb elhatározása alapján a katonai hatóságokkal újabb tárgyalások volnának megindítandók.

3. Az általános szabályozási terv szerint a bécsi kapúhoz felvezető meredek út két kanyarulatban lesz előállítandó, mely célra az ottani saroktelket már régebben megszereztük. Ezen út kiépítésének előfeltétele azonban a felsőbástyának a Nándor laktanyáig pótlólag leendő átengedése s így eziránt is újabb tárgyalások volnának megindítandók.

4. A 34. sz. várbeli ház, valamint az iskolalépeső melletti „casamatták“ haszonbér útján volnának értékesítendők. Ellenben a halászbástyán levő casamata, mely miatt ott nagy feltöltés eszközöltetett, annyival inkább le volna bontandó, mert ez által a Mátyás templom, mely most el van földve, kellőleg kiemelkednék és inkább érvényesülne.

5. A vár keleti oldalán, a bécsi kapútól egész a Ferencz-József kapúig terjedő telekrészletek, melyek az illető háztulajdonosok által bérben tartatnak, eddigi állapotukban és viszonyukban fenn volnának tartandók, minthogy véglegesen nincsen még eldöntve, hogy a sétány ez oldalon is folytattatik-e vagy sem?

6. A Ferencz-József és bécsi kapuk közlekedési és forgalmi érdeknél fogva azonnal le volnának bontandók.

Ezen javaslataink a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyminiszteriumban tárgyalás alatt állván, azoknak fogantatása és végrehajtása, legalább részenként, a következő évben várható.

X.

Közkórházak.

Mióta a kerepesi út, az eszközölt boulevardirozás folytán oly végtelenül emelkedett s a főváros egyik legszebb útjává lett, a közfigyelem fokozódott mértékben irányul az út mentében fekvő s annak szabályosságát megtörő Rokus-kórházra s mind általánosabbá vált azon meggyőződés, hogy e kórház, mely orvosi és egészségi szempontból sem felel meg a mai kór igényeinek, innen eltávolítandó, illetőleg új, czélszerű kórházak erre alkalmas helyeken lesznek építendőek.

E nézetből kiindulva s tekintettel a főváros fekvésére, megállapított, hogy a főváros területén három közkórház építtessék és pedig kettő a balparton, egy pedig a jobbparton.

A középítési bizottság és egészségügyi közegek vizsgálódásai és szakértők javaslatai alapján végre a következő három helyjelöltetett ki és ugyan : a balparton : az üllői vámon kívül, a Barakke kórházzal szemben fekvő telek, és a kerepesi vámon kívül kiszemelt terület ; a jobbparton pedig a retek utczában fekvő s a szomszédos telkek által kiegészítendő a város tulajdonát képező, az előtt Walheim-féle szőlő terület.

Az üllői vámon kívüli terület, valamint a jobbparton kijelölt retek utcai terület ellen sem szabályozási, sem egészségi szempontból észrevétel nem tétetett s e két telek a szóban álló czélra kétségtelenül alkalmasnak jelentkezik.

Ellenben a harmadik a kerepesi vámon kívül kijelölt telek ellenében felhozott, hogy az egyrészt a köztemető, másrészt az ide tervezett személyszállító központi pályaudvar által leendő környezve.

Végre a közmunkák tanácsa által különösen kiemeltetett, hogy állítólag ennek közelébe szándékoltatnék az új lövölde is áthelyeztetni, mely utóbbi esetben hivatkozással a budai viszonyokra — hol szintén lövölde van a kórház mellett, — határozottan kinyilatkoztatá, hogy a szóban álló területet kórház építésére alkalmasnak nem tarthatná.

Miután azonban a fővárosi hatóság részéről biztosítás nyújtott arra nézve, hogy az új lövölde oda át nem fog helyeztetni ; miután továbbá kiderült, hogy más alkalmasabb hely a balparton nem található, a közmunkák tanácsa a kerepesi vámon kívül javaslatba hozott harmadik telekben szinte megnyugodott.

Ekként a helyek meg lévén állapítva, a jövő évben az illető tervezetek fogának elkészíttetni s miután a kórházak építési költségei, a felveendő nagyobb költsönből lesznek fedezendőek, jogosult a remény, hogy a főváros nem távol jövőben, a tudomány színvonalán álló és czélszerű kórházakat fog birni.

XI.

Pénzügy.

Mult évi jelentésünkben azon reménynek adtunk kifejezést, hogy az általunk kezelt fővárosi pénzalap rendeztetni és követelési, valamint tartozási állapota tisztába fog hozatni.

E reményünk két feltevésen alapult:

1-ször: hogy az 1874. év végével e tárgyban a magas kormányhoz intézett (és 1874. évi jelentésben közzétett) emlékiratunk elintézését nyerend s

2-szor: hogy a sugárút kivitele iránt kötött szerződés felbontatván, a fővárosi alap által kölcsönzött összegek megtérítésüket találандják.

Mindkét feltétel teljesülésbe ment s így reményünk is beteljesedett.

A nagyméltóságú magyar kir. pénzügyminister úr emlékiratunkat beható tárgyalás alá vétetvén, összeállította az általunk kezelt fővárosi pénzalap és a sorsolási kölcsönalap egymás iránt fennlevő követelési és tartozási állapotát, a tartozás rovatába felvévén azon összegeket is, melyek a sugárút kivitele céljából utalványoztattak.

Ez összeállítás szerint a fővárosi pénzalapnak a sorsolási kölcsön alap feleslegeinek ezimén 1874. december 31-ig volt követelése 963,403 frt 61 kr. illetőleg az 1875-ben felvett 248,952 frt 68 krnyi előleg leszámításával volt követelése 714,450 frt 93 kr. Ellenben tartozott a fővárosi pénzalap a sugárúti előleg és a sugárút elkészítési ellátmány után szinte 1874. végeig lejárt kamatokkal 684,460 frt 84 kral s így a fővárosi pénzalapnak 1874. végével még 29,990 frt 9 kr. követelése volt, mely készpénzben általunk fel is vétetett.

E szerint a fővárosi pénzalap 1875. január 1-én tartozott:

a) Az 1870. évi LX. törvényczikk alapján a sugárút kivitelére költsönként engedélyezett összegekből még 3.640,308 frt 18 kral; ezen tartozás a sugárúti ingatlanságok által van biztosítva;

b) tartozott ugyan e tőkének 1875. évi január 1-től járó kamataival.

c) A nagy körúti előleggel és annak kamataival, melynek visszafizetési módozata és fedezete iránt az 1871. évi 42. törvényczikk azonban külön intézkedik.

Ezen tartozási állapot azonban szinte tetemesen lejobbszállott, mert a sugárúti építő vállalattal, a sugárúti ingatlanok átvétele és kiépítése iránt fennállott szerződés a magas kormány közbenjöttével felbontatván, az általuk 1.551,000 frtnyi kártalanítási összeg legnagyobb részben szinte a fenti tartozások leróására fordított; nevezetesen a 3.640,308 frt 18 kr. tőkére lefizettetett 294,609 frt 10 kr. a kamatok pedig 301,524 frt 95 kralban 1876. július 1-éig törlesztettek.

Ezen intézkedések által a fővárosi pénzalap ügyei egészen tisztába hozattak s most már világos, kétséget nem engedő, adatokkal számolhatunk.

Ezek szerint tartozik a fővárosi pénzalap a sugáruti kölcsönelőleg fejében 3.345,699 frt 08 kr. tőkével.

Ezen összeg a közmunkák tanácsa tulajdonában levő 155 ingatlanságban találja fedezetét, melyek a leszállított becsü szerint is 4.983,270 frt 31 krt értéket képviselnek.

Ezen tőketartozás azonban napról napra apasztatik, mert a mint az egyes ingatlanságok eladás alá kerülnek, a vételárak 80%-ai azonnal e tőke törlesztésére fordítatnak. (Ily eladások mint fentebb érintők már is törtévéen, a befolyt vételári részletek 80%-jai le is fizettettek.)

Tartozik továbbá a fővárosi pénzalap a most érintett s habár lassanként de folytonosan apadó fenti tőkének 1876. július 1-től számitandó kamataival. — Ezen tartozás legnagyobb részt fedezetét találja az ingatlanságok bérösszegeiben, melyek évenként körülbelül 130—132,000 forintra rugnak.

A fővárosi pénzalap ezen egyetlenegy tartozásának, és pedig a tőkének és kamatoknak lerovása, legszorosabb kapcsolatban áll a sugáruti ingatlanságok eladásával.

Ha ez eladás rövid idő alatt sikerül, ugy e tőketartozás is gyorsabban fog lefizettni; ha azonban hosszabb időre nyulik, a lerovás nem fog ugyan eszközöltethetni, de aból sem az államra kár, sem a fővárosi pénzalapra elviselhetlen teher nem háramolna, mert az eladás a viszonyok változtával, habár lassan de mégis be fog következni, az évi kamatok pedig addig is a bérjövödelmek által fedeztetnek legnagyobb részt.

Mindazonáltal kívánatos volna a fővárosi pénzalapra nézve, hogy ez eladás minél gyorsabban eszközöltethessék, mert minden egyes vételári részletből 20% magát a fővárosi pénzalapot illeti saját követelésének lerovására, mely még most is 550,000 frtra rug s mely onnan veszi eredetét, hogy a sugáruti ingatlanságok a kisajátítási itéletek folytán drágábban fizettetvéen az előirányzatnál, a mutatkozott különbözetet a fővárosi pénzalap egyéb bevételeiből előlegezze.

A fővárosi pénzalapnak az állam, illetőleg a sorsolási kölcsönalap iránti leszámolási viszonya a fentiek szerint, a nagyméltóságú magyar kir. pénzügyminister úr ép oly erélyes, mint gyökeres intézkedései folytán, — teljesen tisztába hozatott s így áttérhetünk magának a fővárosi pénzalapnak egyéb jövödelmeire.

E jövödelmek négyfélék és ugyan :

a) A sugáruti telkek eladási árából 20%; az e czimeni bevétel bizonytalan s miként fentebb kimutattuk a telkek eladásától függ.

b) A közmunka váltsági bevételek melyekről a következő szakaszban bővebben fogunk megemlékezni.

c) A terjedékek utáni bevételek, melyek azonban csak átfutó tételt képeznek, a mennyiben az ugyan e czimen teendő kiadások a bevételeket rendesen és pedig tetemesen felül mulják.

d) Az 1870. X. törvényczikk alapján felvett sorsolási kölcsön évi feleslegei. Ezekre nézve azonban a nagyméltóságú magyar kir. pénzügyminister úr világosan kijelentette, hogy azokra a legközelebbi éveken által kilátás ninesen.

Habár kétségtelen, hogy a Margithidnak a forgalomnak történt átadása, a Duna szabályozás és az összekötő vasút elkészülése s általában a sorsolási kölcsönalap pénzein eszközölt nagy műveletek befejezése után, midőn mindezen beruházások bevételi forrásul szolgálандnak, — a sorsolási kölcsönalaphoz ismét lesznek feleslegei, mégis a legközelebbi éveken át ilyenekről szó sem lehet s a tanács a törvény szerint reá háramlott kötelezettségek teljesítésben csak is a többi három bevételi forrás jövedelmeire van utalva.

Szemben ezen körülménnyel a legközelebbi éveken által csak a legszükségesebb teendőkre szoritkozhatunk és csak is oly vállalatokba bocsátkozhatunk, melyek kivitele a fővárosi lakosság és érdekek jelenlegi elodázhatlan igényei által követeltetnek; ellenben el kell halasztanunk mindazokat, melyek bármennyire kívánatosak mégis a jelenre nézve abszolút szükségét nem képeznek.

Az ország jelen aggasztó pénzügyi viszonyai között nem lehet a jelen kor hivatása mindazon drága investitiokat megtenni, melyekre a fejlődésnek indult fővárosnak utóbb szüksége leend. — Az idők kedvezőbbre fordultával, midőn e beruházások sürgősekké válnak, az akkori viszonyok megnyitandják azon jövedelmi forrásokat is, melyek a szükségletek kielégítésére elegendők lesznek.

Végül megjegyezzük, hogy a fővárosi alapról és a tanács által kezelt egyéb alapokról szóló zárszámadások b) és c) alatt, a magas kormány által helybenhagyott 1877-ik évi költségelőirányzat pedig d) alatt van e jelentésünkhöz fűzve.

XII.

Közmunkaváltság.

Az 1870. X. törvényczikk 8. §-ának b) pontja szerint a fővárosi pénzalap növelésére fordítandók a „közmunka“ czime alatt nyert összes bevételei és váltságdíjjai.

Az e czimen való bevételek most a fővárosi pénzalapra nézve annál fontosabbak, mert a sorsolási költsönalap feleslegére a legközelebbi éveken által kilátás nem lévén, — ezek képezik egyik fő és évenként megújuló jövedelmi forrását.

Nem is tévesztettük szem előtt sohasem az e czimeni jövedelmeket s miután annak behajtásával a törvény értelmében a fővárosi hatóság van megbizva, a lefolyt évek alatt számtalanszor sürgettük meg e közmunkaváltságok erélyesebb behajtása iránt, sőt a behajtandó összegek után még jutalomdíjjakat is engedélyeztünk.

Ezek daczára azonban — sajnálattal kell constatálnunk, — hogy a behajtott összegek legszerényebb várakozásainknak sem feleltek meg.

E czimen ugyanis előíratott és kivettett a két városban, utóbb az egyesített fővárosban.

1870-ben fél évre	36,268 frt 67 kr.
1871 „ egész „	63,744 „ 10 „
1872 „ „ „	69,424 „ 50 „
1873 „ „ „	68,644 „ 50 „
1874 „ „ „	77,576 „ 80 „
1875 „ „ „	80,005 „ 40 „
1876 „ „ „	84,036 „ 20 „

Összesen tehát 1876 végig 479,700 frt 17 kr., az az:

Négyszáz hetvenkilenczezer hétszáz forint 17 krt.

Ezen összegre kezeinkhez szolgáltatott . . 132,995 frt 09 kr.

állítólag be van szedve, de még el nem számoltatott . . 27,799 „ 99 „

Összesen : 160,795 frt 08 kr.

az az : Egyszáz hatvanezer hétszáz kilencvenöt forint 08 kr.

Ugy hogy 1876. év végével körülbelül (a deczemberi esetleges beszédést nem számítva) 318.000 forint vagy is az egész összegnek 67 százaléka marad hátralékban!

Ezen óriási hátralék a nagyméltóságú magyar királyi Ministerelnök úr figyelmét sem kerülhette ki s a ministertanács határozata folytán a fővárosi hatóság a magyar kir. belügyminister úr útján komolyan figyelmeztetve lőn, hogy behajtási kötelességének pontosabban iparkodjék megfelelni.

Mindennek azonban, ekkoráig eredménye nem vala.

A fővárosi hatóság mindenféle nehézségeket említ, melyek a behajtást megakasztják.

Megengedjük, hogy ez adó nemnél több akadály létezik mint bármely másnál, de hogy a kivetett összegnek több mint 67, némely évben 75 százaléka maradjon hátralékban, ez csak az eljárás helytelenségében található magyarázatát.

Ez állításunk bizonyításául felhozzuk, hogy 1867-ben Budán a maga 60.000 lakosától behajtatott 23,000 forint, de Pesten is az 1870. évet megelőzőleg nem egy évben lett 36—40,000 forint közmunkaváltság fejében behajtva, míg ellenben az egyesült főváros a maga 300,000 lakosa után, — a behajtott összeget hét évre felosztván, — alig 23,000 ftot, tehát ugyan annyit hajtott be, mint azelőtt Buda városa egymaga. — Pedig az utolsó hét év folyamában voltak az 1870—73-ik kedvező évek, midőn minden üzlet virágzásnak örvendett s az illetők fizetési képtelenségéről szó nem lehetett.

Áthatva felelőségünk érzetétől, mellyel mint a fővárosi pénzalap kezelői tartozunk, de egyszersmind meggyőződve arról, hogy a főváros saját érdekeit téveszti szem előtt, midőn e közmunkaváltságot be nem hajtja, — mert hiszen a fővárosi pénzalap összes jövedelmei ismét a főváros emelésére fordítandók, — ujabban és ujabban fogjuk sürgetni ezen jogos igényeink kielégítését és reményeljük, hogy a magas kormány törvény adta főfelügyeleti jogánál és a fővárosi hatóság törvény szabta kötelességének érzetében fognak módot találni, hogy a közmunkaváltság a jövőben erélyesebben és több sikerrel hajtassék be.

XIII.

Illetékek.

Az 1870. X. törvényzikk világos rendelete szerint hivatásunk egyik kiváló része abban áll, hogy a főváros egész területére az általános szabályozási tervet megállapítván, azt a körülményekhez képest lassanként végre is hajtjuk.

Ezen feladatnak természetes következménye, miszerint minden egyes új építkezésnél a szabályozási vonalok pontos megtartására kell felügyelnünk s szükség esetén a szabályozás folytán egyes ingatlanságokból elvágandó területeket (terjedékeket) be kell váltanunk.

E terjedékek beváltása a fővárosi pénzalap terhére történik s e célra a fővárosi hatóság is átengedi saját kisajátítási alapjának egy harmadát.

Az egyes szabályozások keresztülvitele szempontjából igen gyakran vagyunk kénytelenek egyik másik háztulajdonostól néhány láb vagy négyszög ölnyi területeket megvenni, mely terjedékek azután az illető telkéből levágnak, telekkönyvileg bejegyeztetnek és utczává lesznek; sőt az 1871. 42. törvényzikk egyenesen kötelességünké teszi, hogy a nagy körűtnak törvényhozásilag megállapított vonalát a beépítéstől menten tartsuk, illetőleg magához az úttestéhez szükséges területeket megszerezzük.

Ily terjedékek vételárai után a magyar királyi illeték kiszabási hivatal által vagyónátruházási illetékek szabattak ki.

Tekintetbe véve azonban, hogy ezen terjedékeket csak is a törvény világos rendelete folytán, mint közhatóság, a közérdek biztosítása céljából és pedig legnagyobb részt az állampénzén, az az: a fővárosi pénzalap terhére vagyunk kénytelenek megvenni:

tekintetbe véve továbbá, hogy ezen terjedékek azonnal *úttesté* válnak, a telekkönyvből egyszerűen lejegyeztetnek s *vagyont* többé nem is képeznek s így sem *vagyonról* sem annak nevüinkre történt telekkönyvi vagy bármely más nemü *átruházásról* szó sem lehet.

tekintve végre, hogy a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyminister úr a sugárúti telkekre vonatkozólag már is kimondotta, hogy azon részek után, melyek úttá lesznek, tehát jövőben nem értékesíthetők, vagyónátruházási illetékek nem fizetendők,

azon nézetben vagyunk, hogy a terjedékek vételári után vagyónátruházási illetékek nem fizetendők s e tekintetben folyamodással járultunk a magyar királyi pénzügyminister úrhoz, miszerint a kérdésben elvileg dönteni méltóztassék.

XIV.

Kiválóbb építkezések.

Daczára a lefolyt év szomorú viszonyainak, melyek az építési kedv és hajlam ébresztésére kedvezők egyáltalában nem voltak, fővárosunk mégis számos oly épülettel gazdagodott, melyek bármely városnak díszére válnak.

Ily nagyszerűbb épületek közül — melyek részben közintézetek és hatóságok, részben magánosok által emeltettek, — a következőket találjuk kiemelendőknek:

A) Köz- és nyilvános épületek.

1. A magyar királyi várkerti építkezések. — Folyamatban vannak.
2. A magyar királyi dalszínház. — Folyamatban van.
3. Az egyetemi II. sebészeti kóroda az üllői úton. — Folyamatban van.
4. A várbeli Mátyás templom stylszerű helyreállítása. — Folyamatban van.
5. Az osztrák államvaspálya indóháza. — Folyamatban van.
6. A képzőművészeti palota a sugárúton. — Befejeztetett.
7. Az országos minta rajztanoda a sugárúton. — Befejeztetett.
8. Koresolyázó csarnok a városligetben. — Befejeztetett.
9. Boneztani intézet a VIII. kerületi Mária utcában.
10. Oroszlánház az állatkertben.
11. Ferenczrendiek bazárja IV. ker. hatvani utcában. Megkezdett.
12. Protestans árvaház VII. ker. dohány utcában.
13. Izraelita siketnémák intézete VII. ker. István úton.
14. József fiárvaház tornaiskolája VIII. ker. üllői úton.
15. Magyar hivatalnokok egyleti háza II. ker. Donát utcában.
16. M. k. államnyomda bővítése I. ker. várban.
17. M. k. üvegfestészeti intézet VIII. ker. üllői úton.

B) Magán építkezések sorából felemelítendő.

1. Riunione Adriatica di Sicurta társaság 4 emeletes háza IV. ker. vácsi utca.
2. Mocsonyi-féle 4 emeletes ház IV. ker. vácsi és Deák utcák sarkán.
3. Wagner-féle 4 emeletes ház IV. ker. Muzeum körúton.
4. Móricz Pál-féle 3 emeletes ház IV. ker. molnár utcában.
5. Steiger-féle 3 emeletes ház IV. ker. Calvin téren.
6. Forgó István-féle 3 emeletes ház IV. ker. Havas utcában.

7. Lechner-féle 3 emeletes ház IV. ker. váczai utczában.
 8. Haris-féle 4 emeletes ház IV. ker. városháztéren.
 9. Lyka-féle 4 emeletes ház IV. ker. váczai utca és zsidó utca sarkán.
 10. Burián János-féle 3 emeletes ház V. ker. Zrínyi utca.
 11. Schwarz I.-féle 3 emeletes ház V. ker. váczai körúton.
 12. Hutter Tódor-féle 3 emeletes ház ugyanott.
 13. Tafler Kálmán-féle 3 emeletes ház VI. ker. sugárúton.
 14. Ehrenfeld-féle 3 emeletes ház ugyanott.
 15. Hyeronimy-féle nyaraló ugyanott.
 16. Szily Kálmán-féle nyaraló ugyanott.
 17. Rausch R.-féle nyaraló ugyanott.
 18. Ray R.-féle nyaraló ugyanott.
 19. Romeiser-féle 3 emeletes ház VII. ker. király utczában.
 20. Spitzer-féle 3 emeletes ház VII. ker. lövelde téren.
 21. Gróf Károlyi Ede 3 emeletes háza VIII. ker. ősz utczában.
 22. Lovassy-féle 3 emeletes ház VIII. ker. ősz utczában.
-

XV.

Statisztikai adatok.

A fővárosi közmunkák tanácsánál a lefolyt évben 1510 ügyszám fordult elő.

Ezek közt volt : építési engedély 251; — szabályozási és telekfelosztási ügy 57; — utcaszabályozás és beosztás 34; — nyilvános építkezés, u. m. : csatornázás, kövezés stb. 43; — műszaki előterjesztések 29; — felfolyamodások 79; — belső körútra vonatkozó ügy 24; a nagy körútra vonatkozó 5; — a sugárútra vonatkozó 73.

A többi ki nem mutatott szám adásvevésekre, egyezkedésekre, egyes nagyobb ügyek körüli intézkedésekre, administrationalis kérdésekre és közbeeső intézkedésekre vonatkoznak.

Ezen ügyek elintézése céljából tartatott teljes tanácsülés : 25; műszaki bizottság 14; pénzügyi bizottság 10; jogügyi bizottság 5; egyezkedési bizottság 5; helyszíni szemle 7; vegyes bizottsági 10; összesen 76 ülés.

A fennkimutatott 251 építési engedély helyét és minémiségét a következő táblás kimutatás tünteti elő :

Kerület szám	Uj építkezés						Ráépítés				földsz. told. és átalak.	kerit. és határ	meg- hosz- szabi- tás	ki- rakot	Ideig- lenes	Össze- sen
	4. em.	3. em.	2. em.	1. em.	föld- szint	Gyár	4. em.	3. em.	2. em.	1. em.						
I.	—	—	2	1	17	2	—	—	—	1	28	7	—	—	—	58
II.	—	—	1	2	3	—	—	—	—	2	12	3	—	—	—	23
III.	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	6	1	—	—	—	12
IV.	3	4	3	1	1	—	—	—	1	—	—	—	2	2	—	17
V.	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	10
VI.	—	4	7	14	9	—	—	1	—	3	3	1	1	—	2	45
VII.	—	1	3	5	12	1	—	—	2	1	6	1	—	—	2	34
VIII.	—	2	2	3	8	—	—	—	—	—	15	2	—	—	2	34
IX.	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	14
X.	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4
Összesen	3	15	18	27	63	5	—	3	3	8	76	18	4	2	6	251

Befejezés.

Ezzel tiszteletteljes jelentésünket befejezván, azon nyugodt meggyőződéssel lépünk át az új év küszöbét, hogy az adott körülmények és viszonyok között tettünk a mit tennünk lehetett s hogy ez évi működésünk is kellő eredményt idézett elő.

Végre esedezünk a nagyméltóságú magyar királyi Ministeriumnak, hogy az általunk egyúttal beterjesztett zárszámadás megvizsgálata iránt intézkedni, azt szokott módon e jelentésünk kíséretében a magas törvényhozásnak bemutatni s a főváros fejlesztésére irányzott törekvésünket továbbra is elősegíteni méltóztassék.

Kelt Budapesten, 1876. évi december hó 31-én.

A fővárosi közmunkák tanácsa nevében :

B. Podmaniczky Frigyes s. k.,
alelnök.

Dr. Ország Sándor s. k.,
osztálytanácsos.

Másolat.

237 — 1876

föv. k. tan.

S z e r z ő d é s

mely egyrészt a Budapesten székelő fővárosi közmunkák tanácsa, másrészt az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai (von Erlanger & Söhne) bankház s illetőleg ez utóbb nevezett három szerződő fél által alapított „sugárúti építő vállalat“ helybeli közkereseti társas czég között mai alólírott napon és helyen következőkben kötött meg :

I.

A budapesti sugárutat érdeklőleg egyrészt a fővárosi közmunkák tanácsa, másrészt az általános magyar Municipális hitelintézet, a Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai czég között Budán 1872. évi márczius hó 9-én kötött szerződésnek, valamint az erre vonatkozólag ugyanazon felek között Budapesten 1873. évi Junius hó 18-án és 1874. évi márczius hó 8-án kötött két rendbeli pótszerződésnek azon részei és intézkedései, melyek jogereje és további érvénye jelen szerződés által határozottan fenn nem tartatott, ezennel hatályon kívül helyeztetnek.

II.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai czég, illetőleg az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas czég egyetemlegesen kötelezik magukat, hogy a fővárosi közmunkák tanácsának az 1872. évi márczius 9-én kelt szerződés és az 1873. évi junius 18-án és 1874. évi márczius 8-án kelt pótszerződésekben alapított jogviszonyokból folyó és mai napig fennállott összes, e szerződésben határozottan fenn nem tartott kötelezettségek kiegyenlítéséül s ezen most érintett szerződési jogviszonyoknak általuk kérelmezett felbontásából a közmunkák tanácsát illetett jogok ellenszolgáltatásául általánképen 1,551 000 ftot, az az: Egy millió ötszáz ötvenegyezer forintot fizetnek a következő pontokban körülírt módon.

III.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas czég a jelen szerződés aláírásának napjával a fővárosi közmunkák tanácsának tulajdonába és rendelkezése alá bocsátják mindazon értékpapirokat, melyeket nevezettek az 1872. évi márczius 9-én kötött szerződés 19. §-ában kikötött biztosíték fejében, vagy annak kiegészítéséül letettek s melyeknek értéke hozzávetőleg 1,055.000 ftot, az az: Egy millió ötvenötezer forintban vétetik fel.

Ugyanazért említett vállalkozók világosan beleegyeznek abba, hogy a mondott értékpapírok a fővárosi közmunkák tanácsának pénzeit kezelő magyar földhitelintézet által az ő költségükön a napi árfolyam szerint, azonban a szerződés helybenhagyásától számítandó a vállalkozók érdekeinek kellő

figyelembe vehetése végett legfeljebb 30 nap alatt elárusíttassanak és az azokért befolyandó, a felmerülő eladási költségek, valamint a szelvényeknek a szerződés aláírása napjától esedékessé válандó értékének levonása után fennmaradandó pénzüsszegek a szóban álló 1.055.000 ftnyi összeg lerovására számtassanak. A mennyiben a kitűzött 30 napi határidőn belül bármely napon eladott értékpapírok és azok szelvény kamataiból befolyandó vételárak ez eladásból származó költségek, valamint a szelvényeknek a szerződés aláírása napjától esedékessé válандó értékeinek levonása után a hozzávetőleg felvett 1,055.000 ft., az az: Egy millió ötvenöt ezer forintnyi értéket el nem érnék, kötelesek lesznek az általános magyar Municipális hitelintézet és fennevezett érdektársai a mutatkozó hiányt legfeljebb 8 nap leforgása alatt készpénzben a fővárosi közmunkák tanácsának megtéríteni. — Valamint ellenkezőleg a netalán mutatkozandó többlet a Municipális hitelintézet és érdektársait illetendi s az ezeknek az elárusítást eszközlendő magyar földhitelintézet által közvetlen ki fog szolgáltatni.

IV.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas cég a fővárosi közmunkák tanácsának további fizetesként tulajdonába bocsátják és átadják azon vasrácsokat, deszkakerítéseket és szegély falakat, s ezek fedlapjait, melyek a becsü megtételére kiküldött vegyes bizottság által szerkesztett s a szerződő felek által is aláírt kimutatásban foglaltatnak s melyek értéke közmegegyezéssel 46.977 ft. 5 kr. az az: Negyvenhat ezer kilencszáz hetvenként forint öt krajczárban állapítatik meg.

V.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas cég a fővárosi közmunkák tanácsának 250.000 forint, az az: Kétszázötvenezer forint közmegegyezéssel megállapított értékben tehermentesen fizetesként átadják és tulajdonába bocsátják még a sugárúti nyolcszögtéren 60 S. sz. a. fekvő telket és házat is, és ezennel világosan beleegyezésüket adják, miszerint a fővárosi közmunkák tanácsának tulajdonjoga ezen, a budapesti VI. kerületi Terézvárosban a sugárút és nagy körút sarkán, illetőleg a sugárúti nyolcszögtéren fekvő, a pestvárosi telekjegyzőkönyvi 3618 sz. lapján 60. S. számú telek és házra, ezen nyilatkozatuk alapján minden további meghallgatásuk nélkül telekkönyvileg bekebelezethessék.

VI.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetve az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas cég egyetemlegesen kötelezik magukat, miszerint a II. pontban, 1,055.000 ftban megállapított általánynak, a III., IV. és V. pontokban elvállalt fizetések után még fennmaradó részének kiegyenlítésére 199.022 frtot 95 kr. az az: Egyszáz kilencvenkilenc ezer huszonkét forint 95 krajczárt o. é. a szerződés helybenhagyásától számítandó legfeljebb 14 nap alatt a fővárosi közmunkák tanácsának készpénzben lefizetnek.

Ezen készpénz fizetést illetőleg a fővárosi közmunkák tanácsa ezennel beleegyezését adja, hogy ezen összegből levonásba vétethetnek az általános magyar Municipális hitelintézet és említett érdektársainak azon követelése, melyek mint a sugárút úttestének az 1874. évi márczius 8-án kötött pótszerződés szerinti építési vállalkozói által teljesített munkálatokról szóló, ugyan-e szerződés 3. §-a g) pontjának, jelenleg a XV. pontban világosan továbbra is fenntartott határozataihoz képest beterjesztett, álvizsgált, igazolt kereseti kimutatások alapján az ugyanott előirt 5% felülvizsgálati részlet levonása után, őket a mai napig megilletik.

VII.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ társas cég ezentul is tulajdonukban megtartandják az 1872. évi márczius 9-diki szerződés, és 1873. évi június 18-án, és 1874. évi márczius 8-án kelt pótszerződések alapján megvett, a fővárosi közmunkák tanácsa által pedig eladott, a budapesti VI. kerületben a sugárúton és mellékutcaiban fekvő, időközben telekkönyvileg is átídomított és az ezen szerződés kiegészítő részét képező s $\%$ alatt ide hajlított, a szerződő felek által aláírt kimutatásban foglalt 66, az az : Hatvanhat ingatlanságokat.

VIII.

A fővárosi közmunkák tanácsa a mondottak együttes kapcsában ezennel kijelenti, hogy az általános magyar Municipális hitelintézet, a Franko-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetve az általuk alapított „sugárúti építő vállalat“ által jelen egyezmény VII pontja folytán ezentul is megtartandó és az ezen szerződéshez $\%$ alatt hozzá fűzött kimutatásban egyenként elősorolt ingatlanokra eső, akár vételár, akár egyéb bármi néven nevezendő, úgy tőke mint járulék követeléseinek tekintetében, részint a vevőknek mai napig teljesített fizetései által már ki lett elégitve, részint pedig a még ezután fizetendő, a II. pontban megállapított 1,551.000 forintnyi átalányban teljes és tökéletes kielégítését találja.

Ennek folytán és miután a vevők által ezentul is megtartandó s az $\%$ alatt e szerződéshez fűzött kimutatásban utolsó helyen felsorolt négy ingatlanra nézve még nem lett vevők tulajdonjoga telekkönyvileg bekebelezve; a fővárosi közmunkák tanácsa ezennel beleegyezését adja: hogy az általános magyar Municipális hitelintézet, a Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai bankház tulajdonjoga ezen Budapest terézvárosi sugárút és nagy mező utca sarkán 33 S., valamint városligeti 135 S., 137 és 226 S. sz. a. fekvő ingatlanokra az 1872. évi márczius 9-én kötött adásvevési szerződés és jelen nyilatkozat alapján minden további meghallgatás nélkül telekkönyvileg bekebelezethessék.

IX.

Ellenben az 1872. évi márczius hó 9-én kelt szerződés és erre vonatkozólag 1873. évi június hó 18-án és 1874. évi márczius hó 8-án kötött pótszerződések szerint a fővárosi közmunkák tanácsa által eladott és az általános magyar Municipális hitelintézet, a Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai bankház által megvett, a sugárútban és mellékutcaiban fekvő összes többi ingatlanok, melyek az előző pontok értelmében vevők által meg nem tartatnak, s így a szerződéshez $\%$ alatt fűzött kimutatásban benn nem foglaltatnak, jelen egyezmény folytán továbbra is a fővárosi közmunkák tanácsa tulajdonában maradnak, illetve egészen jelen állapotukban a fővárosi közmunkák tanácsa birtokába vissza bocsátatnak, minél fogva az 1872. évi márczius hó 9-én kelt szerződés és az 1873. évi június hó 18-án és 1874. évi márczius hó 8-án kelt pótszerződésekben foglalt adásvevési jogügylet, ezen a fővárosi közmunkák tanácsa által megtartandóknak mondott ingatlanok tekintetében ezennel felbontottnak nyilvánítatik.

X.

A fővárosi közmunkák tanácsa kötelezi magát, miszerint jelen szerződésnek a magas magyar királyi kormány részéről történt jóváhagyása napjától számítandó legfeljebb 8 hónap alatt saját költségén eszközölni, hogy az általános magyar Municipális hitelintézet és érdektársainak vagy jogutódjainak e szerződés VII. pontja értelmében tulajdonában maradandó és az $\%$ alatt e szerződéshez fűzött kimutatásban foglalt ingatlanságokról, telekkönyvileg kitöröltessenek azon vagyónátruházási illetek, melyek egyrészt a fővárosi közmunkák tanácsa s másrészt a sugárút létesítése céljából szükséges ingatlank eredeti

tulajdonosai között akár kisajátítási ítéletekben rejlő, akár adásvevési szerződésekben gyökerező jogügyletek után a fővárosi közmunkák tanácsa terhére kivettettek és a budapesti királyi illeték kiszabási hivatal megkeresése folytán az egyes fennjelzett sugárúti ingatlanokra bekebelezettek.

Teljes világosság okáért megjegyeztetik azonban, hogy azon vagyónátruházási illetékek, melyek az 1872. évi márczius 9-diki szerződés alapján egyrészt a fővárosi közmunkák tanácsa mint eladó, és az általános magyar Municipális hitelintézet, Franko-magyar bank és az Erlanger és fiai bankház mint vevők között, — vagy melyek egyrészt a most nevezett szerződő felek és másrészt az általuk alapított „sugarúti építő vállalat“ között — vagy végre egyrészt akár önmaguk, akár a „sugarúti építő vállalat“, s másrészt valamely más harmadik személy között a VII. szakaszban említett és az ezen szerződéshez $\%.$ alatt fűzött kimutatásban foglalt 66, az az: Hatvanhat ingatlanságra vonatkozólag létre jött jogügyletek után kivettettek, és esetleg telekkönyvileg be is kebelezettek, vagy időközben netalán még kivettetnének, vagy bekebelezetnének: a fővárosi közmunkák tanácsát egyáltalában nem terhelik, az által át nem vétetnek és ki nem fizettetnek, hanem azok által lesznek megfizetendőek, kiket a törvények értelmében jogosan terhelnek.

XI.

A fővárosi közmunkák tanácsa kötelezi magát, miszerint jelen szerződésnek a magas magyar királyi kormány helybenhagyásától számítandó legfeljebb nyolcz hónap alatt saját költségén eszközlendi, hogy az általános magyar Municipális hitelintézet és érdektársainak e szerződés VII. pontja értelmében tulajdonában maradandó ingatlanságokról telekkönyvileg töröltessenek azon jelzalogok, melyek az ingatlanságok előbbi tulajdonosai ellen bekebelezettek. Ilyenek:

a 3557 számú telekkönyvi lapon 47 S. sz. a. bejegyzett telken Bott Margit javára 500 ftot és járulécai erejéig;

a 3554 számú telekkönyvi lapon 41 S. sz. a. bejegyzett telken kiskorú Reitter Mária és Margit javára 800 ft. és járulécai erejéig;

a 3553 számú telekkönyvi lapon 39 S. sz. a. bejegyzett telken Foch Hermann javára 1950 ft. és járulécai erejéig bekebelezett zálogjogok.

XII.

A fővárosi közmunkák tanácsa ezennel felmenti az általános magyar Municipális hitelintézetet, a Franko-magyar bankot és az Erlanger és fiai céget, illetve az ezek által alapított „sugarúti építő vállalat“-ot, az ezek tulajdonában maradandó és az ezen szerződéshez $\%.$ alatt fűzött kimutatásban foglalt ingatlanok tekintetében azon kötelezettség alól, hogy ezen telkek az 1872. évi márczius hó 9-én kelt szerződés és az 1873. évi június hó 18-án, és 1874. évi márczius hó 8-án kelt pótszerződésekben kikötött határidők alatt és módon házakkal beépíttessenek és beleegyezését adja, hogy ezen a fővárosi közmunkák tanácsa javára telekkönyvszerűleg is kitüntetett építési kötelezettség a jelen szerződéshez $\%.$ alatt fűzött kimutatásban foglalt ingatlanokról jelen okmány alapján a fővárosi közmunkák tanácsa további meghallgatása nélkül telekkönyvileg kitoröltessék.

XIII.

Az általános magyar municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és az Erlanger és fiai bankház, illetve az ezek által alapított „sugarúti építő vállalat“ ezennel átruházzák a fővárosi közmunkák tanácsára azon szerződésbeli és telekkönyvileg is bekebelezett jogait, melyeknél fogva követelhetik, hogy Stein Lipót, illetve kezes és készfizetője Stein Náthán a sugarúton 2 S. sz. a. Tafler Kálmán és Ehrenfeld Ignác:

a sugarúton 85 S. és 87 S. sz. a. — Hulitius Károly:

a sugarúton 83 S. szám alatt — Prokesch János:

a sugarúton 163 S. szám alatt — Haberfeld Ignác:

a sugarúton 164 S. szám alatt — Waage Vilmos:

a sugárúton 165 S. szám alatt — Lefkovits Mór :

a sugárúton 166 S. szám alatt — és Felber János :

a sugárúton 150 S. szám alatt fekvő, a sugárúti építő vállalattól megvett telekre, a vonatkozó adásvevési szerződésekben kitett és a sugárúti építő vállalat javára telekkönyvileg is bekebelezett határidőkben különbeni végrehajtás és birság terhe mellett szabályszerű házakat építsenek.

A megnevezett felekkel kötött adásvevési szerződések erre vonatkozó határozmányai a fővárosi közmunkák tanácsának hiteles alakban kiszolgáltatandók és maguk az eredeti szerződések bármikor esetleges használatra időnként átengedendők.

XIV.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és az Erlanger és fiai cég, illetve az általuk alapított „sugarúti építő vállalat“ cég kötelezik magukat a jelen szerződés IX. pontjában említett ingatlanokat — melyek tekintetében a mai napig fennállott adásvevési jogügylet megszűnt s melyek ennél fogva a fővárosi közmunkák tanácsa tulajdonában maradnak, valamint az V. pontban körülírott nyolczszögterű 60 S. számú házat is — legkésőbbben 1876-ik april hó utolsó napjáig a fővárosi közmunkák tanácsa tényleges használati birtokába vissza bocsátani.

Az átadás ezen határnapjáig, azaz : 1876. april hó végeig az ezen, a fővárosi közmunkák tanácsa tényleges birtokába vissza bocsátandó ingatlanok után járó állami és községi adókat és pótlékokat, valamint a kéményseprői, a vízvezetéki, légszusz világitási és tűzkár biztosítási illetékeket, valamint a házak kezeléséből eredő költségek az általános Municipális hitelintézet és érdektársai, illetve a sugarúti építő vállalat — 1876 évi május hó 1-én túl pedig a fővárosi közmunkák tanácsa tartozik viselni.

Ezen ingatlanságok tényleges átadására, illetőleg átvételére a szerződő felek által egy vegyes bizottság fog kiküldetni akként, hogy ez működését legfeljebb f. é. april hó 20-án megkezdvén, legfeljebb f. é. april hó 30-ig mint a kitűzött határnapig teljesen befejezhesse.

Ezen átvétel, illetőleg átadás a helyszínen eszközzendő s arról egy külön átadási illetőleg átvételi okmány szerkesztendő, melyben minden egyes ingatlanra vonatkozó bérleti és egyéb viszonyok külön felhozandók.

Ezen átadásnál hiányok végetti kárpótlásnak vagy beruházások miatti megtérítésnek helye ninesen, és annak alkalmával az általános magyar Municipális hitelintézet és érdektársai kötelesek lesznek nyugtákkal igazolni, hogy a f. é. május elsejéig az egyes ingatlanságok után esedékes és fentebb elősorolt vagy bár más című, a ház használatával járó terheket lerótták, illetőleg kifizették.

XV.

Az 1874 évi márczius hó 8-án a fővárosi közmunkák tanácsa és az általános magyar Municipális hitelintézet és érdektársai között kötött második pótszerződés 3 szakaszának, a sugarút úttestének elkészítésére és ezen munkálatok díjazására vonatkozó intézkedései továbbra is érvényben tartatnak és csak annyiban módosíttatnak, hogy vállalkozók ezen pótszerződés 3-ik szakaszának d) alpontjában érintett asphalt járdák közül csak azokat lesznek kötelesek elkészíteni, melyeket a fővárosi közmunkák tanácsa olyképen rendel meg, hogy az ezen járdák előállításához szükséges munkálatok azon idő alatt fejeztethessenek be, mely alatt vállalkozók az úttestnek egyéb elvállalt részeit elkészítik ; önként értetik, hogy a vállalkozók csak azon járadékért fognak díjaztatni, melyeket tényleg elkészítenek.

XVI.

A fővárosi közmunkák tanácsa az általános magyar Municipális hitelintézetnek a franco-magyar banknak és az Erlanger és fiai bankháznak, illetőleg a sugarúti építő vállalatnak elővételi jogot enged egy telekre nézve, mely olyképen lesz alakítandó a budapesti terézvárosi sugarúton 7 S. és 9 S.

számú telekből, hogy ezen ujonnan alakítandó telekben a 7 S. szám alatti telek egészen, a szomszédos 9 S. számú telekből pedig és ugyan párhuzamosan a 7 S. számú telek határával oly részlet foglalhatnák, hogy ezen olyképen alakított teleknek sugárút felőli homlokzata tiz folyó ölnyi hosszúsággal birjon. — Ezen elővételi jognál fogva jogosítva lesznek az általános magyar Municipális hitelintézet és érdektársai, ezen ilyképen alakítandó s mintegy 190□ ölnyi kiterjedésű telket 1877 év végeig □ ölenként 450 frt. azaz: Négyszázötven forintban megállapított vételár készpénzbeni lefizetése mellett átvenni; a megszabott időn túl ezen átvételi jog önként megszűnik.

XVII.

A fővárosi közmunkák tanácsa részéről világosan kijelentetik, hogy az általános magyar Municipális hitelintézetnek és érdektársainak, illetőleg a „sugarúti építő vállalat“-nak a Herminatéren emelendő Operaház javára tett 250.000 frt azaz: Kétszázötvenezer forintnyi adománya mint külön és ide nem tartozó jogügylet, jelen szerződés objectumát nem képezhette s ennél fogva itt tárgyalásba sem vétethetett.

XVIII.

Az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és az Erlanger és fiai cég a II. pontban 1,551.000 forintban megállapított átalányösszeg lefizetése által, minden az 1872 évi márczius hó 9-én kelt szerződés és erre vonatkozólag 1873 évi június hó 18-án és 1874 évi márczius hó 8-án kötött pótszerződésekből folyó, avagy az ezen szerződések által megállapított jogviszonyokból más tények következtében eredt, mai napig fennállott és jelen szerződés által egyenesen fenn nem tartott minden nemű kötelezettségek, bármi nemű tőke, kamat avagy egyéb ezimen netalán alapuló fizetések, megtérítések és tartozások alól (természetesen beleértve az 1872 évi márczius hó 9-én kelt szerződésben említett és az 1874. évi márczius hó 8-án kelt második pótszerződés 1-ső §-nak c) alpontjában fenntartott, a fővárosi közmunkák tanácsa ellen kivetett vagyon átruházási illetékek megtérítését is) felmentetnek és a fővárosi közmunkák tanácsa kijelenti, hogy az ezen szerződésben egyenesen és határozottan fenntartott követelésen kívül az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és az Erlanger és fiai cég, illetőleg a „sugarúti építő vállalat“ ellen többé semmi nemű követelése nincsen.

Másrészt a fővárosi közmunkák tanácsa kinyilatkoztatja, hogy az általános magyar Municipális hitelintézettel és érdektársaival kötött szerződés és pótszerződésekből folyó jogviszonyt — az úttest kiépítésére vonatkozó s az 1874. évi márczius hó 8-iki pótszerződés 3. §-ában foglalt határozványok kivételével, teljesen felbontottnak tekintvén, a jelen szerződésben világosan fentartott s elvállalt kötelezettségeken kívül semmiféle jogezim vagy alap nem létezik, melyen az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugarúti építő vállalat“ a fővárosi közmunkák tanácsa ellenében fizetést, elengedést, leszámolást, megtérítést, telekátadást vagy bármi néven nevezhető követelést semmi tekintetben és semmi ürügy alatt nem támaszthatnak.

Minek megerősítésére az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank és az Erlanger és fiai bankház, illetőleg az általuk alapított „sugarúti építő vállalat“ határozottan és világosan kijelentik, hogy az egész sugarúti ügylet és jogviszony és erre alapított más tények következtében az ezen szerződésben világosan fenntartott s a fővárosi közmunkák tanácsa által elvállalt kötelezettségeken kívül, a fővárosi közmunkák tanácsa ellen többé semminemű követeléseik nincsenek és nem is lehetnek.

XIX.

A mennyiben jelen szerződés után kincstári jogilletékek vettetének ki, ezek fizetése az általános magyar Municipális hitelintézetet, a franco-magyar bankot és az Erlanger és fiai bankházat, illetőleg a „sugarúti építő vállalatot“ nem terhelheti.

XX.

Minden ezen szerződésben az általános magyar Municipális hitelintézet, a franco-magyar bank, az Erlanger és fiai bankház és a sugárúti építő vállalat társas cég által elvállalt teendők és kötelezettségekre nézve ezennel világosan és határozottan az egyetemlegesség elve állapíttatik meg.

Ezen szerződésből eredhető perekre nézve közmegegyezéssel a sommás szóbeli eljárás és a budapesti IV-ik kerületi magyar királyi járásbiróság illetékessége köttetik ki.

XXI.

Jelen szerződés határozványai az általános magyar Municipális hitelintézetet, a franco-magyar bankot és az Erlanger és fiai bankházat, illetőleg a „sugarúti építő vállalatot“ azonnal az aláírással kötelezik, míg ellenben a fővárosi közmunkák tanácsára nézve azok csak akkor válnak kötelezőkké, ha ezen szerződést az illetékes felsőbb kormány hatóság már jóvá hagyta.

Mindezek hitelül ezen szerződés két eredeti példányban lett kiállítva, melyek egyike a magyar királyi kormány helybenhagyása után a fővárosi közmunkák tanácsának, másika pedig az általános magyar Municipális hitelintézetnek lett kiadva.

Kelt Budapesten, 1876 évi márczius hó 21-én, a fővárosi közmunkák tanácsának 1876-ik évi márczius hó 20-án 229 sz. a. kelt határozata alapján :

Podmaniczky Frigyes s. k. alelnök ; Dr. Ország Sándor s. k.

Általános magyar Municipális hitelintézet : Zichy Ferraris V. s. k. Uhl s. k.

Franco-magyar Bank : Lányi s. k. C. Kohén s. k. v. Erlanger Fr. s. k.

Sugarúti építő vállalat : Lechner s. k.

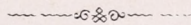
Előttünk mint tanuk előtt azon megjegyzéssel, hogy az v. Erlanger et Söhne céget előttünk ismert báró Erlanger Lajos Gottlieb Frigyes ur jegyezte: Dr. Kunz Jenő s. k. Jby Henrik s. k.

421
M. E. Ezen szerződés a m. k. miniszter tanácsnak f. évi márczius hó 26-án tartott ülésében jóváhagyatott.

Kelt Budapesten, 1876. évi márczius hó 27-én

Tisza s. k.

ZÁR-SZÁMADÁS.

Z Á R.
a fővárosi alap pénzforgalmáról 1876. évi

Tétel	BEVÉTELEK	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Rendes bevételek.					
1	1875-ik évi pénzmaradvány			2549	73
2	Kamat			6577	87
3	Házbér			1122	—
4	M. kir. nyereménykölesön			714450	93
5	Közmunka váltsági adó			31000	—
6	Terjedék beváltása			9	05
7	„ eladása			25467	97
8	Kiszökellések és lábazatok			14574	26
9	Kisajátítási alap			11801	78
10	Pesti belső körút építési költség megtérítés és pedig:				
	a) kőműves munka	445	62		
	b) vízvezetéki „	1712	70		
	c) légszuszvetéki munka	259	94		
	d) kövező „	1404	30	3822	56
Rendes bevételek összege				811376	15

SZÁMADÁS

Január 1-től 1876. évi Deczember hó 31-ig.

Tétel	KIADÁSOK	Egyenként		Összesen			
		frt.	kr.	frt.	kr.		
Rendes kiadások.							
1	Állandó fizetések			37656	—		
2	Szolgák ruházata			379	50		
3	Különleges munkálatok			16958	01		
4	Műszaki szerelvények			636	25		
5	Nevelési pótlék			300	—		
6	Parkirozás			56	—		
7	Papir és irószerek			222	35		
8	Kamat			7794	43		
9	Különféle kiadás			761	85		
10	Jutalom és segély			698	—		
11	Tüzifa			585	52		
12	Szolgák hitbére			70	50		
13	Méter méretek berendezése			599	—		
14	Házbér			4212	—		
15	Nyomatványok			561	15		
16	Terjedékek beváltása Pesten			36784	34		
17	Parkok fenntartása			780	—		
18	Különféle irodai szükségletek			372	98		
19	Ügyvédi díj			33	78		
20	Közmunkaadó behajtási költség			280	—		
21	Házadó			1219	81		
22	Világítás			48	41		
23	Bérfeladás			121	18		
24	Ördögárok beboltoztatási költsége			49853	10		
25	Ilonaút építés			—	—		
26	Térképek és tervek			79	—		
27	Irodai helyiségek tisztogatása			45	40		
28	Pesti belső körút építési költség és pedig:						
	a) különféle költségek	1057	—				
	b) napszámosok	639	96				
	c) faültetés	373	53				
	d) napdíjak	1224	—				
	e) öntött vasneműek	3993	50				
	f) mázoló munka	306	42				
	g) dunakavics	1813	35				
	h) utczalámpa	1564	56				
	i) asphalt-társulat	1531	58				
	j) asphalt munka	4408	98				
	k) kövező	2769	42				
	l) kőnemű csövek	194	53				
	m) kőműves munka	6267	15				
	n) légszesz	4560	03				
	o) lámpaoszlopok szállítása	94	05				
	p) tört kavics	722	—				
	q) granitkövek	10489	69				
	r) vízvezeték	2354	55				
	s) lóvonatu vaspálya	2113	59	46477	89		
Rendes kiadások összege						207586	45

Tétel	BEVÉTELEK	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
	Átfutó bevételek.				
11	Tiszti és szolgai adó			604	64
12	Fizetési előleg megtérítés			1656	66
13	Fizetési letiltás			145	75
14	Visszafizetett tőkepénzek a magyar földhitelintézet által			141685	02
15	Sugáruti alap			424907	09
16	Nagy körnti alap			10048	60
17	Többek			306	39
	Átfutó bevételek: összege			579354	15
	Összesítés.				
	Rendes bevételek összege			811376	15
	Átfutó bevételek összege			579354	15
	Főösszeg			1390730	30

Budapest, 1876.

A fővárosi közmunkák

Tétel	KIADÁSOK	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
	Átfutó kiadások.				
29	Leitersdorfernek			70	—
30	Magyar királyi adóhivatalnak, tiszti és szolgai adó			604	64
31	Sugárúti alap			695327	48
32	Fizetési előleg			3283	30
33	Nusser Sándornak			68	25
34	Többek			5400	—
35	Török Árpádnak			37	50
36	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke			55802	17
37	Nagykörúti alap			48	60
38	Osztrák nemzeti bank			420000	—
	Átfutó kiadások összege			1180641	94
	Összesítés.				
	Rendes kiadások összege			207586	45
	Átfutó kiadások összege			1180641	94
	Az 1876-ik év Deczember hó végéveli pénzmaradvány mint egyenleg			2501	91
	Főösszeg			1390730	30

Deczember hó 31-én.

anácsa számvevő osztálya:

Rozmanith Ferencz, s. k.
igazgató.

A fővárosi közmunkák tanácsának

Tételszám	K I A D Á S O K	Egyenként			Összesen	
		Fizetés	Lakbér	Működési pótlék	frt	kr.
		f o r i n t				
I. CZIM.						
<i>Állandó fizetések:</i>						
a) Elnökség.						
1	alelnök	4000	1000	—	5000	—
1	osztályvezető	3000	500	—	3500	—
1	aljegyző	1000	300	—	1300	—
1	iktató, egyszersmind irattárnok	1200	200	—	1400	—
1	kiadó	1200	200	—	1400	—
1	írnok	600	150	—	750	—
1	díjnok, napi 1 frt 50 kr.	538	—	—	538	—
1	elnöki szolgál, egyszersmind ajtónálló	400	80	—	480	—
1	hivatalszolga	300	60	—	360	—
b) Számvevő osztály.						
1	osztály-igazgató	2000	400	—	2400	—
1	számsegéd	800	200	—	1000	—
1	hivatalszolga	300	60	—	360	—
c) Műszaki osztály.						
1	osztályvezető főmérnök	2200	400	600	3200	—
2	főmérnök	1800	400	600	5600	—
2	mérnök	1300	300	500	4200	—
2	1-ső rendű segédmérnök	900	300	300	3000	—
2	2-od " "	800	300	250	2700	—
1	hivatalszolga	300	60	—	360	—
Összesen					37548	—
II. CZIM.						
<i>Műszaki munkálatokra.</i>						
	Felmérésekhez alkalmazandó napszámosok díjazására				200	—
III. CZIM.						
<i>H á z b é r e k.</i>						
	Hivatal-helyiségekért évi bérösszeg				4152	—
Átvitel					41900	—

Budapesten, 1876. évi

Podmaniczky Frigyes s. k.

alelnök.

Ezen költségelőirányzat a folyó évi december hó 14-én tartott minister

Budapest, 1876. évi

1877. évre belkezelési költségelőirányzata.

Tétel	KIADÁSOK	Egyenként	Összesen	
			frt	kr.
	<u>Áthozat</u>		41900	
	IV. CZIM.			
	<i>Irodai és kezelési költségek.</i>			
a)	A műszaki osztályban : papir rajzeszközökre, különféle műszaki szerelvényekre, tervek megszerzésére s lenyomatására, műszaki könyvkötő munkákra, szakművekre, térképek és apróbb tervek, valamint minták készítésére	700		
b)	Írópapir és szerekre úgy irodai eszközökre	250		
c)	Nyomatványok és könyvkötő munkákra	700		
d)	Tüzfára és fűtő bérére	600		
e)	Világításra (légszesz és gyertya)	150		
f)	Hivatali helyiségek tisztogatására	80		
g)	Bérkoesi díjra	200		
h)	Különféle irodai szükségletekre	300	2980	
	V. CZIM.			
	<i>Szolgák ruházatára.</i>			
	1 ajtónállónak	80		
	3 szolgának à 110 frt	330	410	
	VI. CZIM.			
	<i>Szolgák hídberére.</i>			
	4 szolgának havi 1 frt 50 kr.		72	
	VII. CZIM.			
	<i>Segély és jutalmazásokra.</i>			
	hivatalnokok és szolgáknak		700	
	VIII. CZIM.			
	<i>Nevelési pótléokra.</i>			
	Reitter Ilkának 1877. évi Junius 16-ig, 5½ óra évi 300 forintból		137	50
	<u>Főösszeg</u>		46199	50

November hó 12-én.

Dr. Ország Sándor s. k. **Rozmanith Ferencz** s. k.

m. k. osztályvezető.

igazgató.

tanácsban hozott határozat értelmében ezennel jóváhagyatik.

Deczember hó 16-án.

T i s z a s. k.

A „fővárosi pénzalap” költség-

Tétel	F E D E Z E T	Egyenként		Összesen	
		forint	kr.	forint	kr.
		1	Fizetési előleg visszafizetése		
2	Ilona uti építési munkálatokért megtérítés Weixelgärtner W. által			175	84
3	Pesti belső köruton magánosok részére eszközölt munkálatokért megtérítés és pedig : Kőműves munkáért Légszesz vezetéki munkáért Vizvezetéki munkáért	2.278	99	5.458	54
4	Kiszökellő pineze ablakokért használati díj			20	—
5	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke			5.000	—
6	Eladott terjedékekért Pesten 1876-ik évben „ „ „ 1877-ik „ „ „ Budán 1876-ik „	13.416	29	20.212	84
7	Kiszökellések és labázatokért használati díj 1876-ik évben „ „ „ „ 1877-ik „	17.191	87	27.191	87
8	Fővárosi kisajátítási alap járuléka 1876-ik „ „ „ „ „ 1877-ik „	7.000	—	17.000	—
9	Közmunka váltsági adó és pedig : 1875-ik év végéig előirt 332,668 forintból 1876-ik évi illetmény 1877-ik „ „	100.000	—	200.000	—
10	Granit kövekért a fővárostól			9.070	56
11	Ócska kövező-kövekért a fővárostól			31.044	99
12	Sugáruti alaptól kölcsön visszafizetés			40.000	—
13	Készletben levő és a sugáruti alapnak átengedett granit szegélykövek és egyéb út építési tárgyakért			6.000	—
				364 174	64

Budapest, 1876. évi

Podmaniczky Frigyes s. k.
alelnök.

Ezen költségeloirányzat a folyó évi december hó 14-én tartott

Budapest, 1877.

előirányzata az 1877-ik évre.

Tétel	SZÜKSÉGLLET	Egyenként		Összesen	
		forint	kr.	forint	kr.
1	Belkezelési költségekre			46.199	50
2	Felülvizsgálati részletek :				
	Frischer Sándornak	273	52		
	Hirsch Sebestyénnek	1.207	41		
	Heindl és Schreinernek	270	48		
	Hofhauser Eleknek	292	17		
	„Ganz“ vasöntöde társulatnak	138	06		
	Mendl Istvánnak	163	46		
	Zellerin Mátyásnak	76	17		
	Schobert Sándornak	14	50	2.435	77
3	Városligeti költségek fedezésére járulék			15.406	75
4	Közmunka adó behajtás költségére			1.000	—
5	Asphalt-társulatnak 25% munkadíj			51.084	87
6	Budai lánczhídő melletti parkok fenntartására			750	—
7	Beváltandó terjedékekért Pesten :				
	1876-ik évben megállapított összeg	37 391	85		
	1877-ik évben szükségelendő összeg	50 000	—		
8	Egyes utcák megnyitására	28 000	—		
9	Beváltandó terjedékekért Budán :				
	1876-ik évben megállapított összeg	6.858	97		
	1877-ik évben szükségelendő összeg	2.000	—		
10	Fazekas-tér kiszélesítésére járulék	50.000	—		
11	Ördögárok beboltoztatására járulék	40.000	—		
12	Granitkövekért a fővárosnak	11.400	—		
13	Vizvezetési munkáért	18.778	09	244.428	91
14	Előre nem látható kiadásokra			1.000	—
	Egyenleg			1.868	84
				364.174	64

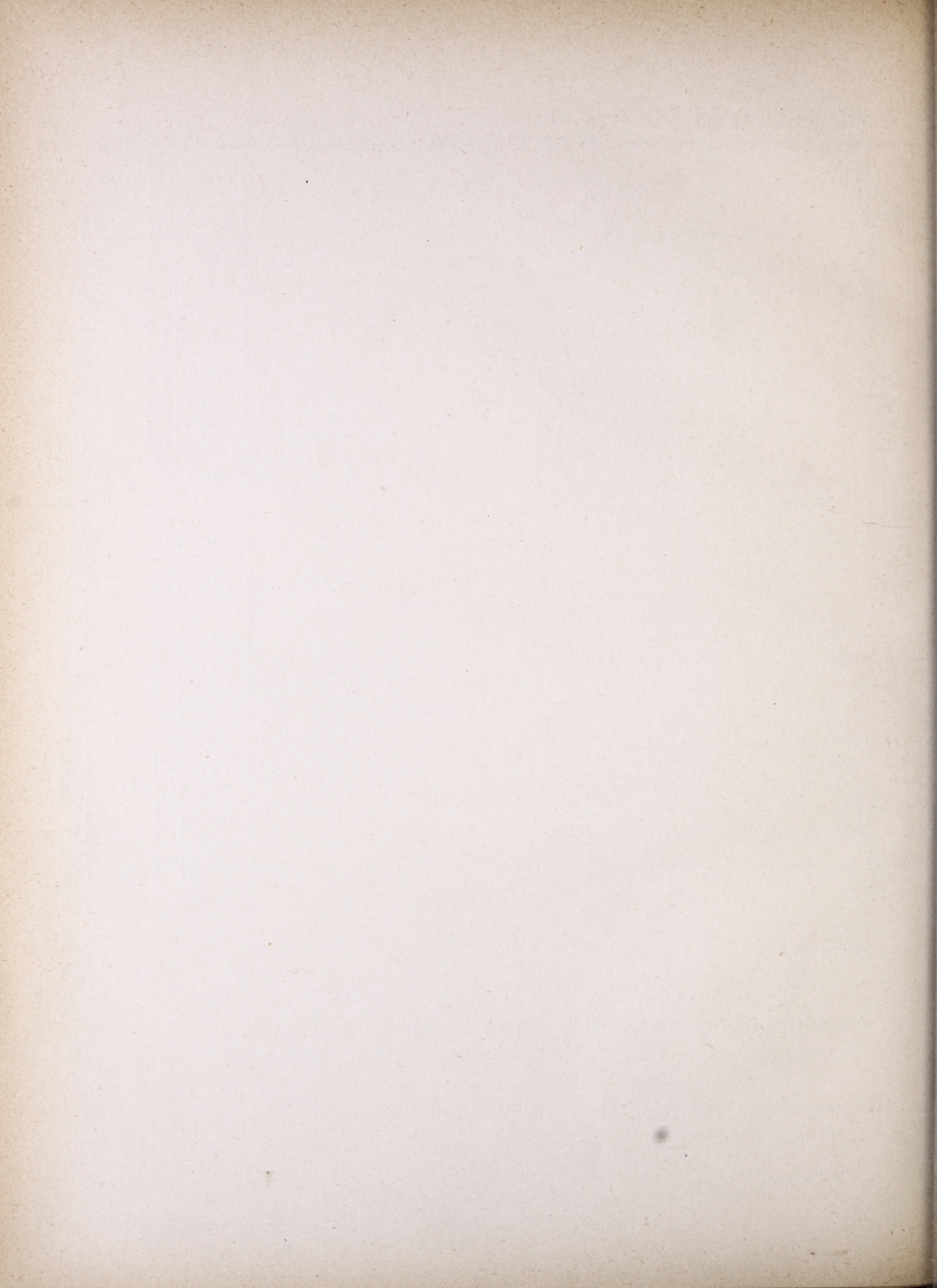
November hó 23-án.

Dr. Ország Sándor s. k. **Rozmanith Ferencz** s. k.
m. kir. osztálytanácsos. igazgató.

minister-tanácsban hozott határozat értelmében ezennel jóváhagyatik.

December hó 16-án.

T i s z a s. k.

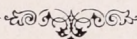
A

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1877-İK ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL.

BUDAPEST, 1878.

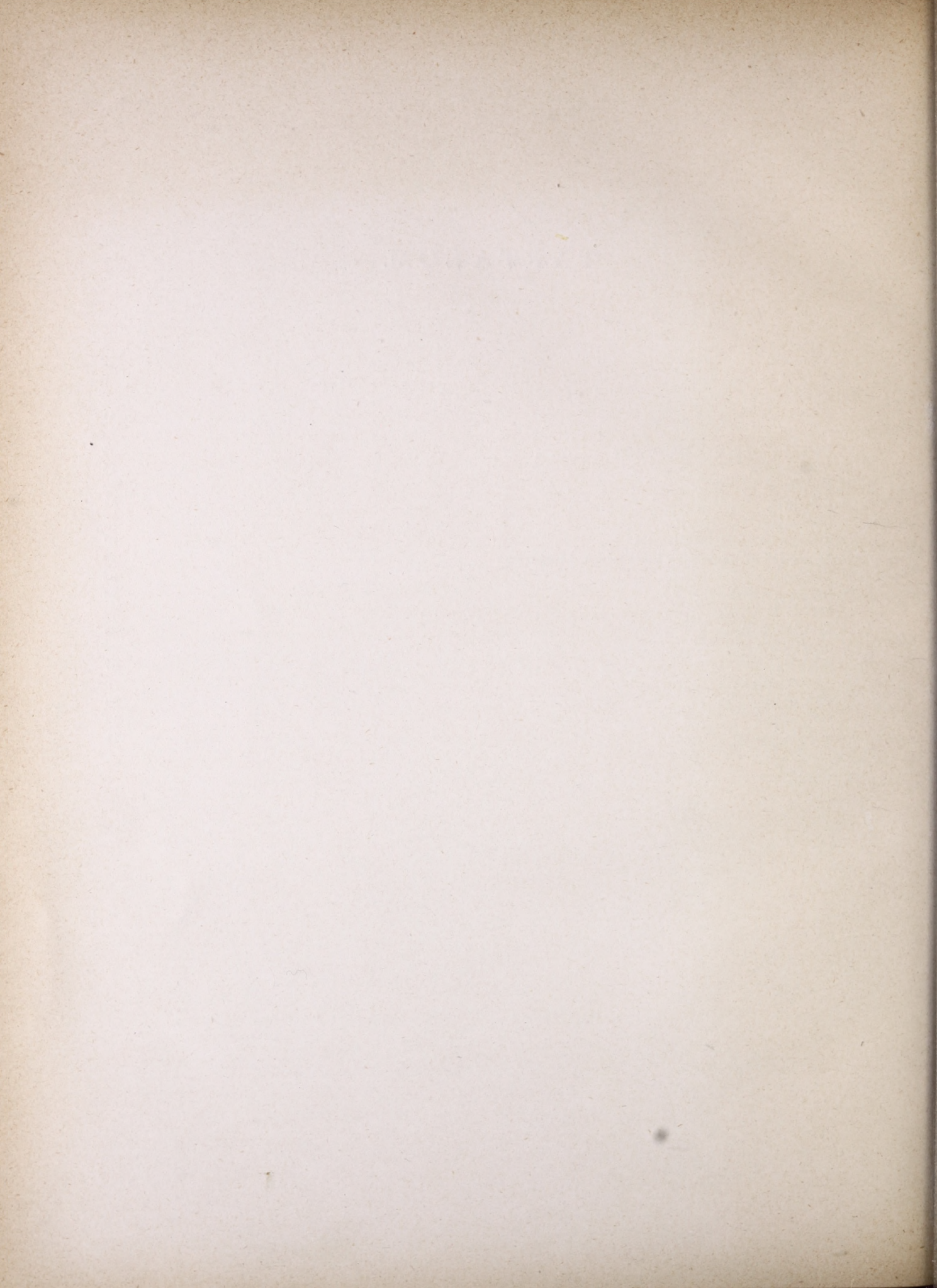
NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

(Nádor-utca 25, Árpád-utca sarkán.)

TARTALOM.

Bevezetés	1
I. A sugárút	2
II. A belső és nagy körút	5
III. Budai szabályozás	8
IV. Ilona-út és környéke	11
V. Ördögárok	12
VI. Budai terület gyárok tekintetében	14
VII. Vizvezetékek	15
VIII. Kövezés és burkolás	22
IX. Útépítések	24
X. Csatornázás	25
XI. Rottenbiller-utca szabályozása	27
XII. Az osztrák államvaspálya indóházának környezete	28
XIII. Pénzügy	32
XIV. Közmunkaváltság	33
XV. Statistikai adatok	34
XVI. Kiválóbb építkezések	35
XVII. Személyes ügyek	36
Befejezés	37
Mellékletek :	
1877. zárszámadás	38
1877. alapok	42
1878. belkezelés	44

Nagyméltóságú magyar királyi Ministerium!

Az 1870. X. t.-cikk 27-ik §-a értelmében van szerencsénk az általunk kezelt fővárosi pénzalap és egyéb alapok 1877. évi zárszámadásait, a törvény által kötelességünké tett évi jelentés kíséretében tiszteletteljesen bemutatni.

Egyrészt a mostoha körülmények, melyek az ország s különösen a főváros lakosságára nehezednek és ennél fogva minden vállalkozási szellemet és evvel kapcsolatosan az építési hajlamot is megbénították, — másrészt az ország pénzvizonyai, melyek folytán a rendelkezésünkre álló alapok jövedelmei is igen korlátolva, — nem engedik meg, hogy hatás és jogkörünkhöz képest, a főváros külsinjának, szépségének és kényelmének fokozása, egy szóval a főváros emelése érdekében, szélesebb alapon intézkedhessünk, miként ezt önmagunk óhajtottuk volna.

Az adott viszonyok szűkebb kerete között azonban nem mulasztottunk el hatás körünkben semmit, hogy egyrészt a pillanatnyi bajok orvoslást nyerjenek, másrészt a jövő fejlődésnek útjába újabb akadályok ne álltassanak.

E törekvésünkben biztos támaszt nyújtott annak tudata, hogy pénzügyeink, a magas kormány ép oly bölcs, mint igazságos intézkedései által tisztába hozattak, s hogy a főváros is erélyesen intézkedett a közmunkaváltságok sikeresebb behajtása iránt.

Mult évi működésünk egyes mozzanatai és részletei a következő pontokban vannak felsorolva:

I.

A s ű g á r ű t.

A sugárut kiépítése, a mennyiben ezt néhány, a megállapított homlokzatvonalon belül álló régi épület megengedte, egészen befejeztetvén, 1877. május hóban felülvizsgálat alá vonatott és október havában átvétetett.

Ennélfogva az összes munkáknak, ugy mennyisége, valamint költsége most már határozottan kimutatható. — Ezek a következők:

A. Földmunka 114,443 köbméter	85703	frt	3	kr.
B. Csatornaépítés	185857	„	20	„
C. Légszuszterendezés	32749	„	16	„
D. Vizvezeték: 85 db. öntöző vízműcsap	16150	„	—	„
E. Fák és ültetvények	37996	„	49	„
F. Burkolati munkák: Asphalt coulé és comprimé, minden- nemű szegélykövek, granit, trachyt	343062	„	88	„
G. Kocsiut faburkolata 36331 □ méter	363600	„	—	„
H. Gyalogló faszor utfelülete	6924	„	32	„
I. Lovagló faszor utfelülete	11486	„	18	„
K. A nyolcszög és körtér burkolata	16948	„	95	„
L. Rendkívüli munkák, ideiglenes kövezés, stb.	12284	„	61	„
M. Építési vezetőség	25000	„	—	„

A sugárut építési költségének főösszege: 1137762 frt 82 kr.

azaz: Egymillió egyszáz harminczhétezer hétszáz hatvankét forint nyolczvankét krajezár osztrák értékben.

A s ű g á r u t h o m l o k z a t i v o n a l á b a n a l e f o l y t é v b e n é p ű l t e k :

- a) Gróf Erdődy István nyaralója 107.203. szám alatt.
- b) Knorr J. emeletes nyaralója 116. szám alatt.
- c) Hübner J. kétemeletes lakháza 79. szám alatt.
- d) Gróf Keglevich-Batthyány Ilona melléképülete 135. szám alatt.
- e) Sztachó István toldaléképülete 131. szám alatt.

A s ű g á r u t m e l l é k u t e z á i b a n é p ű l t e k :

- 1) Szemlér Mihály emeletes nyaralója, hajtsárut 171. szám.
- 2) Schmidt Antal toldaléképülete névtelen utca 184. szám alatt.
- 3) Popelka L. M. lakháza, János-utca 165. szám alatt.

Telek eladások.

A sugárut építő vállalattal fennállott szerződésnek 1876. évi márczius havában történt felbontása alkalmával 155 ingatlanság jutván a fővárosi közmunkák tanácsa birtokába vissza, ezekből eladattak:

1876 - i k é v b e n :

Telek száma	Uteza	A v e v ő n e v e	Terület nagysága	Á r		
				frt	kr.	
138	Aradi utca	Temesváry és Reimann	160 ⁰ 1' 9"	20.116	60	
71		Pokupcsics Gyula	274 ⁰ 3' 0"	24.705	—	
a)		Auguszt Lipót	141 ⁰ 5' 0"	9.786	50	
b)		Piatrik Ferencz	132 ⁰ 0' 0"	11.748	—	
c)		Wittchen Kornél	124 ⁰ 3' 0"	3.423	75	
f)		Swoboda Anna	101 ⁰ 2' 0"	7.802	66	
109		Hieronymi Károly	381 ⁰ 5' 0"	10.302	92	
111		Szily Kálmán	381 ⁰ 5' 0"	10.302	92	
113		Rausch Gusztáv	381 ⁰ 5' 0"	10.363	50	
116		Knorr József	270 ⁰ 5' 0"	7.735	—	
118		Ray Ferencz és Emma	278 ⁰ 0' 0"	7.672	80	
120		Ugyanaz	285 ⁰ 5' 0"	7.974	75	
171		Szemlér Mihály	244 ⁰ 4' 0"	5.382	64	
172		Albrecht Ferencz	293 ⁰ 0' 0"	6.153	—	
174		Stachó István	203 ⁰ 5' 0"	3.669	—	
131		Hauer Antonia	442 ⁰ 2' 0"	11.080	45	
			4098 ⁰ 2' 9"	158.219	49	
1877-ik é v b e n .						
79		Hübner Nándor	231 ⁰ 0' 0"	20.790	—	
105	Huber Antal	394 ⁰ 5' 0"	18.557	17		
107	Gróf Erdődy István	406 ⁰ 1' 0"	9.990	25		
115	Landauer és neje	438 ⁰ 3' 0"	12.935	75		
203	Gróf Erdődy István	166 ⁰ 2' 0"	3.413	25		
204	Ugyanaz	191 ⁰ 0' 1"	4.202	31		
209	Hubatsek Alajos	200 ⁰ 3' 0"	4.010	—		
184	Schmidt Antal	174 ⁰ 2' 0"	3.138	—		
195	Gróf Keglevich Ilona	180 ⁰ 0' 0"	3.240	—		
198	Katzer Antal	507 ⁰ 3' 0"	11.672	50		
200)	Ugyanaz	602 ⁰ 2' 0"	10.836	02		
202)						
			3492 ⁰ 3' 1"	102.785	25	

Összesen tehát eladatott 28 telek 7590⁰ 5' 10" □ területtel, 261,004 frt 74 kr., azaz: kétszáz hatvanegyezer négy forint hetvennégy krajczár összegért.

Végül felemlitendőnek tartjuk még, hogy Temesváry vállalkozó által a sugáruton ideiglenes bazár-boltsorozat építettett.

Ezen építkezésre nézve a fővárosi hatóság és e tanács között véleménykülönbség forgott fenn, a mennyiben a fővárosi hatóság ezen ideiglenes boltokat nem találta elég diszeseknek, hogy azok a sugáruton helyt foglaljanak.

Mi ellenben éppen a sugárut érdekében tartottuk az építést megengedhetőnek, mert ez által a még sokkal disztelenebb, rozszant palánkok legalább részben eltávolítottak s másrészt az egész sugárutnak nagyobb élet, forgalom és közlekedés biztosítottatik.

A magyar kir. belügyminister ur a közmunkák tanácsa nézetéhez csatlakozott s ennek folytán az építés június havában tényleg megkezdett.

Ezen ideiglenes építkezés által a sugáruti telkek elárusítása egyáltalában nem nehezítettik, mert az egyes telkekre nézve 14 napi, legfeljebb 4 heti felmondási határidők lettek kikötve.

II.

Belső és nagy körút.

A) Belső körút.

A belső körút az osztrák államvaspályától, illetőleg a „London városához“ czimzett vendégfogadótól a botanicus kertig teljesen elkészülvén, az összes munkálatok utóvizsgálata az év elején eszközöltetett.

Bármennyire óhajtottuk volna a munkálatok folytatását és a Calvin-térnek és volt mézárós-utczának a vámházig leendő boulevardirozását, az ország és evvel kapcsolatosan a fővárosi pénzalap pénzügyi viszonyai ezt nemcsak meg nem engedték, sőt a jövő évre sines reményünk, hogy e munkálatok fogamatba vétethessenek.

Ekként a „London város“ és a botanicus kert közötti rész egy önálló egészet képez, s így kétségtelenül érdekesnek tartjuk azon munkálatok és összegek felsorolását és összeállítását, melyek a lefolyt évek sorában végrehajtottak, illetőleg kiadattak; ezek a következők:

Kőmivesmunkák	131525	frt	20	kr.
Kövezőmunkák	100128	„	25	„
Asphalt-burkolat	142395	„	10	„
Faültetés és kertészmunkálatok	20555	„	70	„
Gránit-kőneműek szállítása	96857	„	20	„
Trachyt-kőneműek szállítása	122327	„	66	„
Tört kavics szállítása	33982	„	90	„
Dunakavics szállítása	29900	„	63	„
Kőnemű csövek és iszapgyűjtők	8264	„	08	„
Egyszerű lámpaoszlopok	24930	„	10	„
Diszlámpaoszlopok	3261	„	85	„
Légszeszlámpakarok	10910	„	—	„
Lámpakarok rezesítése	3002	„	—	„
Vasanyagok és vasneműek	27828	„	17	„
Favéd-kosarak	5762	„	10	„
Mázoló munkák	1397	„	—	„
Iszapvedrek	1442	„	50	„
Vizvezetési munkák	28419	„	20 ¹ / ₂	„
Légszeszvezetési munkák	28323	„	62	„
Közuti vaspályavágányok áthelyezése	8062	„	47	„

Napdíjakra	12086	frt	—	kr.
Napszámosokra	6628	„	90	„
Uttisztítás	8669	„	69	„
Vizeldék felállítása	1691	„	57	„
Kőfaragó munkák	2087	„	77	„
Földhengerezés	1087	„	80	„
Vegyes apróbb költségek	13177	„	87	„
Összesen	874705	frt	33 ¹ / ₂	kr.

vagyis: nyolczszáz hetvennégy ezer hétszázöt forint s harminczhárom és fél krajczár osztrák értékben.

Az ezen költséggel kiépített belső körút legnagyobb része a fővárosi hatóságnak fenntartás és gondozás végett már átadatott, a rostély-utczától a botanicus kertig terjedő rész átvétele, illetőleg átadása iránt a bizottsági eljárásnak a legközelebbi év első havában leendő helye.

B) A nagy körút.

A törvény rendelkezésénél fogva a közmunkatanács csakis magának az ut vonalának épentartására levén hivatva, az utnak kiépítése pedig egyenesen a magánválalkozásra levén utalva, a még mindég kedvezőtlen viszonyok pedig az építési kedv újra felébredését még folyton gátolván, az út legnagyobb részében kedvező változást nem jelenthetünk.

De az osztrák államvaspálya-társaság, a vele kötött egyezmény (lásd a XII. fejezetet) értelmében indóházát felépítvén, szükségessé vált legalább ennek homlokzata hosszában az utat megnyitni és legalább ideiglenesen kiépíteni.

Az ut megnyitása és kiépítése ennél fogva az új indóház homlokzati vonala előtt 140 folyó méter hosszúságban, a megállapított egész szélességben, azaz: 37·39 méter (vagyis 20 öl) szélességben; az indóház határától pedig a Podmaniczky-utczáig 70 f. méter hosszúságban, csak ideiglenesen 15·17 méter (vagyis 8 öl) szélességben eszközöltetett.

A csatornázás kőmű agyagesövekkel, az indóház előtti járdák boulevardszerűen asphaltburkolattal, a járdák többi része pedig trachytburkolattal, a kocsit egész hosszában macadamszerűleg, a vízfolyókák trachytburkolattal állítottak elő.

Az utépítési munkálatok mint általános vállalkozó által, a tanács műszaki közegének felügyelete alatt, az osztrák államvaspálya-társaság által hajtottak végre.

A munkálatok mennyisége és azok költségei a következők:

I. Földmunka.

1) Leásás	2973·86 köbméter	1486	frt	93	kr.
2) Feltöltés	7736·45 köbméter	10057	„	39	„

II. Csatornázás.

3) Kőmű agyagesövek	396 f. méter.	3344	frt	—	kr.
4) Téglafalazat	21·77 köbméter	321	„	18	„
5) Téglaburkolat	1·99 □ méter	4	„	98	„
6) Fedkövek	3·75 □ „	75	„	—	„

7) Betonalapozás	1.15 köbméter	12 frt 94 kr.
8) Fakeretek	12 darab	153 „ — „
9) Vasrácszat	12 „	24 „ — „

III. J á r d a k é s z i t é s.

10) Gránitzegélykő	394 f. méter	1487 frt 50 kr.
11) Téglafalazat	49.15 köbméter	704 „ 81 „
12) Favédrácszat	40 darab	700 „ — „
13) Vaskeret	40 „	366 „ — „
14) Favéd-kosár	40 „	60 „ — „
15) Fák, rudakkal	40 „	254 „ — „
16) Asphalt coulé	1559.70 □ méter	7798 „ 50 „
17) Trachyt-burkolat	1630.95 □ méter	5904 „ 04 „
18) Béton	6.0 köbméter	67 „ 50 „

IV. K o c s i u t.

19) Gránitburkolat	1260 □ méter	14490 frt — kr.
20) Trachitburkolat	176 □ „	1012 „ — „
21) Régi burkolat átkövezés	1600 □ „	800 „ — „
22) Macadam	3979 □ „	4376 „ 99 „

V. V i l á g i t á s.

23) Lámpaoszlopok : 18 darab		1930 frt 14 kr.
24) Lámpakarok : 5 „		140 „ 60 „
25) Lámpa : 23 „		1193 „ 70 „
		56765 frt 20 kr.

Ezekhez még hozzászámítandó a tanács anyagkészletéből vett

12 darab vasrácszat		24 frt — kr.
40 „ favédkosár		540 „ — „
255 f. méter szegélykő		1280 „ 10 „

Az utépítés összes költsége 58609 frt 30 kr.

azaz : Ötvennyolcezer hatszáz kilencz forint harmincz krajczárban jelentkezik.

A földmunkákat, kövezőmunkákat és macadam-munkát Hirsch Sebestyén,
 a kőműves munkákat Pucher József,
 a faültetést Seiderhelm,
 a lámpaoszlopokat és lámpákat Schlick-féle társulat
 az asphaltburkolatot a Neufchateli asphalt-társulat készítette.

A szóban levő út munkálatai mult 1877. évi július végén megkezdettek és ugyan-
 ezen évi november végén befejeztettek.

III.

A főváros jobbpárti (budai) belterületének szabályozása.

A budai belterület általános szabályozásának tervezete csak 1876. évben készülhetvén el, az a fővárosi hatósággal folytatott tárgyalások alapján, kivéve néhány 6—8 részletet, melyek a jövő év elején lesznek végleg elintézendők, csaknem teljesen meg van állapítva.

A szabályozás főelvei és vonalai a következők, és ugyan:

I. A K e l e n f ö l d.

A szent Gellérthegyen alul létező ezen egész terület szabályozásánál három, a legújabb időben létesült körülményre kellett figyelemmel lenni és pedig 1-ször a Duna-szabályozás vonalára; 2-szor az összekötő vasut vonalára — melyek tényleg már készen állanak — valamint 3-szor a jövőre nézve megállapított azon hidra, mely a fővámház és Ráczfürdő között fogná a főváros két részét összeköttetésbe hozni.

Az ekként körvonalzott terület szabályos utak, utczák és terekre lettek felosztva. — A tervezett három főut, melyek a szabályozásnak mintegy tengelyét képezik, az egyik a Dunapart mentében tervezett főközlekedési út, másik a fehérvári út és a harmadik az építendő hidhoz vezető körút.

Ezen terület egyik kiválóbb része — mert tényleg már létező adatokkal kell számolnunk — a sósfürdők környékének rendezése.

II. T a b á n.

A tabáni szabályozás a már létező házak és utczák lehető figyelembe vételével állapított meg úgy, hogy e szabályozás csak lassanként egyes építkezések alkalmából fog esetről esetre létesíttetni.

Kiválóbb részei:

a) A Dunapart, illetőleg a jelenleg alig 5—6 öl széles partútnak a sáros- és rudasfürdők között a folyam felé legalább is 10 ölre leendő kiszélesítése. — Ezen partút jelenleg is az egyedüli út, mely a fővárosból az ország Dunántúli részeibe vezet, jelenleg is igen élénk, nagy forgalomnak örvend s jelentősége a fővárossal kapcsolatosan kétségtelenül mindinkább emelkedni fog. — Okvetlenül szükségesnek mutatkozott tehát ez utat a jövőben legalább is 10 ölre kiszélesíteni, annyival inkább, mert ez ellen a Dunaszabályozás szempontjából sem forog fenn nehézség.

b) A gellérthegyi sziklacsoportok, melyek úgy az alantas házakra, valamint az elterülő partútra nézve folytonos veszélyt képeznek, el lesznek távolítandók, mi iránt a tárgyalások folyamatban is vannak. Ezen eltávolítással egyidejűleg a Gellérthegy har-

mad magasságában egy sétányút lett tervezve, mely egyrészt az egész környék szépségét emelné és másrészt közlekedési úttal szolgálna a Gellérthegy déli oldalán épült és épülő nyaralókhoz.

c) Az ördögárokknak a Dunába való betorkolásánál a Dunaparton egy szabad tér tervezetett, melyen esetleg vásárcsarnokok lesznek felállíthatók.

III. Krisztinaváros.

E városrészben a meglévő házak és utcák lehető kimélete mellett az egyes utak és utcák irányai tüzetesen megállapítván, kisebb-nagyobb módosításokkal megmaradnak.

Kiválóbb részei a szabályozásnak:

- a) A Lógodi (kertész) utca szabályozása.
- b) A „naphegy“ rendezésének tervezete, mely szerint e terület annak idejében kiépített városrészé lesz átalakítandó.
- c) A beboltozott ördögárok környékének rendezése.
- d) A vérmező építési teleppé leendő átalakítása és rendezése.
- e) A városmajor rendezése és az „Eccé homo-rét“-nek háztelkekké leendő átalakítása.
- f) A temetőnek, különösen a hozzáférhetés tekintetében való rendezése.

IV. Viziváros.

E sűrűen beépített városrészben a meglévő utcák csaknem mindannyian meg lettek tartva, s itt a szabályozás leginkább a vonalok kiigazítására szorítkozhatott.

Egyes főbb szabályozások, melyek már régebben meg lettek állapítva és részben már végre is hajtva, a szabályozási tervbe csak újabban felvették.

Ilyenek:

- a) Az Albrecht-út kiszélesítése és szabályozása.
- b) Az Elipse (sétány) és környékének rendezése.
- c) Az Ilona-út és környékének rendezése.
- d) A híd- és jégverem-utcák rendezése, illetőleg új feljárók építése.
- e) A Dunapart szabályozása és rendezése.
- f) A bécsi kapuhoz vezető feljáró út és az ezzel kapcsolatos utcák rendezése.

V. Országút és Ujlak.

Az egyes utcák szélességének és szabályozási vonalainak megállapításán kívül, mi csak az egyes házak újjáépítése alkalmával lesz esetről esetre végrehajtható, kiváló figyelmet érdemelnek:

- a) A Margithid környékének, vagyis a királyhegy-utca, régi főutca és Dunapartnak szabályozása.
- b) A Margithidtól kiinduló budai körút tervezetének megállapítása.
- c) A Klemm-féle téglavető és evvel kapcsolatosan a régi főutca, zöldoszlop-utca és a rózsahegy rendezése. — A téglavető, ha idővel felhagyatik, az ott történt ásatások folytán csakis nyilvános sétahelylyé lesz átalakítható, melynek azonban csak szélei lesznek kocsival megközelíthetők.

d) A mecset-utca folytatása, valamint egy párhuzamos út tervezete. Ezen két útnak csak a távolabb jövőben lehetend értéke, midőn ezen kiválóan szép kilátással bíró hegyoldal nyaralók vagy laképületekkel és kertekkel birand.

e) Az ujlaki sz.-háromság-tér rendezése.

VI. A vár.

E szép fekvésű és egészséges városrészben az utcák és terek alakulása már maga a várhegy alakzata által adatván meg, a szabályozás csakis a meglévő utcák részbeni kiszélesítésére vagy vonalainak némi módosítására szoritkozhatott. — Csak egy kiválóbb intézkedés történt, a mennyiben kimondatott, hogy a fehérvári kaputól a bécsi kapuig terjedő sétány a vár keleti oldalán és pedig a Ferencz József kapuig nyerjen folytatást. Ez eszme kivitele nagy nehézségekbe nem ütközik, mert a szükséges terület csak néhány ponton van kiépitve.

Az óbudai belterület szabályozásának tervezete szinte elkészült s jelenleg tárgyalás alatt van.

Az egész jobbparti belterületen a szabályozási vonaloknak a helyszínén való kitüzése és az egyes utca sarkpontoknak trigonometriai úton leendő megállapítása a jövő évben fog megindittatni.

IV.

Az Ilona-út környékén eszközölt szabályozási munkák.

A királyi főgymnásium építése folytán a környéken sürgősen szükségessé vált munkálatok, miként ezt a múlt évi jelentésünkben bővebben előadtuk, még 1876-ban befejeztetvén, a lefolyt évben e munkálatok utóvizsgálata eszközöltetett.

Nevezetesen: a) az Albrecht-út folytatása, valamint az Ilona-lépcső munkálataira nézve az egy évi jótállás 1877. évi július 1-én történt lefolyása után a munkák megfelelő karban találtattak és az illető vállalkozók a további szavatosság alól feloldattak.

Ez utóvizsgálat kapcsában a Paulovics és Weixlgärtner-féle telkeken épített támfalak az illető telekbirtokosok tulajdonába bocsájtattak azon világos kötelezettséggel, hogy e falak jó karban tartásáról gondoskodni tartoznak és e czímen a tanács irányában sem a jelenben, sem a jövőben semmiféle követelést nem támaszthatnak.

b) Az Ilona-út rendezése körül eszközölt munkákra nézve a jótállási idő 1877. szeptember havában telvén le, az utóvizsgálat 1877. november 7-én eszközöltetett s a munkák szintén megfelelőknek találtatván, vállalkozók a szavatosság alól felmentettek.

A főgymnásium bejárása előtt Cathry vállalkozó által próbaképen lerakott műcserkő járdaburkolat csak két, illetőleg 3 év alatt levén átveendő, az utóvizsgálat tárgyát nem képezhette. — Egyébiránt a műszaki közegek jelentése szerint az eddigi egy évi használat után a legjobb állapotban találtatván és igen jónak bizonyult.

Felemlitendőnek tartjuk még, hogy a fővárosi hatóság által a lépcső mentében fák lettek ültetve és több helyen nyugpadok lettek felállítva; továbbá, hogy a készített járdáknak az illető telektulajdonosok által viselendő 3259 frt 90 krnyi költségrészletének behajtása iránt a szükséges intézkedések megtétettek.

V.

Az ördögárok beboltoztatása.

Hogy e nagy mivelet a lefolyt évben teljesen be nem fejeztetett, ennek oka abban rejlik, hogy a vállalkozók a munkálatokat — az egyes házakra vonatkozó jogi kérdések akadályt képezvén — csak későn, június 21-én indíthatták meg.

Daczára ennek azonban a munka mégis annyira haladt, hogy a művek az 1878. évi építési időszak első felében leendő befejezése bizton várható.

A lefolyt évben épített csatornarész a fehérsas-tér és a Dunapart között fekszik; ebből a fehérsas-tér és Ráczfürdő közötti részt 41° 1' 6" hosszasságban az eredeti szerződés alapján Buzzi és Kéler — a többi 258·20 folyó méter hosszú részt pedig az új vállalkozók Holzspach A. fiai és Thunhardt József hajtották végre.

A munka végrehajtása ezéjából 10 ház volt kisajátítandó (516, 520, 521, 522, 523, 527, 529, 567, 568, 569. sz. a.), melyekből hét az ördögárok mentében, három pedig a Dunaparton állott. — E házak az 1875. évi catastropha által többé-kevésbé megromgáltattak. A hét benső ház kisajátítási ára kerekszámban 60.000 frt, a három parti ház ára pedig 98.000 frt.

A Buzzi és Kéler által a fehérsas-tér és Ráczfürdő közötti 41° 1' 6" hosszáságu részben végrehajtott munkálatok a következők:

földkiemelés	222 0' 10' köből
földfeltöltés	162 3. 0 „
alapfalazás	21 1. 10 „
egyenes téglafalazat 3' vastag	107 2. 4 „
fenékboltozat (körzet) 1' vastag	163 2. 0 □öl
téglaboltozat 18" vastag	46 1. 4 köből
pótfalazat	45 2. 0 „

Ezen munkák után deczember 31-ig 31.400 frt lett utalványozva s ekként ezen csatornarész a felső felület kisimitásáig teljesen készen áll.

A Ráczfürdő és a Duna folyam közötti 258·20 folyó méter hosszáságu részben végrehajtottak a Ráczfürdő és a zsilip, valamint a zsilip és Duna közötti kőműves munkák, úgy hogy a torkolat előtti zártöltés a jégzajlás beállása előtt eltávolítható volt.

Az egyes tételek a következők:

földkiásás	10713 köbméter
sziklarepesztés	400 „
földfeltöltés	9500 „
alapfalazás	844 „

egyenes téglafalazat	1932 köbméter
téglaboltozat	658 □ méter
csatorna-körezet (tégla)	636 „
pótfalazás	719 köbméter
beton	16255 „
faragott kövek elhelyezése	357 „
mellécsatorna falazat	360 „
az úttest és járdák közötti falazat	157 „

Ezen munkák után a vállalkozóknak Holzspach A. fiai és Thunhardt Józsefnek összesen 106.000 frt lett utalványozva.

A munka mindkét vállalkozó által szabályszerűen és helyesen eszközöltetett.

Habár az egész nagy mű tényleg nincs is még egészen befejezve, mégis annak főczéljai már jelenleg is el vannak érve, hogy t. i. az összes vizek, melyek e csatornába nyomulnak, akadálytalanul és nagy gyorsasággal a Dunába ömölnek; hogy a házak alatt létezett rosz, elégtelen és veszélyes csatorna meg lett szüntetve, végre hogy a közegészségileg annyira ártalmas nyílt árok a város lakott részében többé nem létezik.

VI.

A jobbparti (budai) terület felosztása gyárak tekintetében.

Kapesában a budai terület általános szabályozásának, — melyek tervei az év utolsó napjaiban érkeztek vissza a fővárosi hatóság által tett észrevételekkel, — és néhány fennforgott eset alkalmából szükségesnek találta a tanács a jobbparti területnek a gyárak tekintetében leendő felosztását is megállapítani, miként ez a balparti területre nézve már régebben megtörtént.

A kiindulási pontok, melyek e felosztás tervezésénél szem előtt voltak tartandók, a terület fekvése, az uralkodó szelek és a folyam iránya. — Továbbá figyelembe volt vevendő, hogy oly terület, milyen a pesti oldalon a befásítási terület és melyen gőzerővel működő gyárak egyáltalában nem volnának engedélyezhetők, a budai oldalon nem volt kijelölhető, mert a budai nyaraló vidékek Svábhegy, zúgliget, Lipótmező, rózsadomb stb. már helyszini fekvésük, a város forgalmától és a Duna vizétől való távolságnál fogva sem a jelenben, sem a jövőben nem lesznek alkalmasak gőzerővel működő gyártelepek létesítésére.

Ezen szempontból kiindulva

a) A város belső részében, mely a várt és vizivárost foglalja magában, csak 5 lóerejű gőzgépek felállítása tartatnék megengedhetőnek.

b) Ezen területen kívül az egész többi területen bármely lóerejű gőzgépek felállítása fogna megengedtetni.

c) A bűzös, valamint feltűnő zajjal járó üzleti telepek és gyárak a nálunk uralkodó szelek irányzatánál fogva csakis a szt.-Gellérthegy alatt a Kelenföldön lesznek engedélyezhetők.

Ezen felosztási javaslat végleges megállapítás előtt észrevételeinek megtétele céljából a fővárosi hatósággal lett közölve.

VII.

Vizvezeték.

Hogy a főváros ezen nagyfontosságú ügyében történekről lehetőleg hű vázlatot nyujtsunk, czélszerűnek tartjuk ebbeli előadásunkat három részre osztani.

Az első részben a kisebb és ideiglenes intézkedések sorozatát adandjuk; a második részben a baloldali (pesti) vízvezeték nagyobbszerű kiterjesztése, illetőleg állandósításával; a harmadik részben a jobboldali (budai) általános vízmű létesítésének előmunkálataival fogunk foglalkozni.

A)

Az 1877. év folyamában következő kisebb vízvezeteki terjesztések és csőfektetések lettek tárgyalás alá véve.

I. A D u n a j o b b p a r t j á n (Budán.)

a) Az I. kerületi bécsi kaputér, Szegényház-utcza (János-utcza), Donati-utcza, Mária-tér és környékére a vízvezeték, illetőleg csőhálózat kiterjesztése, a szükséges tüzesapokkal és 2 nyilvános kut felállításával.

b) Az I. kerület városháztér, Uri-utcza, Fortuna- és Logody-utczákra (Kertész-utcza) valamint a várbeli közsétányra (bástya) a vízvezeték kiterjesztése, a szükséges tüzesapokkal, és az evangélikus templom mellett egy kutnak felállítása.

II. A D u n a b a l p a r t j á n.

a) A IX. kerületi közvágóhidhoz vezető csővezet a Mester, Liliom-utczák és Soroksári út mentében.

b) A VII. kerületi Vörösmarty és Eötvös-utczai csőfektetés.

c) A Calvin- és Bakáts-terek közt elhelyezendő tüzesapok.

d) A Mátyás-téren felállítandó nyilvános kut.

e) A közvágóhid belsejében berendezendő csővezet és tüzesapok.

Mind e munkálatok a Vörösmarty-utczai csőfektetés, a Gyár-utczai tüzesapok felállítása és a közvágóhid belső berendezésének kivételével, végre is lettek hajtva.

Azon kívül az 1876. évben folyt tárgyalások alapján a VII. ker. Dohány-utczai csővezetnek a Rottenbiller-utczáig való kiterjesztése, és a városligetnek csőhálózattal és öntöző csapokkal való ellátása is eszközöltetett.

Egészben a fektetett csövezetnek hosszasa volt	
a Duna jobbpártján:	2770 folyó méter csövezet. 4 darab tüzi csap. 17 „ öntöző csap. 2 nyilvános kut.
a Duna balpártján:	15444 folyó méter csövezet. 62 darab tüzi csap. 334 „ öntöző csap. 1 nyilvános kut. 1 „ vizelde.

A csőhálózatnak összes hosszasaából 12215 folyó méter a városligeti hálózatra esik.

Az összes költség volt	115953 frt 84 kr.
Ebből a Duna jobbpártjára esik	18038 frt 41 kr.
A Duna balpártjára esik	97915 „ 43 „

Ez összegnek majdnem fele — azaz: 52000 forint a városligeti csőhálózat által okoztatott, mely művelet a költségelőirányzatnál körülbelül 12000 forinttal többbe került, mert utólag a városligeti fásor csövének a sugáruti csövezettel való összeköttetése is eszközöltetett és az öntöző csapok száma is megtoldatott.

A lefolyt évben a vízvezetéki csövezet házi szükségletek fedezésére bevezettetett a jobbparti részeken	83 házba.
a balparti részben	1825 „
Összesen tehát: 1908 házba.	

B)

A baloldali (pesti) vízmű-telep kiépítése. — A Duna balpártján a hajóhivatali telken Lindley Vilmos terve szerint létesített vízmű, a víz iránt a lakosság körében mind hangosabban felmerülő követelményeknek és igényeknek többé megfelelni képes nem lévén, a főváros annak kiterjesztését kívánta létesíteni, mire nézve Wein vízvezetéki igazgató még 1876-ban egy tervvel lépett fel.

E terv szerint a hajóhivatali telken fennálló telep akként volna kiegészítendő, hogy egy 300 öl hosszú, 5 láb ürbeni átmérőjű, vízszintesen a Duna szempontja alatt 16 lábnyi mélységben fekvő szűrőkut, az ehhez megkívántató közlekedési csövekkel és aknákkal gépház, kőszénraktár, kémény stb. létesítsék, hogy két új, egyenként 80 lóerejű gőszivattyugép és 6 egyenként 30 lóerejű Cornvallis gőzkazán állítsák fel és evvel kapcsolatosan a fennálló csőhálózat addig terjesztessék ki, hogy a Duna balpártján fekvő városrészek összes lakossága szűrt vízzel ellátsák.

Ezen javaslat a fővárosi közgyűlés 1876. évi június hó 28-án tartott közgyűlésben — miután az ily ideiglenes beruházásokra kért egy millió forint sokaltatott, — megbukott és a vízvezetéki igazgatóság felhivatott, hogy kimerítő javaslatot tegyen egy állandó vízmű iránt, melyből az egész balparti lakosság vízzel ellátsák.

A vízvezetéki igazgatóság azonban ragaszkodott tervéhez, azt újabb bizottsági tárgyalások után ismét a közgyűlés elébe terelte és ez, ugyan azt a javaslatot 1876. december hó 27-én 864. szám alatt kelt határozatával most már elfogadta és további illetékes tárgyalás végett a közmunkatanács elébe terjesztette.

A közmunkatanács a nagyfontosságú kérdés minden egyes részletére nézve felvilágosítást kívánván szerezni, egy vegyes bizottság alakítását hozta javaslatba, mely azután üléseit több meghívott szakértő közreműködése mellett 1877. évi május és június havában meg is tartotta. — E tárgyalások azonban — sajnálattal kell megjegyeznünk, — nemcsak semmiféle közeledést nem eszközöltek, hanem még a kiválóan szakemberek is, egymással ellenkezőleg nyilatkozván, a nézetek ellenkezése még élesebbé vált, sőt némely irányban még újabb talányt is teremtettek, mert például Wein ur egész javaslatát arra alapítja, hogy a nyerendő víznek $\frac{1}{3}$ -da alantas forrás-víz, $\frac{2}{3}$ -da pedig Dunavíz, holott azon szakférfiak, kik e javaslatot pártolják, például Ballo és Szabó tanár urak, egyenesen tagadják, hogy abban Dunavíz is foglaltatnék, a mit különben nem is tartanak kívánatosnak.

A közmunkatanács ezek után az ügyet saját keblében behatóan és részletesen tárgyalván, a Wein-féle tervezet ellenében a következő észrevételeket tette:

I. A hajóhivatali telken felállított vízmű Lindley által mint ideiglenes lett tervezve, a városi közgyűlés által mint ideiglenes lett építve és évek hosszú során által csakis mint ideiglenes türegett. — Kétséget nem engedőleg bizonyítják ezt a fővárosi közgyűlésnek határozatai, s különösen azon csaknem éles tárgyalások, melyek Pest városa és a magas kormány között az újpesti sziget iránt voltak folyamatban, s melyekben épen a főváros részéről határozottan állittatik, hogy a legalkalmasabb hely az újpesti sziget, s hogy minden áron meg kell azt szerezni, hogy a lakosságra nézve veszélyes állapot megszüntessék. — A kormány a főváros közegészségi követelményének sulya alatt a szigetet ezelőtt 5—6 évvel átengedte és most az állittatik, hogy e szigetre jelenleg tulajdonképen nincs is szükség, mert a lakosság érdeke épen azt kívánja, hogy a jelenlegi vízmű-telep azon a helyen, hol az most van, állandósíttassék. — Mert hogy a szándékolt kiterjesztés által a jelen ideiglenes telep végleges vízművé változik, bizonyítja magának a javaslatnak célja, hogy t. i. az egész balparti lakosság vízzel elláttassék, de bizonyítja különösen magának Wein urnak nyilatkozata (az 1-ső általános kérdésre adott válaszában,) melyszerint az állandóan fogná a balparti lakosságot vízzel ellátni. — A kiterjesztett vízmű tehát, — a mennyiben emberi mű, egyáltalában állandó, — végleges fogna lenni.

II. Eltekintve azonban attól, mit tart valaki ideiglenesnek vagy állandónak, az a kérdés, helyes-e, hogy ezen helyen a vízműtelep nagyobbíttassék és hosszabb időre biztosíttassék-e vagy sem? — Nem akarjuk felhozni azon nehézségeket, melyek ez ellen a főváros általános szabályozásának vagy csatornázásának tekintetéből felhozhatók, de egy pillantást vetve a főváros térképére, tagadhatlan az, hogy e telep a fővárosnak csaknem szívében fekszik s hogy az egész terület, hol e vízmű kiterjesztetni szándékoltatik, t. i. a lánczhid és Margithid között, ha egyáltalában van jövője Pest városának, igen rövid idő alatt és pedig tömören ki fog épülni. — Már pedig végig tekintve Europa és Amerika valamennyi városain, igen sok különfélelvel találkozunk ugyan a vízvezeték elhelyezésére nézve, de nincs egyetlen egy város sem, mely a maga víznyerő telepét a saját maga kellő

közepében helyezte volna! Ez olyan tény, mit tagadni nem lehet s ha ma arról volna szó, hogy egy csekély ideiglenes víztelep hová állíttassék, épen az egész mivel világ példájára ellenezni kellene, hogy az a hajóhivatali telekre építtessék; még inkább kell ezt tenni tehát akkor, midőn egy végleges vízműről van szó oly városban, mint Pest, melynek jövő fejlődése épen ezen területen várható csaknem biztosan!

III. Hogy a jelen vízműtelep kiterjesztésének és így állandósításának eszméje egészen új és mintegy erőszakos módosulása az eddigi nézeteknek, legfényesebben igazolja azon körülmény, hogy a fővárosi hatóság épen egy végleges vízmű helyének kipuhatolása céljából talajfuratásokat rendelt el s hogy az eljáró bizottság furatásokat eszközölt is mindenütt, csak *ott nem*, hol a vízmű jelenleg kiterjesztetni szándékoltatik, mert akkor még senkinek sem jutott eszébe, hogy e helyen végleges vízmű építtessék, hanem mindenki azon nézetet táplálta, hogy ez ideiglenes telepet mihamarább meg kell szüntetni. — S így a vegyes bizottság, midőn Wein ur javaslatát tárgyalta s ezen sajtósági furatási hiányról értesült, kénytelen volt a tervezett helyen furatásokat elrendelni. — Ezen furások befejezvék, s miként értésünkre esett, oly eredményt tüntetnek fel, hogy azok folytán a javaslat már némi módosulásokat igényel, melyek azután utóbb a részletes tervek kidolgozásánál fognak kifejezést találni.

IV. Nézetkülönbség uralkodik arra nézve, hogy a nyert, illetőleg nyerendő víz Dunavíz-e vagy alantás forrásvíz? Wein ur azt állítja, hogy vízének $\frac{2}{3}$ -da Dunavíz; a javaslatát pártoló szakértők azt mondják, hogy abban nincsen Dunavíz! E szerint bajos meghatározni, kinek van igaza, de mégis egy tény, hogy a víz egészen vagy részben vagy a Dunából, vagy pedig az alantás forrásokból származik; tertium non datur. — Vegyük fel, hogy Wein urnak van igaza, hogy a nyerendő víz legnagyobb része Dunavíz. Ekkor bizonyítani sem kell s minden laicus érti, hogy a hajóhivatali telek, mely fölött a város pöcze és egyéb csatornáinak része már leömlött, nem alkalmas hely s hogy az egész világ példájára egy, a városon felül fekvő helyet kell keresni. — De tegyük fel, hogy alantás forrásvizet akarunk. Ekkor ismét a talajvizsgáló bizottság jelentése szerint az újpesti kikötő szigetén levén a leghatalmasabb homok és kavicsréteg, ezen hely látszik legalkalmasabbnak a végleges vízmű iránti tanulmányozás, illetőleg egy próbakut felállítása tekintetéből. Tehát akár Dunavíz, akár alantás forrásvíz, akár mit kívánunk, a végleges vízművet jelen helyére tenni nem lehet.

V. Wein ur állítása szerint az eszközzendő mélyítés és kiterjesztés folytán 600.000 köbláb víz lesz naponként nyerhető. — Eltekintve a számtól és annak elégtelenségéről most csak a nyerendő víz minőségéről kívánunk szólni. — Constatált dolog, hogy ugyanazon víz-medenczéből, melyből Wein ur meritendi vizét, a felső gőzmalmok már éveken által meritik vizüket, de e mellett a tapasztalás azt tanúsítja, hogy míg a régibb malmok ezelőtt 20—25 évvel már néhány ölnyi mélységben kitünő vizet nyertek, addig az utóbbi években, a mint a környékbeli kutak szaporodtak és a vízmerítés fokozódott, a kutakat mindinkább nagyobbítani és mélyíteni kellett, a víz pedig az erőszakolt merítés folytán mindinkább rosszabbult olyannyira, hogy már gyári célokra igen, de inni vagy más házi célokra már koronként kevésbé használható.

Nem fektetünk ugyan nagy sulyt a malmok beadványára, mert ha víziük elvo-

natik, úgy mint a budai malmok a Dunából fognak egyenesen vizet meríteni, mi céljaiknak teljesen megfelelő. Szem előtt tartva azonban a most felsorolt tényleges tapasztalatokat, bizonyára jogosult azon feltevés, hogy ugyanazon vízmedenczében ugyanazon, csak még fokozott mértékben eszközözlendő erőszakos vízmerítés ugyanazon eredményt fogja szülni, t. i. hogy a víz mindinkább rosszabbuland, s még az ideiglenes víztelepnek jelenlegi jó vize is meg fog rontatni, mely feltevés azáltal is tápláztatik, hogy a vegyes bizottságban részt vett szakértők nyíltan kijelentik, hogy a víz jövő minőségéért felelősséget nem vállalhatnak.

VI. Feltéve azonban, — de meg nem engedve — hogy a víz minőségében nem fog rosszabbulni, azon második főkérdés támad, vajjon a szándékba vett kiterjesztés által a kilátásba helyezett 600.000 köbláb víz csakugyan nyerhető lesz-e? Más városok példája e tekintetben egyáltalában nem biztató, így például a bécsi „Kaiser Ferdinand-Wasserleitung“-nál az eszközölt mélyítések és kiterjesztések egyáltalában nem vezettek kedvező eredményre és a kiszámított többletnek csak igen csekély része lett elérve. — Wein ur bizonyítja ugyan, hogy e 600.000 köbláb biztosan el fog érteni; de ezt ismét ugyanazon számítási alapokon kiindulva Beiwinkler szakértő határozottan tagadja. — A többi szakértők pedig, mint Dr. Szabó, Balló, Zsigmondy, Nendtwich legfeljebb csak reményüknek adnak kifejezést, de arra nézve semmiféle felelősséget nem vállalnak.

VII. Feltéve azonban, hogy e két utolsó pontban előadottak daczára csakugyan 600.000 köbláb jó víz lesz naponként nyerhető, — mit nem hiszünk — még akkor is az a kérdés, vajjon e 600.000 köbláb elegendő-e? Erre a felelet más városok példájából és saját különleges viszonyainkból meríthető. — Más városokban köztudomás szerint 4—5, sőt 6—7 köbláb számíttatik naponként egy főre. — Ha tehát csak a legesekélyebb mennyiséget, azaz: 4 köblábat számítunk a főváros balpartjának az utolsó népszámlálás szerint kimutatott 225—230.000 főnyi lakosságára, a napi vízszükséglet már 920.000 köblábra rugna, holott Wein tervezete szerint csak 600.000 álland rendelkezésre. — Figyelembe véve azonban sajátlagos climaticus viszonyainkat, melyek például a németországi városoknál sokkal kedvezőtlenebbek, de különösen figyelembe véve az egészségre oly ártalmas portengert, mely környez, s mely csakis bő vízfogyasztás által győzethetik le, végre figyelembe véve, hogy az általános csatornázásnak minden tervezete, a csatornák öblítését említi alapfeltételül, mi nagy vízmennyiséget igényel, — bizton állíthatni, hogy a felvett 4 köbláb sem elegendő, s más kedvezőbb fekvésű városok példájára s magának a főváros közgyűlésének határozata szerint is legalább 5 köblábat kell számítani, mi naponként a felvett lakosságra 1,150.000 köbláb szükségletet ad.

Ha tehát csakugyan nyeretik is naponként 600.000 köbláb jó víz — mi távolról sem bizonyos — akkor a most szándékolt kiterjesztés után ismét ott leszünk, a hol ma vagyunk, t. i. hogy a lakosság igényeit, az egészségi állapot követelményeit ki nem elégíthetjük. — Már pedig ennek beállítására maga Wein ur is elismeri (a kérdésekre tett válaszában), hogy az ideiglenes vízművet még újabban is kiterjeszteni már nem lehetend, s így kétségtelenül helyesebb mindjárt egy megfelelő végleges vízműről gondoskodni.

VIII. A javaslat mellett egyik főindokul felhozatik, hogy elfogadása esetében az összes balparti lakosság aránylag rövid idő, körülbelül 1 év alatt fog vízzel elláttatni. — Eltekintve attól, vajjon a tervezett mélységben eszközözlendő munkák ez idő alatt telje-

síthetők-e, mit szívesen elhiszünk, s eltekintve attól, hogy elegendő jó vizről — a fentiekben előadott meggyőződésünk szerint — szó sem lehet, ez indokot sem fogadhatjuk el, mert ugyanazon idő alatt, vagy legalább nagyon kevéssel hosszabb idő alatt a czélnak teljesen megfelelő végleges vízművet más helyen szinte elő lehet állítani, mert a munkatöbblet csak is a csőfektetési többletből áll. Ha például az újpesti szigeten, a talajfurásokat eszközölt bizottság javaslatához képest a próbakut felállítása azonnal megindíttatik, — mi két-három hó alatt megtörténhetik s a végleges vízmű helye megállapíttatván, a munkák azonnal megindíttatnak, körülbelül ugyanazon idő alatt egy teljesen megfelelő vízművel rendelkezendünk, melyre nézve az eddig előadott alapos aggályok nem létezendnek.

IX. Ha a hajóhivatali telken elegendő jó víz nem lesz nyerhető, pedig a fentiek szerint elég soha sem lesz — akkor ezt szűrt Dunavizzel pótolni nem lehet, mert e helyen pótszűrőket felállítani egyáltalában lehetetlen. — Ha ellenben a pesti szigeten, azaz : sokkal bővebb alviz medence felett állíttatnék fel a végleges vízmű, s a szakértők emberi számítása ellenére nem volna elég az annyira kiemelt alantas forrásvíz, akkor azt rögtön szűrt Dunavizzel lehetend pótolni s így a főváros vízszükséglete minden eshetőség ellenében biztosítva leend.

Igaz ugyan, hogy a szakértők némelyike kívánatosabbnak tartja a forrásvizet a folyam vizénél ; igaz ugyan, hogy némelyek a mesterséges szűrők rendszerét elavultnak tartják: de utoljára a főváros érdeke mégis inkább leend megóva, ha biztosan kap tiszta szűrt Dunavizet — hiszen Wein saját állítása szerint a mai víz is $\frac{2}{3}$ -ban Dunaviz, — mintha semmiféle vizet sem kap.

S e tekintetben czélszerű volna, ha a tisztelt fővárosi közönség a Budán 25 éven át fennálló udvari vízművet, vagy a most épült új vízművet közegeinek tanulmányozására ajánlaná, mely két vízmű a mesterséges szűrők rendszerén épült, egyenesen Dunavizet szállít az udvar használatára s mely víz jónak s egészségesnek találtatott. — Egyébiránt e viz elemzését meg is indítottuk s Balló urnak erre vonatkozó első jelentését másolatban ide is zárjuk.

X. A tervezet kivitelére előterjesztett költségvetés beható bírálatával sem a vegyes bizottság, sem mi nem foglalkoztunk ugyan, de mégis kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy az előállítási költségeknek egy fél év alatt, — midőn a közgyűlés múlt év június havában a tervezetet visszaveté — oly tetemesen történt leszállítása kiderítve és igazolva ninesen, s hogy például avatott szakértők állítják, hogy a szempont alatt 16 lábbon fekvő alagfolyó öle a felvett 370 frttal bajosan lesz építhető, továbbá, hogy az új gép és gépházra felvett költség is egészen a mostani kiterjesztés rovására szoritandó, ha áll az, hogy ezek nem annyira a vízszállítás, mint inkább az alagmunkálatok eszközlése szempontjából szükségesek, mely feltevés mellett azon körülmény is szóll, hogy Wein ur a városligetre való kiterjesztés esetében nyíltan kimondá, hogy a vízajtó gépek elég képességgel bírnak az egész város területét szüretlen vízzel elláthatni.

Eltekintve azonban ezen költségvetéstől, miután a fentiek szerint a vízmű a jelen helyen egyáltalában meg nem maradhat és az állandó vízmű felállításának szüksége épen a víz elégtelensége folytán egy-két év lefolyása alatt okvetlenül be fog állani, bármely összegnek a meg nem maradható vízmű bővítésére egyenesen pazarlásnak tekintendő, mely

összegek sokkal hasznosabban és biztosabban fognának az állandó vízmű létesítésére fordíttatni.

Mindezek folytán a közmunka-tanács a Wein-féle javaslatot a főváros érdekében hasznosnak és célhozvezetőnek nem tartotta és annak végrehajtásához beleegyezését meg nem adta.

A fővárosi hatóság ellenben ragaszkodván a maga nézetéhez, ezen ügy az 1870. X. t. cz. értelmében döntő határozathozatal végett a nagyméltóságú magyar kir. belügy-minister urhoz lett felterjesztve, ki végleges elhatározása előtt az év utolsó napjaiban újabb vegyes bizottsági tanácskozmány egybehívását helyezte kilátásba.

C)

A jobb oldali (budai) vízmű iránti előintézkedések.

A mult évi jelentésünkben közzétett program és abban foglalt elvek alapján a fővárosi hatóság két vízvezetéki tekintélyt Salbach I. és Gill I. urakat hívta fel tervek készítésére.

Nevezett urak e felhívásnak meg is feleltek s terveiket Salbach már július havában, Gill pedig november havában be is nyújtották.

Azonkívül a londoni vízvezetéki cég Klein és Fraser által 30000 forint előleges óvadék letétele mellett egy harmadik tervezet lőn benyújtva.

Mind a három terv elbírálás és véleményezés végett, a mult évi programhoz képest megalakított bíráló bizottsághoz lőn utasítva.

E Jury működését a jövő év első napjaiban meg fogván indítani, alkalmasint még ez idén fontos határozatok fognak, a már annyira sürgetett ügyben hozatni s a budai vízvezeték kérdése talán végre a tettek mezejére kerülend.

VIII.

Kövezés és burkolás.

A főváros egész balparti területét átölelő általános lejtészini tervezet, mely minden helyes kövezés és burkolás alapfeltételeit képezi, a lefolyt évben véglegesen befejeztetvén, s a bizottsági tárgyalásokon is átmenvén, a fővárosi hatósághoz lett átszarmaztatva, s ezentul minden magassági kérdésekben zsinormértékül szolgáland.

Ezen lejtészini munkálat ismét oly mű, mely sok idő és fáradsággal lön előállítva, s melyre a tanács méltán büszke lehet, mert habár annak üdvös következményei csak esetenként nyilvánulandnak, az még is egyik főfontosságú alapföltételét képezi a főváros szabályozásának, melynek hiányát az utóbbi években számtalanszor fájlaltuk.

Áttérve a lefolyt éven által fa-, kő- vagy asfalt-anyaggal történt burkolásokra, ezek a következők:

a) Ferencz József-tér, V. kerület, szabályozása, kövezése és diszitése; (félig végrehajtva)

b) király-utca, VI. és VII. kerület, kövezés és asfalt járdák (a templomig végrehajtva);

c) Eötvös-utca, VI. kerület folytatása a király-utczáig; továbbá köveztettek:

d) A VI. kerületi mozsár-utca; VIII. kerületi Liszt-utca; VII. kerületi Vesselőnyi-utca; V. kerületi Géza-utca; II. kerületi kapás-utca; V. kerületi Clotild-utca; az V. kerületi Erzsébet- és Széchényi-téri utcák átkövezése; az I. kerületi Albrecht-út folytatásának macadamirozása; a VII. kerületi Hunyady-tér kavicsolása.

e) Az I. kerületi kertész-utca végén levezető utcának lépcsőzete helyreállított és evvel kapcsolatosan a Nándor laktanyától a Krisztinavárosba vezető lépcső munkálatai is megindítottak. — Ezen lépcső által egy régen érzett közlekedési hiány talál helyes megoldást.

f) Az I. kerületi márvány-lépcső alatti tér, mely a fehérvári kapuhoz vezető út kiindulási pontját képezi, szabályoztatott és kiköveztetett, mi különösen a várból lefolyt vizek czélszerű levezetése szempontjából kívánatosnak mutatkozott.

Az V. kerületi vadász-utca, a VIII. kerületi népszínház-utca, a VI. kerületi János- és Hajtsár-utczák szabályozási tervei meg lettek ugyan állapítva, a végrehajtás azonban a jövő évre halasztatott.

Ez évben lett végrehajtva a VII. kerületi akácza-utczában a már korábban elrendelt próbakövezés; melynél többnemű hazai anyag lett úgy a koci-út, mint a járda burkolatára felhasználva és egymás mellé fektetve. — A munka körülbelül kilencz hónap

előtt fejeztetvén be, ezen érdekes anyagpróba eredményéről természetesen mindeddig ítélet nem mondható.

A végrehajtott kövezési munkák a Duna jobb partján tizenegy — és bal partján tíz utcára vonatkoznak és anyag tekintetében a következő mennyiségekben eszközöltettek:

Kőjárda lett fektetve	15300	□ méter ;
Asphalt coulé járda	5600	□ méter ;
Gránitburkolat	16810	□ méter ;
Trachytburkolat	36000	□ méter ;
Macadam a beltelken	2180	□ méter területen.

E számokban az átkövezések is bennfoglaltatnak.

Ezen kívül az ördögárok és a vizafogói védtöltés felett eszközölt összes kövezés és macadam is körülbelül 2800 folyó méternyi hosszaságra terjed.

IX.

Útépítések.

A lefolyt évben a következő utépítési munkálatok tervei lettek megállapítva és legnagyobb részben végre is hajtva:

a) A VI. kerületi Erzsébet-út és „Amerika“ közötti utrész, mely újból kavicsoltatott; — a VIII. kerületi Corso út, mely a régi városligetet az új ligettel, illetőleg a lóversenytérrel hozza kapcsolatba; — a VI. és VII. kerületi Hermina, Marhahajtó és Amerikaj utak, melyek részben újra burkoltattak; — a IX. kerületben a Spodium-gyárhoz vezető út mindeddig végre nem hajtatott.

b) Az I. kerületi Laszlovszky-útnak azon része, mely a „Szép Ilonától“ a „Szarvas“ vendéglőig terjed; — ezen munka végre is hajtatott.

c) Az I. és II. kerületek határán a Nagy-Kovácsi községe határáig vezető út áthelyezése és kiépítése a jövő évre halasztatott.

d) A svábhegyi fogaskerekű vaspálya svábhegyi állomásáról a Zugliget felé vezető közlekedési út, mely végre is hajtatott.

e) Az összes kisebb és nagyobb utak, melyek az összekötő vasut kiépítése folytán áthelyezendők vagy kiegészítendők voltak.

Ezen munkálatok, főleg a közvágóhid, marhavásár, sertésszállások és a lagymányos környékein eszközöltettek és a magyar államvasutak igazgatósága által hajtattak végre a főváros és e tanács által helybenhagyott tervek alapján.

A kültekki utakra körülbelül 3880 □ méternyi területen lett Macadam előállítva.

X.

Csatornázás.

Az általános csatornázás nagy művére vonatkozólag a lefolyt évben legnagyobb sajnálkozásunkra haladást nem jelezhetünk, pedig közegészségi viszonyaink javulására remény nincsen, míg ezen, kétségtelenül nagy áldozatot igénylő, de életszükségletet képező művelet végre nem hajtatik.

A beterveztett tervek megbiráltattak, de ezek, valamint a fővárosi hatóságnak ezeken alapuló határozatai fel nem terjesztetvén, e tanácsnál újabb hatósági intézkedések vagy eljárások tárgyát nem képezhették.

A főváros jobbparti részében a Dunába szakadozott házi és utczei csatornáknak egy gyűjtő csatornába való összefoglalása szépen haladott és a lefolyt évben az erre vonatkozó munkálatok az élelmezési tér és a Margithid közötti szakaszban lettek végrehajtva.

A balparton a fővámház közelében teljesen befejeztetett egy központi nagyobb-szerű szivattyu-telep, melynek célja, hogy vizáradások alkalmával a főváros balparti részeinek csatornáiban összegyülemző pöcze és moesvizeket kiszivattyuzza. — Ez által egyrészt a belváros sűrűbben lakott részei az ily szivattyuzással járó és gyakran (mint 1876-ban) heteken át tartó kellemetlenségektől megmentetnek és a szivattyuzás költségei is kisebbek leendnek. — A mindeddig — hála az égnek — nem működött; kisebb fokú vizáradásnál azonban kétségtelenül nagy tényező leend a lakosság megnyugtatóására.

Új csatornák építettek 5400 folyó méter hosszóságban és pedig:

a) A jobbparton:

az I. kerületi Attila-, II. kerületi Donati-, I. kerületi Városmajor-, I. kerület Iskola-, II. kerületi Kapás-utcákban; továbbá a fehérvári úton az élelmezési tér és Margithid között.

Ezen csatornák — az ördögárkat ide be nem számítván — összesen 3070 folyó méter hosszóságra terjednek.

Az I. kerületi Hosszú- és Rózsa-utcák csatornázási tervei meg lettek ugyan állapítva, de végre nem hajtattak, mert a folyamatban levő ördögároki munkálatok ezt akadályoztatták.

b) A balparton:

a VIII. kerületi István-úton, VIII. kerületi Csokonay- és Bokréta-utcákban, a VII. kerületi Százház-, Aradi- és Szűk-utcákban, az V. kerületi Clotild-utcában és a VII. kerületi Ferencz- és Arena-úton.

Ezen csatornák 2330 folyó méter hosszúságra terjednek.

Az említetteken kívül a Duna mindkét partján kisebb munkálatok és javítások eszközöltettek.

E szakasz befejezéseként örömmel tartjuk még megemlítendőnek, hogy e tanács többszöri kérelmei és előterjesztései folytán a nagyméltóságú magyar királyi közmunka- és közlekedésügyi minister ur kegyes volt a Margithid mellett, úgy a budai, mint a pesti oldalon a Dunaszabályozás folytán támadt posványok kitöltésének kérdését újra tárgyalás alá venni és a szükséges munkálatok végrehajtását a jövő évre kilátásba helyezni.

Miután az e célra szükségelt összeg, körülbelül 110,000 frt, a magas törvényhozás által időközben már engedélyezve lett, nincs többé akadály, hogy a munkálatok megindíttassanak s így ezen, a közegészségre oly veszélyes posványok is meg fognak szűnni.

XI.

A Rottenbiller-utca szabályozása.

Ez utcának szélessége 1872-ben, midőn az általános szabályozási terv lett kidolgozva, 15—16 ölnyi szélességben tervezetett. Ez idő óta azonban a szabályozási terv igen sok részeiben meg lett változtatva és nem egy, sokkal szélesebbre tervezett utca, szerényebb és szűkebb korlátok közé lett szorítva, mert az időviszonyok igen megváltoztak, igen sok remény meghiusult és a pénzviszonyok módosulása úgy az államkinestárt, valamint a fővárosi pénzalapot és házipénztárt is, a legszigorúbb takarékosagra intették.

Ennélfogva, midőn a Rottenbiller-utcának kérdése e lefolyt évben ismét felmerült, a fővárosi hatósággal szemben, mely az eredeti szélességet megtartatni kívánta, határozottan azon nézetben valánk, hogy a 12 ölnyi szélesség teljesen megfelel, annyival inkább, ha az út egyik oldalán 3 öl széles előkertek állapíttatnak meg.

Az utca ugyanis — eltekintve a közuti vaspályától — mai napon sem bir semmiféle forgalmi jelentőséggel, s ez igen természetes, mert annak egyik oldala csak igen gyéren van kiépitve, a másik pedig üres telkekből áll. — De nézetünk szerint a jövőben sem lesz forgalma, a mi természetes következménye fekvésének, mely párhuzamos a fővárosra nézve megállapított nagy forgalmi utakkal, minő a nagy körút, Arena-út.

Idővel kétségtelenül ki fog ugyan épülni az utca, de eltekintve néhány, a helyi szükségleteket fedező kisebb-nagyobb bolttól, kereskedési telepeknek és ezekkel kapcsolatosan sűrű forgalomnak helye sohasem lehet.

A fővárosi hatóság és a tanács között ekként ez utcát illetőleg, nézetkülönbség fejlődvén ki, az ügy végelhatározás végett az 1870. X. törvényezikk értelmében a nagyméltóságú magyar királyi belügyminister ur elébe terjesztetett, ki a közmunkatanács indokai alapján az utcának 12 öl szélességben leendő megállapítását és 3 öl széles előkertek fennhagyását rendelte el.

XII.

Az osztrák államvaspálya indóházának környezete.

A fővárosi közmunkák tanácsa közbenjöttével volt Pestváros hatósága és a cs. kir. szab. osztrák államvaspálya-társaság közt 1873. január 5-én létrejött egyezmény értelmében, a társaság kötelezte magát, hogy

- a) a két sziv-uteza irányában hidat épít;
- b) a Podmaniczky-uteza átmetszési pontján a lőportorony-uteza irányában gyalogkelők számára egy átjárót állít elő.
- c) Az Arena-út irányában gyalogkelők és járművek számára egy alagutat épít.
- d) A Hermina-út irányában megvolt átjárót ismét megnyitja.
- e) Végre a megállapított nagy körút vonalában a közpiaczon túl egy a jelen igényeknek megfelelő indóházat építend.

A társaság az *a), b), c)* és *d)* alatti kötelezettségének már 1874. és 1875. években pontosan megfelelt és mindezen a Terézváros és Lipótváros közötti forgalom könnyítését célzó intézkedéseket az illetékes hatóságok legnagyobb megalégedésére be is fejezte.

1876-ban azután hozzá fogott kötelezettségének teljesítéséhez, egy új nagyszerű indóház építéséhez, mely a lefolyt 1877. év tavaszán már annyira haladott, hogy annak még ugyanazon évben leendő teljes elkészülése biztosan volt várható.

Miután azonban ez új indóház a létesítendő körút vonalában épült, okvetlenül szükségessé vált a körútnak megnyitása és járhatóvá tétele, mert e nélkül ezen milliókba kerülő új indóház hozzáférhetetlen maradt volna.

Hogy ezen kettős cél elérettessék, egyrészt meg kellett váltani a körút ezen részéhez szükségelt területeket, helyre kellett állítani magát az utat az indóház homlokzata hosszában és végre kellett hajtani azon csekélyebb szabályozási módokat, mely a társaság tulajdonát képező nagy telektömböknél előfordulnak.

A körút megnyitásának és helyreállításának pedig még a nyár folyamában kellett eszközölnetnie, mert a régi indóház lebontása és a vasuti forgalomnak az új indóházba leendő áthelyezése 1877. november havára kilátásba volt helyezve.

E célból a tárgyalások a társasággal múlt évi február és márczius hónapokban folyamatban tétettek és a következő, utóbb a magas kormány által is helybenhagyott egyezményhez vezettek.

Másolat

N^o $\frac{14630}{3399}$ 1877.

E g y e z m é n y.

Mely a nm. m. kir. ministerium helybenhagyásának fenntartása mellett egyrészt a fővárosi közmunkák tanácsa, másrészt a cs. kir. szabad. osztr. államvaspálya-társaság igazgatósága között, a társaság tulajdonát képező telektömbök határainak a szabályozási tervnek megfelelőleg leendő kiigazítása, — a társaság tulajdonát képező telekből a nagy körút kinyitására szükségelt területnek átengedése, és a nagy körút a mellékelt tervben kitüntetett részének kiépítése czéljából az alólírott napon a következőkben köttetett meg:

I. Hogy a cs. kir. szab. osztrák államvaspálya-társaság tulajdonát képező, a pályaudvar körül csoportosuló ingatlanságok alakja és határai az általános szabályozási terv megállapított vonalaival összhangzásba hozattassanak: egyrészt a fővárosi közmunkák tanácsa beleegyezését adja, illetőleg a fővárosi hatóságnál a beleegyezés megadását eszközözi, hogy az ./' alatt idezárt helyrajzi terven

VIII.	alatt foglalt	1.44	□ méter	=	0.4	□ ölnyi terület
F.	" "	73.74	" "	=	20.5	" " "
XII.	" "	0.72	" "	=	0.2	" " "
XIV.	" "	146.03	" "	=	40.6	" " "
XVI.	" "	21.58	" "	=	6.0	" " "
XVII.	" "	171.94	" "	=	47.8	" " "
G.	" "	35.25	" "	=	9.8	" " "
K.	" "	134.89	" "	=	37.5	" " "
XIX.	" "	225.17	" "	=	62.6	" " "
XX.	" "	271.21	" "	=	75.4	" " "
XXI.	" "	150.71	" "	=	41.9	" " "
XXIII.	" "	98.92	" "	=	27.5	" " "
XXVI.	" "	0.72	" "	=	0.2	" " "
XXVIII.	" "	31.29	" "	=	8.7	" " "
XXX.	" "	1.80	" "	=	0.5	" " "
XXXII.	" "	26.26	" "	=	7.3	" " "

Összesen tehát 1391.68 □ méter = 386.9 □ ölnyi városi területek, az osztrák államvaspálya-társaság tulajdonát képező ingatlansághoz telekkönyvileg hozzájegyeztessenek, illetőleg ezekre nézve a tulajdonjog az államvaspálya-társaság javára bekebeleztessek.

Másrészt az osztrák államvaspálya-társaság ezennel beleegyezését adja, hogy az ugyanazon terven

I.	alatt foglalt	4194.26	□ méter	=	1166.0	□ ölnyi terület
VII.	" "	20.50	" "	=	5.7	" " "
X.	" "	98.92	" "	=	27.5	" " "
E.	" "	279.49	" "	=	76.7	" " "
XIII.	" "	1.44	" "	=	0.4	" " "
XV.	" "	5.40	" "	=	1.5	" " "
H.	" "	47.48	" "	=	13.2	" " "
M.	" "	0.36	" "	=	0.1	" " "
XXV.	" "	1.08	" "	=	0.3	" " "
XXVII.	" "	23.74	" "	=	6.6	" " "
XXXI.	" "	1.80	" "	=	0.5	" " "

Összesen tehát 4674.47 □ méter = 1299.5 □ ölnyi területek a tulajdonát képező ingatlanságoktól, mint jövőben utcáknak szolgáló terjedékek telekkönyvileg lejegyeztessenek.

II. Miután a Budapest főváros, a fővár. közm. tanácsa és az osztrák államvaspálya-társaság között 1873. évi január 5-én létrejött egyezmény I. pontjában körülírt építkezések az osztr. államvaspálya-társaság által végrehajtottak s még ez év folyamában befejeztettek, különösen az új indóház hozzáférhetése tekintetéből a nagy körút legalább egy részének azonnali megnyitása szükségessé vált. — Ennek tekintetbevételével a cs. kir. szab. osztr. államvaspálya-társaság beleegyezését adja, miszerint a tulajdonát képező, a mellékelt terven kék színnel és 7. 108. 109. 110. 112. 15. 16. 116. 115 és 6 számok alatt kitüntetett, részben a vácsi- és nagy körút összefolyásánál tervezett körtér alakításához, részben magának a nagy körútnak e körtértől a Podmaniczky-utczáig 37.93 méter = 20 ölnyi szélességben leendő előállításához szükségelt összesen 9163.71 □ méter = 2547.5 □ ölnyi terület, mint jövőben utcaterület ingatlanságaitól telekkönyvileg lejegyeztessék.

Másrészt a fővárosi közmunkák tanácsa kijelenti, miszerint az új indóház építése alkalmával kiszokellékek által igénybe vett 105.28 □ méter = 29.27 □ ölnyi terület után használati díjat nem követelend.

Továbbá kötelezi magát az osztr. államvaspálya-társaság a nagy körút jelenleg megnyitandó területén álló régi indócsarnokot saját költségén lebontatni.

III. Az ekként megnyitandó nagy körút az új indóház hozzáférhetése tekintetéből azonnal ki lévően építendő, a fővárosi közmunkák tanácsa az osztrák államvaspálya-társaságnak, mint vállalkozónak ezennel átadja, ez utóbbi pedig átveszi a nagy körút jelenleg kinyitandó, a vácsi körúttól a Podmaniczky-utczáig terjedő részének kiépítését a fővárosi közmunkák tanácsa által megállapított s 2 % alatt idezárt, a helyrajzi fekvést, a feltöltés keresztiszelvényét és az uttest-szabvány keresztiszelvényét tartalmazó három terv alapján.

Kötelezi magát az osztr. államvaspálya-társaság, hogy ezen utépitési munkálatokat a fővárosi közmunkák tanácsa által kiküldendő szakközegek ellenőrzése és felügyelete alatt még a folyó évben esz-közlendi akként, hogy a nagy körút ezen kiépített része ugyanakkor legyen a nyilvános közlekedésnek és forgalomnak átadható, midőn az új indóház fog a közönség által leendő használatba vétele, az útnak el nem készülése miatt hátramaradást ne szenvedjen.

Kötelezi magát továbbá az osztrák államvaspálya-társaság, hogy a gyár-utca és megnyitandó nagy körút között fekvő épületét, melyben ma felvételi csarnoka és váró-termei léteznek, legfeljebb 1½ év lefolyása alatt stilszerűen teljesen kiépíti s azt a nagy körút felé néző homlokzaton, a nagy körútnak és a szemben álló új indóház nagyszerű homlokzatának megfelelőleg diszítendi, melynek tervei előbb belesznek mutatandók.

Másrészt a fővárosi közmunkák tanácsa felmenti az osztr. államvaspálya-társulatot a nagy körút jelen kiépítéséből származó megtérítési kötelezettségek alól, nevezetesen a járda-pótlékok, szegélykövek, ideiglenes csatornák stb. megtérítésétől. Magától értetődően, hogy a főgyűjtő-csatorna épülése folytán a főváros által annak idejében az egyes házakra, házhosszaik után kivetendő járulékok, valamint az 1871. 42-ik t. cz. 7. §-ból folyó kötelezettség ezen kedvezmény által nem érintetnek s ezen kötelezettségek változatlanul fennmaradnak.

IV. Az osztrák államvaspálya-társaság által az előbbi pontokban elvállalt kötelezettségek pontos teljesítéseért, — melyekkel szemben csak csekély kedvezmények lettek megállapítva, — a fővárosi közmunkák tanácsa, részben mint a fővárosi pénzalap, részben mint a nagy körúti alap kezelője kötelezi magát, hogy a cs. kir. szab. osztr. államvaspálya-társaságnak 250,000 frt, azaz: kétszázötvenezer forintnyi átlagot fizetend.

Ezen 250,000 frtnyi átlagból jelen egyezség jogerőre emelkedésétől számitandó 14 nap leforgása alatt	80,000 frt
a nagy körút tényleges kinyitása után, f. évi november 1-én további	80,000 „
a nagy körút építési munkálatainak befejezése után 1878. évi január 1-én	40,000 „
végre az elvállalt utépitési munkálatoknak felülvizsgálata után, 1878. évi május 1-én	50,000 „
összesen tehát fentti	250,000 frt

a most jelzett 4 részletben lesz fizetendő.

Minden jelen szerződésből származó bélyeg, illeték és átíratási díjak a fővárosi közmunkák tanácsa által viselendőek.

VI. Jelen egyezség a cs. kir. szab. osztr. államvaspálya-társaságra nézve azonnal az aláírás által, a fővárosi közmunkák tanácsára nézve azonban csak a nms. m. kir. ministerium helybenhagyása után válik jogérvényessé és kötelezővé. — A fővárosi közmunkák tanácsának f. évi május 24-én 757. sz. a. kelt határozata alapján Podmaniczky Frigyes s. k. alelnök. Dr. Ország Sándor s. k. (P. H.) Bécs, 1877. évi május hó 22-én. A cs. kir. szab. osztrák államvaspálya-társaság. Az igazgatótanács tagja. A főigazgató Bresson s. k., Hardtl s. k., Carl Neudeck s. k. als Zeuge. Johann Kratochvil als Zeuge s. k. Jelen egyezményt a m. kir. kormány nevében ezennel jóváhagyom azon módosítással, hogy a IV. pontban megjelölt fizetési határidők helyett a cs. kir. osztrák szab. államvaspálya-társasággal létrejött újabb megállapodás értelmében következő fizetési határnapok állapítandók meg, u. m.: a fővárosi közmunkák tanácsa által fizetni kötelezett 250,000 frtnyi átlagból fizetendő:

1877. november elsején	. . .	80,000 frt
1878. február	„ . . .	42.500 „
„ márczius	„ . . .	42.500 „
„ aprilis	„ . . .	42.500 „
„ május	„ . . .	42.500 „
Összesen	.	250.000 frt.

Kelt Geszten, 1877. július hó 22-én.

Másolat hitelül 7

A magyar királyi miniszerelnök

Iby Henrik,

tanácsi kiadó.

Tisza, s. k.

A társaság az ekként átvállalt kötelezettségeknek pontosan megfelelt, a területeket átadta és a körút ezen részének helyreállítási munkálatait a műszaki osztály tervei alapján és ellenőrzése alatt oly sikeresen eszközölte, hogy az új indóházak november havában a forgalomnak történt átadása alkalmával a körút ezen része is készen állott és a hozzáférhetés biztosítva volt.

Nem mulaszthatjuk el ez alkalommal felemlíteni, hogy az osztrák államvaspálya-társaság a kötelezett építményeket nem csak előállította, hanem a szerződés követelményeit messze túlhaladván, az épületeket s különösen az indóházat oly nagyszerűen, oly fényesen állította ki, hogy ez épület nem csak a jelenkor fokozott igényeinek mindenben megfelel, hanem magának az egész fővárosnak s különösen a környéknek, melyben áll, egyik legkiválóbb elsőrangú díszét képezi.

Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy a jelentésünkben is kifejezést adjunk elismerésünknek de Serres, építési igazgató ur irányában, kinek genialis tervei szerint lettek e nagyszerű művek végrehajtva, Bernardt Győző főmérnök irányában, ki e végrehajtást kitünően vezette és Blasovits Károly a helybeli képviselőség főnöke irányában, kinek hazafias érzülete és a hatóságokkal szemben tanúsított előzékenysége a nagy mű akadálytalan kivitelét előmozdította és könnyítette.

XIII.

P é n z ü g y.

Az általunk kezelt fővárosi pénzalap viszonyai a múlt év óta lényegesen nem változtak s a jövedelmi források ugyanazok maradtak.

E jövedelmek összege két körülménytől függ :

- a) a sugárúti telkek eladásától ;
- b) a közmunka-váltságok behajtásától.

a d a) a fővárosi pénzalapnak ugyanis a sugárúti alap ellenében 1877. december végével még 532.499 frt 86 kr. fennálló követelése volt, mely összeg a sugárúti ingatlanok eladása után befolyó vételáraknak a nagyméltóságu magyar kir. pénzügyminister ur által megállapított 20% százalékaival fog lassanként törlesztetni.

Ha a sugárúti ingatlanok gyorsan volnának eladhatók, ugy természetesen a fenti 532.499 frt 86 kr. követelés is rövid idő alatt volna visszafizethető.

Az eddig eladott ingatlanok 261.004 frt 71 kr.-nyi vételarából 52.200 frt már is a fővárosi pénzalapot illető követelésének törlesztésére.

a d b) A közmunka-váltságok ezimén, melyek behajtásáról utóbb külön említést teendünk, a fővárosi pénzalapnak 369.729 frt követelése van, mely összeg behajtása iránt erélyes intézkedések történtek.

Ha ezek szerint egyrészt a sugárúti ingatlanok nagyobb mértékben fognának elárusíthatni, másrészt pedig a közmunka-váltságok hátralékaiból tetemes összegek fognának behajtatni, a tanács szemben saját csekély belkezelési költségeinek, talán már a jövő évben oly összeggel fogna rendelkezni, hogy a rendes folyó kiadások és a szabályozás esetenkénti biztosításából eredő költségeken felül, a főváros érdekében ismét valamely önálló nagyobb munkát, p. o. a belső körút folytatásának eszméjével foglalkozhatnék.

A fővárosi pénzalap, valamint az egyéb általunk kezelt pénzalapok 1877. évi zárszámadásai, ugy szinte az 1878. évre készített és a magas kormány által helybenhagyott belkezelési költségeloirányzat, e jelentésünkhöz vannak füzve.

XIV.

Közmunkaváltság.

A mult évben kimutatott óriási hátralék ismertetése, valamint a magas kormány intézkedései és saját felhívásaink nem maradtak eredmény nélkül, mert egyrészt a fővárosi hatóság a behajtás körül nagyobb erélyt tanusított, másrészt közmegegyezéssel oly módozatok lettek megállapítva, melyek ugy a hátralékoknak, valamint a jövő illetményeknek sikere-
sebb behajtását engedik reményleni.

A mult évben összesen 51.632 frt 57 $\frac{1}{2}$ kr. lón behajtva; önmagában és szemben a nagy hátralékokkal csekély összeg, de mégis haladás, mert 8 évi fennállásunk óta még egy évben sem lett annyi sem behajtva.

Hogy a hátralékok ügye végleg tisztáztassék s a jövő illetékei biztosabban beszedethessenek, a közmunka-tanács és fővárosi hatóság képviselőiből vegyes bizottság alakult, mely javasolá :

a) hogy az összes hátralékok a 26 főkönyvből egész 1876 végéig egyéni szám-
lákra összevonassanak és a multa nézve egyszerre intézendő végrehajtás útján be-
szedessenek.

A közmunka-tanács e javaslathoz hozzájárult és a hátralékok kivonásából szár-
mazó ugy munkaköltségeihez az öt illető és beszedendő hátralékos összegeknek 6% szá-
zalékát engedte át.

b) A folyó és illetve jövő kivetési összegek könnyebb behajthatása céljából
indítványozta a vegyes bizottság, hogy a kivetendő összegek egyidejüleg szedessenek be
a többi állami és községi adókkal, miért is felkérte a magas kormány, hogy megengedni,
illetőleg elrendelni méltóztassék, hogy a külön kezelés megszüntetvén, a közmunka-váltság
az I. és II. osztályu állami kereseti adóval egyidejüleg és egy adókivetési lajstromban
vetessék ki és ezekkel együtt könyveltessék el, a többi adónemeket magában foglaló
B tabella adókönyvekben és irassék be az adózók adókönyveskéjébe, s illetőleg az I. osz-
tályu kereseti adóivekbe.

A nagyméltóságú magyar kir. pénzügyminister 1877. évi október hó 1-én
49529. sz. alatt kelt kegyes leirata szerint nem fogadhatta el ugyanazon javaslatot, hogy
a közmunka-váltsági díjja az I. és II. osztályu kereseti adóval együtt rovassanak ki,
mert ezek más kulcs szerint és részben más adókötelezetteket terhelik, de másrészt elren-
delni kegyeskedett, hogy ezen díjja az állami adókról vezetett főkönyvbe és az adósok
könyveskéjébe az 1878. évtől kezdve felvétessenek és a többi közadókkal és pótlékokkal
együttesen hajtassanak be.

Ezen intézkedések folytán azon alapos reményt tápláljuk, hogy ezen főjövedelmi
forrásunk után a jövőben nagyobb összegek fognak befolyjni.

XV.

Statistikai adatok.

A fővárosi közmunkák tanácsánál a lefolyt évben 1727 ügyszám fordult elő.

Ezek közt volt építési engedély 263, szabályozási és telekfelosztási ügy 71, utczaszabályozás és beosztás 31, nyilvános építkezés, u. m. : esaternázás, kövezés stb. 63, műszaki előterjesztések 15, felfolyamodások 77, belső körútra vonatkozó ügy 30, nagy körútra vonatkozó 10, sugárútra vonatkozó 43, vegyes u. m. vízvezeték, utca elnevezések, lejtzíni megállapításokra vonatkozó 63.

A többi ki nem mutatott szám egyezkedésekre egyes, nagyobb ügyek körüli intézkedésekre, administrationalis kérdésekre és közbeeső intézkedésekre vonatkoznak.

A fenn kimutatott 263 építkezés helyét és minőségét a következő táblás kimutatás tünteti elő:

Kerület	Uj építkezés					Ráépítés		Földszintes földalék és átalakítás	Kerítés és határ	Még hosszab- bitás	Ideiglenes	Leégett ház felépítése	Sertés- szállás	Összesen
	3 em.	2 em.	1 em.	föld- szint	Gyár	3 em.	2 em.							
I.	—	1	3	18	1	—	—	30	2	—	1	1	—	57
II.	—	—	2	1	—	—	—	9	5	—	—	—	—	17
III.	—	—	—	4	2	—	—	10	3	—	1	9	—	29
IV.	—	1	2	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	6
V.	—	—	—	1	2	1	—	2	—	—	1	2	—	9
VI.	—	1	10	16	1	—	—	10	3	1	2	—	—	44
VII.	—	—	1	13	—	—	—	6	—	—	1	1	—	22
VIII.	1	3	6	12	1	—	—	9	3	2	1	—	—	38
IX.	—	—	—	2	2	—	—	10	2	1	—	—	—	17
X.	—	—	—	9	3	—	—	2	1	—	—	—	9	24
Összesen	1	6	24	76	12	1	1	90	19	4	7	13	9	263

XVI.

Kiválóbb építkezések.

A szomorú viszonyok, melyek az építési kedvre zsbasztólag hatottak, csak igen csekély építkezési működést engedtek.

Az egyes építkezések közül kiemelendők:

A) köz- és nyilvános épületek:

- 1) A magyar királyi várkerti építkezések — folyamatban vannak.
- 2) A magyar királyi dalszínház — folyamatban van.
- 3) A várbeli Mátyás-templom helyreállítása — folyamatban van.
- 4) Az osztrák államvaspálya új indóháza — befejeztetett.
- 5) Ferencziek bazarja IV. ker. hatvani-utczában — befejeztetett.
- 6) Széchényi-szobor felállítása — folyamatban van.
- 7) Eötvös-szobor felállítása — folyamatban van.
- 8) Elemi népiskola VII. Rákosfalván.
- 9) Elemi népiskola I. Széchényi-hegyen.
- 10) Iskola-átalakítás a soroksári-utczai laktanyából.
- 11) Plébánia-lakház I. Tabán, palota-utczában.
- 12) Ujlaki templom helyreállítása és torony építése III. kerület.
- 13) Hullaház a köztemetőben VII. kerület.

B) Magánépítkezések sorából felemlithetők:

- 1) Tót egyház bazarja a VIII. ker. kerepesi-úton, kezdetik.
- 2) Temesváry bazarja a VI. ker. sugárúton.
- 3) Gróf Almássy Kálmán palotája VIII. ker. Muzeum-utca.
- 4) Blaskovits Ernő palotája IV. reáltanoda-utca.
- 5) Gróf Keglevich Ilona építkezése VI. ker. sugárúton.
- 6) Gróf Erdődy István nyaralója VI. ker. sugárúton.
- 7) Gróf Andrassy Aladár építkezése V. ker. József-téren.
- 8) Preisz György háromemeletes lakháza VIII. ker. Békés-utczában.

XVII.

Személyes ügyek.

Az 1870. X. törvényczikk 12. §. értelmében a tanács tagjainak egy harmada, minden harmadik évben sorsolás útján kilépvén, a sorsolás 1877. évi márczius hó 22-én tartott ülésében eszközöltetett.

Ennek eredményeként a magas kormány által kinevezett tagok sorából: Buzetzky Pál, Lukács Antal és Szumrák Pál, a főváros által választott tagok sorából pedig Haris Sándor, Dr. Poór Imre és Zsigmondy Vilmos voltak kilépendők.

Azonban ugy a magas kormány, valamint a főváros ismét ugyanazokat nevezte ki, illetőleg választotta meg.

Utóbb 1877. év september hó 28-án Széher Mihály a tanácsnak a magas kormány által kinevezett tagja, egészségi állapotánál fogva beadta lemondását.

A tanács a lemondást legnagyobb sajnálkozással vette tudomásul és őszinte kifejezést adott elismerésének és köszönetének azon buzgalom- és odaadásért, melylyel éveken át az ügyek elintézésében és sikeres megoldásában működött.

Az ekként megüresedett helyre a magas kormány részéről Harkányi Frigyes országgyűlési képviselő neveztetett ki.

Fájdalommal kell továbbá megemlékeznünk Zofahl Gusztáv főmérnökről, ki e tanács életbeléptetése óta kitűnő eredménnyel működött, s kit a halál 1877. évi julius hó 1-én ragadott ki az élők sorából.

A tanács előterjesztései alapján Ő Felsége legnagyobb kegyelme folytán özvegye évenként 200 forint kegydíjban, 6 kiskorú gyermeke pedig évenként és fejenként 30—30 forintnyi nevelési pótlékban lettek részesítve.

Végül felemlítjük, hogy a műszaki osztály egy másik fiatal, törekvő tagja, Zitterbarth Ágoston segédmérnök 1877. január havában szinte meghalálozott.

B e f e j e z é s.

Ezennel jelentésünket befejezván, azon meggyőződésnek kívánunk kifejezést adni, hogy habár a viszonyok által szűkebb körre szorítva, mégis több irányban üdvös intézkedések történtek kezdeményezésünk folytán, s különösen megtörtént minden, nehogy a fővárosnak reményelhetőleg ismét beállandó gyorsabb fejlődése újabb akadályokba ne ütközzék.

Végre tisztelettel kérjük a nagyméltóságú magyar királyi ministeriumot, hogy az általunk egyuttal beterjesztett zárszámadás megvizsgálata iránt intézkedni, azt szokott módon e jelentésünk kíséretében a magas törvényhozásnak bemutatni, s minket a főváros felvirágoztatására célzó intézkedéseinkben kegyes pártfogásában részesíteni méltóztassék.

Kelt Budapesten, 1877. évi december 31-én.

A fővárosi közmunkák tanácsa nevében :

B. Podmaniczky Frigyes s. k.

alelnök.

Dr. Ország Sándor s. k.

osztálytanácsos.

Z Á R.

a fővárosi alap pénzforgalmáról 1877. évi

Tétel	B E V É T E L E K	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
Rendes bevételek.					
1	1876-ik évi pénztármaradvány			2501	91
2	Kamat			1133	31
3	Házbér			1036	50
4	Parkok fentartása			23	25
5	Közmunkaváltási adó			54033	33
6	Terjedék eladása			1951	70
7	Kiszökellések és lábazatok			7237	19
8	Fővárosi kisajátítási alap			16982	86
9	Különleges munkálatok			175	84
10	Gőzhenger			1550	—
11	Pesti belső körút építési költségmegtérítés s pedig:				
	a) kőművesmunka	1407	94		
	b) vízvezetéki munka	3181	22		
	c) légszesz „	399	90		
	d) kövező „	338	34		
	e) útépítési anyagokért	269	77	5597	17
<i>Rendes bevételek összege</i>				92223	06

SZÁMADÁS

Január hó 1-től 1877. évi December hó 31-ig.

Tétel	K I A D Á S O K	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Rendes kiadások.					
1	Állandó fizetések			- 34957	17
2	Szolgák ruházata			- 384	50
3	Különleges munkálatok			450	—
4	Városligeti költségek			196	20
5	Műszaki szerelvények			539	92
6	Nevelési pótlék			- 307	50
7	Kiszökellések és lábazatok			- 860	—
8	Papir és írószer			185	72
9	Kamat			3168	24
10	Különféle kiadás			137	30
11	Jutalom és segély			- 775	—
12	Tüzifa			- 600	10
13	Szolgák hiddéje			- 72	—
14	Házkezelési költség			- 26	—
15	Házbér			- 4231	48
16	Nyomatványok			- 703	83
17	Terjedékek beváltása			36778	83
18	Parkok fentartása			780	80
19	Különféle irodai szükségletek			- 299	76
20	Ügyvédi díj			- 1051	33
21	Világítás			34	91
22	Bérkocsi díj			- 232	41
23	Ördögárok beholtzatási költségekhez járuléka			68342	02
24	Térképek és tervek			690	—
25	Irodai helyiségek tisztogatása			- 83	35
26	Pesti belső körút építési költség és pedig:				
	a) különféle költségek	1803	31		
	b) öntött vasneműek	227	68		
	c) mázoló munka	14	50		
	d) utczalámpa	145	35		
	e) Asphaltmunka	638	53		
	f) kövezőmunka	832	26		
	g) lámpaoszlopok szállítása	138	06		
	h) vízvezetéki munka	758	67	4558	41
Rendes kiadások összege				160446	78

Tétel	B E V É T E L E K	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
Átfutó bevételek.					
12	Tiszti és szolgai adó			568	89
13	Fizetési előleg megtérítése			2374	14
14	Fizetési letiltás			1260	76
15	Visszafizetett tőkepénzek a magyar földhitelintézettől			75070	79
16	Sugárúti alap			70297	11
17	Többek			1400	—
18	Különféle kiadás			16	—
<i>Átfutó bevételek összege</i>				150987	69
Összesítés.					
<i>Rendes bevételek összege</i>				92223	06
<i>Átfutó bevételek összege</i>				150987	69
Főösszeg				243210	75

Budapest, 1877. évi

A fővárosi közmunkák tanácsa

Tétel	K I A D Á S O K	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
Átfutó kiadások.					
27	Magy. kir. adóhivatalnak tisztai és szolgái adóért			— 568	89
28	Fizetési előleg			— 1533	30
29	Többek			— 200	—
30	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvőtőke			77048	75
31	Osztrák-magyar tisztviselőegylet			706	53
32	Juhász Irma			33	33
33	Első magyar tisztviselőegylet			520	90
34	Átiratási illeték			190	82
35	Előre nem látható kiadás			150	—
	<i>Átfutó kiadás</i>			80952	52
Összesítés.					
	<i>Rendes kiadások összege</i>			160446	78
	<i>Átfutó kiadások összege</i>			80952	52
	<i>1877-ik évi Deczember 31-én pénzmaradvány mint egyenleg</i>			1811	45
	Főösszeg			243210	75

Deczember hó 31-én.

számvevő osztálya :

Rozmanith Ferencz s. k ,
igazgató.

Z Á R.

az alant következő alapok pénzforgalmáról

Tétel	BEVÉTELEK	P e s t i			
		sugáruti		nagyköruti	
		a l a p			
		frt	kr.	frt	kr.
Rendes bevételek.					
1	1876-ki pénzmaradvány	1197	34		
2	Házbér	159173	45	13603	53
3	Házbér-krajczár	5090	12	364	68
4	Házkezelési költség	5302	83	197	77
5	Telek eladási vételár	65732	48		
6	Kamat	4923	83	274	26
7	Épületi anyagok	26	—	480	—
8	M. kir. nyeremény-kölcsön	93038	09	67826	—
9	Különféle bevétel	15	—		
10	Útca-terület eladása			2735	36
11	Útépitési költség			1443	06
<i>Rendes bevételek összege</i>		334499	14	86924	66
Átfutó bevételek.					
12	Visszafizetett cselekvőtöke a magy. földhitelintézettől	95491	39	2086	75
13	Többek	5275	—		
14	Ideiglenes kiadás	87	50		
15	Épületek fentartásáért megtérítés	37	37		
16	Élőfáért	225	—		
17	Pontzen Ferencz			2145	—
<i>Átfutó bevételek összege</i>		101116	26	4231	75
Összesítés.					
	<i>Rendes bevételek összege</i>	334499	14	86924	66
	<i>Átfutó bevételek összege</i>	101116	26	4231	75
	Főösszeg	435615	40	91156	41

Budapest, 1877-ik évi

A fővárosi közmunkák

SZÁMADÁS

1877. évi Január 1-től 1877. évi Deczember 31-ig.

Tétel	K I A D Á S O K	P e s t i			
		sugáruti		nagyköruti	
		a l a p			
		frt	kr.	frt	kr.
Rendes kiadások.					
1	Házvételár			67826	—
2	Házadó	44106	88	3370	35
3	Házbérkrajczár	7054	51	588	92
4	Házkezelési költség	5891	37	560	88
5	Telek eladási „	174	13		
6	Tüzkárdij	417	26	102	69
7	Világítás	1167	95	34	25
8	Épületek fentartása	7655	54	391	87
9	Kéményseprő-dij	255	65	122	78
10	Vízvezetési díj	1355	34		
11	Járdafektetési költség	220	—		
12	Útépitési költség	69068	88	2363	32
13	Katona beszállásolás	16	80		
14	Kútjavítási költség	158	32	27	15
15	Kamat	4536	28		
16	Házbér	20	—		
17	Különféle kiadás	3394	16	1	48
	<i>Rendes kiadások összege</i>	145493	07	75389	69
Átfutó kiadások.					
18	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvőtőke	101922	69	15766	72
19	Fővárosi alap	70297	11		
20	Visszatérítendő előleg	78425	63		
21	Királyi várkert alap	33697	24		
22	Többek	5275	—		
	<i>Átfutó kiadások összege</i>	289617	67	15766	72
Összesítés.					
	<i>Rendes kiadások összege</i>	145493	07	75389	69
	<i>Átfutó kiadások összege</i>	289617	67	15766	72
	<i>Pénzmaradvány</i>	504	66		
	Főösszeg	435615	40	91156	41

Deczember hó 31-én

tanácsa számvevő osztálya :

Rozmanith Ferencz, s. k.
igazgató.

A fővárosi közmunkák tanácsának

Tétel	K I A D Á S O K	Egyenként			Összesen	
		Fizetés	Lakbér	Működési pótlék		
		f o r i n t			frt	kr.
I. CZIM.						
<i>Állandó fizetések.</i>						
a) Elnökség						
1	alelnök	4000	1000		5000	—
1	osztályvezető	3000	500		3500	—
1	aljegyző	1000	300		1300	—
1	iktató, egyszersmind irattárnok	1200	200		1400	—
1	kiadó	1200	200		1400	—
1	írnok	600	150		750	—
1	díjnok, napi 1 frt. 50 krral	—	—		547	50
1	elnöki szolgál, egyszersmind ajtónálló	400	80		480	—
1	hivatalszolga	300	60		360	—
b) Számvevő osztály.						
1	osztály-igazgató	2000	400		2400	—
1	számsegéd	800	200		1000	—
1	hivatalszolga	300	60		360	—
c) Műszaki osztály.						
1	osztályvezető főmérnök	2200	400	600	3200	—
1	főmérnök	1800	400	600	2800	—
2	mérnök	1300	300	500	4200	—
1	1-ső rendű segédmérnök	900	300	300	1500	—
2	2-od " "	800	300	250	2700	—
1	hivatalszolga	300	60	—	360	—
	Összesen				33257	50
II. CZIM.						
<i>Műszaki munkálatokra.</i>						
	Felmérésekhez alkalmazandó napszámosok díjazására				200	—
III. CZIM.						
<i>H á z b é r e k.</i>						
	Hivatalhelyiségekért évi bérösszeg				3240	—
	<i>Átvétel</i>				36697	50

azaz : negyvenezer nyolczszáz negyvenkilenc
Kelt B u d a p e s t e n, a fővárosi közmunkák tanácsa

b. Podmaniczky Frigyes, s. k.
alelnök.

Ezen költségelőirányzat a f. évi Január hó 11-én tartott minister-
Budapesten, 1878.

1878. évi belkezelési költségelőirányzata.

Tétel	K I A D Á S O K	Egyenként		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
	<u>Áthozat . . .</u>			36697	50
	IV. CZIM.				
	<i>Irodai és kezelési költségek.</i>				
a)	A műszaki osztályban: papir és rajzeszközökre, különféle műszaki szerelvényekre, tervek megszerzésére s lenyomatására, műszaki könyvkötő munkákra, szakművekre, térképek és apróbb tervek, valamint minták készítésére	500	—		
b)	Írópapir és szerekre, ugy irodai eszközökre	200	—		
c)	Nyomatványok és könyvkötő munkákra	700	—		
d)	Tüzfára és fűtő bérére	600	—		
e)	Világításra (légszesz és gyertyára)	100	—		
f)	Hivatalhelyiségek tisztogatására	80	—		
g)	Bérkoesi díjra	200	—		
h)	Különféle irodai szükségletekre	300	—	2680	—
	V. CZIM.				
	<i>Szolgák ruházatára.</i>				
1	Ajtónállónak 80 frt	80	—		
3	Szolgának à 80 frt	240	—	320	—
	VI. CZIM.				
	<i>Szolgák hidbérére.</i>				
4	Szolgának havi 1 frt 50 kr.	—	—	72	—
	VII. CZIM.				
	<i>Segély és jutalmazásokra.</i>				
	Hivatalnokok és szolgáknak	—	—	700	—
	VIII. CZIM.				
	<i>Kegydíj és nevelési pótlékra.</i>				
	Özvegy Zofáhl Gusztávné-nek	200	—		
	Kiskoru Zofáhl Rezső, Irma, Ilka, Pál, Katalin és Imrének fejenként 30 frt	180	—	380	—
	Főösszeg :	—	—	40849	50

forint és 50 krajczár osztrák értékben.

1877. évi Deczember hó 7-én tartott üléséből:

Dr. Ország Sándor, s. k. Rozmanith Ferencz, s. k.

tanácsban hozott határozat értelmében ezennel jóváhagyatik.

Január hó 16-án.

Tisza, s k.

A fővárosi pénzalap költség-

Tétel	BEVÉTELEK	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
1	Fizetési előleg visszafizetés			2500	—
2	Ilona uton magánosok részére eszközölt munkálatok megtérítése .			2921	56
3	Kiszökellő pincze-ablakokért használati díj			40	—
4	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvőtöke			13851	49
5	Eladott terjedékekért 1877-ik évben	31157	—		
	Eladott terjedékekért 1878-ik évben	5000	—	36157	—
6	Kiszökellések és lábazatokért használati díj:				
	1877-ik évben	13888	20		
	1878-ik évben	4000	—	17888	20
7	Fővárosi kisajátítási alap járuléka 1877-ik évben	2500	—		
	Fővárosi kisajátítási alap járuléka 1878-ik évben	10000	—	12500	—
8	Közmunkaváltsági adó és pedig:				
	1877-ik év végéig előírt 369.729 frtból	100000	—		
	1878-ik évi illetmény	55000	—	155000	—
9	Gránit-kövekért a fővárostól			9070	56
10	Ócska kövező kövekért			31044	99
11	Sugáruti alaptól kölesönvisszafizetés			20000	—
				300973	80

Budapest, 1877-ik évi

Podmaniczky Frigyes, s. k.
alelnök.

előirányzata 1878-ik évre.

Tétel	K I A D Á S O K	Egyenként		Összesen	
		frt	kr.	frt	kr.
1	Belkezelési költségekre			40849	50
2	Felülvizsgálati részletek :				
	Frischer Sándornak	273	52		
	Mendl Istvánnak	163	46	436	98
3	Városligeti költségek fedezésére járulék			15210	55
4	Közmunka-adó behajtás költségére			1000	—
5	Budai lánczhídfő melletti parkok fentartására			750	—
6	Beváltandó terjedékekért :				
	1877-ik év végéig megállapított összeg	64939	36		
	1878-ik évben szükségelendő	30000	—	94939	26
7	Egyes utcák megnyitására			30000	—
8	Fazekás-tér kiszélesítésére járulék			20000	—
9	Ördögárok beboltoztatására járulék			60427	79
10	Gránit-kövekért a fővárosnak			11400	—
11	Vízvezeteki munkáért a fővárosnak			19151	59
12	Járdafektetési járulék a fővárosnak			500	—
13	Kamat az Asphalt társaságnak			3065	—
14	Előre nem látható kiadás			1000	—
	Egyenleg			2243	13
				300973	80

Deczember hó 31-én.

Dr. Ország Sándor, s. k.
m. kir. osztálytanácsos.

Rozmanith Ferencz, s. k.
igazgató.

V

2002

2003 JUL 14

